
6
10 0
13

Dies 18mo mensis Februarij 1749:

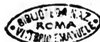
Gabriele Cancellieri Castello [illegible] [illegible]

PETRI GRAVINAE
S I C U L I

EPISTOLAE DENUO NUNC AEDITAE, ET ARGUMENTIS SIGILLATIM ILLUSTATAE.

Cum Indice argumentorum, rerum, & verborum.

OPERA, ET CURA CUJUSDAM CLERICI REGULARIS THEATINI.

ILLUSTRISSIMO, ATQUE EXCELLENTISSIMO

VIRO PRINCIPI

G A B R I E L I

LANCILLOTTO CASTELLO, ET GIGLIO,

Principi Turrismutii Civitatis Capitii, & Mottae de Affirmo Marchioni, Vice-Comiti, & Comiti Galeani; Baroni Spatarii, & Granorum, Sancti Ippoliti Planicuriae, Parasporae Cavaloctorum, ac Insularum Favignanae Levanti, & Maretimi Domino, &c. &c.

D I C A T A.

NEAPOLI MDCCXLVIII.

EX TYPOGRAPHIA MUTIANA

SUPERIORUM PERMISSU.

ILLUSTRISSIMO. ET. EXCELLENTISSIMO. VIRO. PRINCIPI.

GABRIELI. LANCILLOTTO.

CASTELLO. ET. GIGLIO.

PRINCIPI. TURRISMUTII. CIVITATIS. CAPITII.

ET. MOTTAE. DE. AFFIRMO. MARCHIONI.

VICECOMITI. ET. COMITI. GALEANI.

EX. NOBILISSIMIS. SICULI. REGNI. PROCERIBUS.

PATRITIO. PANHORMITANO.

GENERE. ORDINE. ERUDITIONE.

INSIGNI. AC. PRAESTANTISSIMO.

REI. NUMMARIAE. VETERUMQUE. MONUMENTORUM.

PERITISSIMO.

POLITIORIS. LITERATURAE. VIRORUMQUE. LITERATORUM.

AMANTISSIMO. ATQUE. STUDIOSISSIMO.

QUOD

AD. SEVERIORUM. DISCIPLINARUM.

PRUDENTIAEQUE. PRAECEPTA.

ARTIUM. LIBERALIUM. INSTITUTIONES. ADJECERIT.

PETRI. GRAVINAE. SICULI. EPISTOLAE.

DENUO. NUNC. EVULGATAE.

MOECENATI. AMPLISSIMO.

DICANTUR. CONSECR. Q.

ILLUSRTISSIMO, ATQUE EXCELLENTISSIMO

VIRO

GABRIELI

LANCILLOTTO CASTELLO, ET GIGLIO

Turrismutii Principi.

Editionis Curatores Cl. Reg. Theatini

FELICITATEM.

ONUS profecto, Vir Princeps Illustrissimae, atque Excellentissimae, & commendatione in primis dignus ingenuarum Literarum amor omnium gentium linguis, ac suffragiis celebratur alacrius, tunc praesertim temporis, cum ornatissimorum hominum auctoritate, dignitateque erigitur, ac confirmatur; jucundiora enim, & suaviora mentium documenta collabascere videntur, quin, & funditus corruere, quorum praestantia constantis honoris praesidio stabilita non convalescant, & augeantur in dies. Quidni porro! quorsum literatura se profert quae sibi tantum met cognita nullos prorsus hominum

num

num habet, quos in sui vel admirationem, vel commendationem praeclarè traducat? Magna quidem, & in excelso posita ingenuarum facultatum natura, coeteras supra res abjectas, & vulgares exurgit per se, attolliturque, ea sibi ingens una est pretium, ac merces, verum ubi neminem habeat, ad quem illustranda, condecorandaque fidenter accedat, & liberè, dudum jacebit vilis, squallens, & in gloria, impudentiaeque obtrectationibus, oblivionisque vitio impune obtrudetur: id fermè temporum, & morum tulit consuetudo, ut ea ad existimationem, & famam comparata esse censeantur, quae in ore hominum, oculisque versantur, & in eorum sunt clientela, & fide, quorum plurimi quum sint Nobilitas, Doctrina, & Auctoritas liberalium disciplinarum venustati adjumento firmitatique opportune, consultoque datos non abs re credas; in ista vero sententia Nos quam par est, ne otiosè, vel inconsiderate arbitreris immoratos, Vir Princeps Illustrissimae, atque Excellentissimae namque id unum sedulo, diligenterque praestitimus, quod magnificentissimè tui animi dotibus, honestè, luculenterque deberi vel ab ea prima aetate comperuimus, qua pridem ad cognitionis, & scientiae cupiditatem te non invitum, vel inhonoratum duci prothraique apprime sensisti; novimus vel ipsi, exploratoque suspeximus indolem quamdam bonam, generositatemque virtutis, mentisque oblectatione pene incredibili demirati valde sumus ingenii perspicacitatem, ardorem sapientiae; nec non exercitationum assiduitatem, quibus nec ungue quidem lato ab ejus primaeva excedebas perceptione doctrinae, quae ad institutionem Virtutis propius spectare videbatur, neque ingenio oscitante, vel dormitante summo impetu, & animi, viriumque contentione vehementissima illud curabas acerrime, ne ad informandos, excolendosque probe, prudenterque mores in te quidpiam desiderarentur per id fermè tempus quo tibi nihil, vel in ipso scientiarum vestibulo ineptè actum, & inutiliter, verum laudabiliter omnia gloriose, magnificeque, sive dum sanas literas, vel a limine salutares, vel exquisitiore, & penitiore cultu, studio, labore comprehenderes;

henderes; Qui Gentis Castelliae titulis, Immaginibus, nobilitate te illud dumtaxat insigniter assequutum esse cognoscis, ut ad excelsa, & ingenita antiquioris Patritiae Familiae decora locupletissima certatim sensimque rapiaris, clarissimos praexcelsae tuae Domus Viros, Domi, Forisque notos, celebratosque, vita, & moribus, strenuè effingas, & naviter; magnitudinis, & laudis alienus, quae ingenitam animi tui nobilitatem cominus, & è proximiore veluti loco non spectant, sed eminus, & quasi è Regione amplissimum Genus afficiunt, nec obsolescere, neque injuriosè, vel illud idem, quod tuum est obliterari patiaris, id videlicet ipsum, quod a primis, ut ita dicamus, unguiculis educationis una simul, ac Doctrinae primordia cumulatissimè tecum attulerunt; habet multum, quo eximio te glorietur alumno Borbonicum Regale Collegium Siculorum Optimatum cura Panhormi excitatum, cureque nostratum perhonorifice, liberaliterque permissum, quo in loco omni genere laudis excellente, nulla ex parte nomini secundus, prima jecisti fundamenta virtutis, quae postmodum inter domesticos parietes se non clam, occulteque recepit, sed ipsa sua conspicua claritate, ac luce se prodidit, iis aucta, & freta singularibus incrementis, quibus ex amantissima paterna benevolentia culturae ingeniosae facilem aurem patientemque commodasti; noverat scilicet humanarum omnium rerum, & prae aliis mente bene ordinata, affectibusque bene moratis quale, quantumque tuae optimae institotionis non modico ex emolumento commodum utiliter, & fructuosè in Familiam, in Patriam, ac in te ipsum praesertim copiosè, & affluenter esset derivandum, noverat non tantum: verum in illud omni cogitatione curaque incumbebat nobilissimus Pater, qui veterum novissimumque temporum varietatem ex frequenti, quin & quotidiana historiarum lectione accomodate intellexerat, ut ex Fonte Rivum, ut ex radice Fructum, ut ex luce Diem, vanam, fucosam, & inanem esse nobilitatem, quae a Sapientia, & Virtute longe amota, & dissita esset intervallo; hoc noverat celeberrimus Pater, & Filius paternae virtuti solici-

licitudini, doctrinaeque non impar, Vir Princeps Illu-
ſtriſſimae, & Excellentiſſimae id vel ipſe ſcientiſſimè no-
viſti non tantum, verum acri, perfecto, exactoque judi-
cio peregiſti; ipſa per ſe de te uberius loquuntur, teque
inſigniter produnt tuae doctae mentis conſilia, iiſque potiſ-
ſimum probatiſſimis ſenſibus excellis, quorum ope in ady-
ſis, ut vera, & propria exprimamus, illuſtrioris, peni-
tioriſque antiquitatis feliciter immoraris, eo rerum, argu-
mentorumque delectu, quo propriore quodammodo, cer-
tioreque conſpectu antiquam veterum temporum conſue-
tudinum, Regnorumque faciem, ordinem, ac aetates
quacumque ex parte circumſpicis, & intueris; hoc vel
ipſo perſpicuo eruditionis genere te promit eruditiſſimum
ſtudioſus ardor, quo per labores, cogitationes, ſumptuſque
penè innumeros variarum gentium, cum vero praecipuè
innumeros variarum gentium, cum vero praecipuè Grae-
corum, Latinorumque priſcos exquiſitioris, praetioſio-
riſque formae nummos in unum coegiſti, ne illis quidem
miſſis, qui ſingula per ſaecula, & Regna diſtributi, ad Si-
culae Majeſtatis Hiſtoriam illuſtrandam, & amplificandam
non oſcitanter, neque irritè pertinent, quae jam plurima
a Caſtelliis impigrè, fortiterque geſta Sicilia univerſa mi-
rata eſt, namque in munerum adminiſtratione peritiam,
ſeveritatem, gravitatem tuam, & illa ſapientiam, pru-
dentiam, virtutem non injuſtè, neque injocundè demira-
tura eſt, ac praedicatura, qui majorum veſtigiis preſſius,
& inhaerens, & laudes, ac nomen auges; Ingenuus, ho-
neſtus, pius vultu, & opere Patrem Excellentiſſimum
praeferens praeſtantiſſimumque cum Caſtelliae Domus,
tum Familiae Theatinae Alumnum Bartholomeum Caſtel-
lium egregium Mazarinenſium Pontificem, Populorum
bono, & Eccleſiaſtici nominis ſplendori Deo Immortali
auſpice oblatum. His longe, lateque inſtructus locupleti-
bus ornamentis, Vir Princeps Illuſtriſſimae, & Excellen-
tiſſimae, quia hactenus in occulto deliteſcis, nec illud ex-
peditè profers decus commendationis, ac nominis, quod
in te abundantius natura cum nobilitate ſanguinis, mo-
rum, virtutiſque arctiſſimè colligata collocavit, conjun-

xitque:

xitque: id equidem ſin abnuens ipſe, reluctanſque reſtiteris, qui tibi dicatus iterum manat in vulgus ingenioſiſſimus, nec non elengatiſſimus Siculus Petrus Gravina praeſtabit, juvatus eſt ille oblectatuſque, dum adhuc in vivis ageret Palenio ſuaviſſimo praeſtantiſſimoque Patrono, & ipſi, qui dulciſſimas tanti Viri Epiſtolas in lucem denuo emitti curamus, laetabimur, ac geſtiemus tuae eſſe dignitati, auctoritatique non indecore commiſſas: in oculis, & in ore hominum ſint illae, nec id homines interea, vel ignorent, vel ſilentio praetermittant tuo ipſas patrocinio exornatas firmius, ſecuriuſque prodire: ultra Siculorum fines, ac ratione praecaeteris tuae laudis, virtutiſque fama liberius procedat, exſpatieturque, & qui bonas literas colis, ac deperis, tibi nos colendo prae aliis intentos, politioribus Gravinae Siculi Epiſtolis clariſſimum nomen, decuſque tuum, ex intima mentis, voluntatiſque obſervantia nos praemittere certò ſcias, & perſpicuè. Vale.

Dabamus Neapoli ex Aedibus S. Pauli majoris. Id. Aug.

PETRI GRAVINAE

EPISTOLAE

AD JOANNEM FRANCISCUM CAMPANUM COGNOMENTO DE CAPUA PALENAE COMITEM.

EPISTOLA I.

Nuncupatoria est Palenio, ad quem non multo post est adventurus.

UEM potius ducem sequar, quam te ipsum Paleni Regule ornatissime? quem sequuntur Veneres: Charites, Musae, cui tantum visa est indulsisse Natura, quantum cui maxime, qui amaris ab omnibus, coleris, celebraris, cui denique quod olim Tito tribuerunt, hoc tempore aptissime convenit, ut jure dici debeas Amor, & deliciae humani generis: quando quidem noces nemini, omnibus prodes. Haec pauca non adulantes, neque in tuam gratiam scripsimus; sed quod judicium probatum iri ab omnibus putem; si homo septuagenarius, te juventa, ac virtute florentem potissimum sequar. Brevi igitur mi Princeps te post interlunium proximum conveniam: non quod hujusmodi mathematicas superstitiones curem; quid enim ineptius? sed quia nobis quoque, vel invitis, quos aliquid sapere credunt homines, cum pluribus videri sentire necesse est: ut ad declinandas vulgi insectationes, in aliqua re saltem convenisse cum populo videamur. Vale. Pridie Cal. Novembreis, Neapoli.

P. G. EIDEM PALENIO COMITI.

EPISTOLA II.

Laudatoria est Muronii, suique status enarratio.

DIspeream mi Regule, si non visus sum ingredi Thessala Tempe, ubi primum Muronium tuum attigi. Cepit me illico mira Coeli salubritas, laeta incolarum facies, myrteta, oliveta, arbusta, apricitas denique, & Genius loci amoenissimus. Quid quaeris? nihil vidi, nihil circumspexi, quod non oculos, animumque, oblectaverit: Sed supra omnes voluptates, illa me beavit, quod tanta dexte-

 rita-

ritate ingenii, tantaque benevolentia ad me rescripseris, ut acceptis tuis literis, bono omine discesserim Neapoli, & in tua regna pervenerim: ubi sub tua gratia conquiescimus; nullosque Fortunae ictus formidamus. Legi mi Princeps quae de me scripseris ad tuae Praefectum domus: Nullus Muroni me ceperit angulus, quin domi tuae sim, & quin sub tua ditione, tuoque favore jam vivam. Nihil mihi te auspice, & praeside deesse potest: hic unus ex tuis subditis non sine Musarum patrocinio vitam duco, de te loquimur hic frequenter, tu nobis materiam bene dicendi suggeris, tu bene vivendi exemplum afferre non desinis: hoc mihi summum decus est, & hoc denique vitae praesidium. Habes jam meae praesentis vitae rationem. Nihil est, quod de me sollicitus sis. Vale. Sexto idus Novembreis ex Muronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA III.

Gratus est ex dono ad se misso, officiosusque in Palenium, ejusque Uxorem.

NOn fuit illa, quam mihi misisti Regule Illustrissime dicenda cistula, sed cornu copiae; non continebat in se rerum tolerabilem varietatem, & copiam, sed nundinas: ex qua quidem generosa liberalitate non licebat mihi tantummodo obsonari, sed ampla jam, & lucullea amicis parare convivia. Tuae igitur benignitati non solum vitam debeo, quod in Muronio tuo tam bene per te fatur, & bene pastus vivam; sed quod sub aura tua, sub istius generosi animi amoenitate, cum dignitate vivam. Accipio omnia mi Princeps eo animo, quo mihi jubes accipienda. Nam quemadmodum velle omnia sine exceptione, esset cupidi, ita renuere aliqua a bono Principe collata esset ingrati: obsequutus sum, ut par erat tuo imperio: veni in aedes vere regias, & honoratissimas, a summis ducibus majoribus tuis constructas, in cubiculum admissus mira apricitate conspicuum: nihil deest ad vitae commoditatem, summamque voluptatem; consuluisti quae tua summa largitas est, tam pulchri muneris varietate, non modo meae saturitati, sed saluti, ut etiam medicamenta adjeceris: quid enim est aliud mittere tragemata, quam destillationi occurrere? Qua per unum diem tantum laboravi. Nunc omni morbo liber atque morbi suspicione, neque enim decebat, nec fas erat tam veneranda limina morbosum hominem ingredi. Plura in me contulisti absens quam praesens debuisses: idque semel, non ter, aut quater, ut visus sis mihi coram dicere (an nescis longas Regibus esse munus?) Tu mihi Rex post hac, tu Numen, tu Paleni regule maximum ad musas incitamentum: cum videam te illis acceptissimum; quandoquidem me senem a musis non abhorrentem lepidissimis latinis literis provoces. Non est hoc exulem esse, sed Aonidum nemus incolere. Ego una tamen ratione tibi gratiam referre possum, si pro te sanguinem

nem profundam. Vale. Tibi igitur, uxorique tuae pudicissimas manus exosculor. Pridie idus Novembris ex Muronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA IV.

De Vespasiani Columnii obitu est tristis.

DIsperearn, si mors mihi hoc tempore esset ingrata: decrepitus vivo, & amicorum, quos amavi semper, & colui, video interitum. Bonus ille Vespesianus Columnius, quantum ad nos tertius Nuncius attulit, intra paucissimos dies naturae concesserit: non incuso fati necessitatem, quae rebus omnibus dominatur, sed vivacitatem meam dixeris, at hoc ipsum ex fato est. Ego vero id potissimum doleo, me in hanc necessitatem incidisse. Vale, & ita te quantum fieri potest, servare debeas, ut ne me in aliquem cruciatum futurum morte pejorem, injicias: Iterum vale, & convalesce.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA V.

Ejus absentiam incusat, venationemque commendat.

QUasi divinares, ita verissime tuis elegantibus literis significasti, tuam istic longiorem moram nobis suspectissimam esse. Paris enim ille Phrygius post raptum Helenae, nunquam suspicione caruit: neque unquam aliquo pedem promoverat, quin lynceos omnes in se faceret, & ab omnibus attentissime observaretur. Dilue igitur, mi Princeps, suspicionem hanc quo citius potes, neque hac nostri erga te amoris longa jam patientia ulterius abuti velis. Vale. Uberrimam venatus tui munificentiam sentio, quamobrem utramque tibi manum exosculor, sed eam potissimum, quae ad externarum avium raptum tam feliciter praedonem impellit. Eo redacta res est, ut vix desiderium tui sustinere possimus. Iterum vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA VI.

Illius consuetudinem, ne in Philocalos, Mintirnosque munificentiam aucupatur.

SI Melle hybloeo, si Saccaro Cyprio, si passo, seu nectare Cretico, vel Panhormitano me muneraveris, dulcedine ipsa, & si qua alia re dulcissima, quae supra dulcedinem mente possit concipi; nihil tamen erit apud me dulcius consuetudine tua. Hanc mihi solam,

queso te dulcissime Paleni servato, per quam habes me jamdiu in tuis intimis. Haec autem dulcia munera Philocalis, & Minturnis ingeniosis quidem juvenibus, ac eruditis, qui nondum in aere tuo sunt, dispensaveris. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA VII.

Ipsius Literarum, uxorisque studiosus, Tranquilli, & Gottifredi abdit officia.

FAcis, ut tuis ad me lepidissimis literis in dies te magis admirer, festivitatem ingenii tui amplectar: quae tanta est, ut saepe mihi vel brevissima epistola omnes moveat voluptates: Inter legendum effusius mihi ridendum est: cumque praesentes in me convertam, statim ex sententia mutare sensum licet, & in alia divertere. Scribe, quaeso, frequentissime: nunquam enim ista amaenitas tua, iste dicendi lepos satietatem pariet. Tranquillus, qui te unice suspicit, tibi mecum eruditam manum exosculatur. Vale, & uxorem pudicissimam fove. Gottifredus se tuae gratiae enixe commendat.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA VIII.

Ad Columnium non est iturus; De rebus Neapolitanis loquutus, illius uxori est obsequens.

MI Princeps, hoc tempore, quo nil mihi in hac tua Meronida contingere amaenius quicquam potuisset, vivo tibi fautori optimo, & mihi, & Musis in summa animi tranquillitate, ut post pulcherrimi genii contemplationem, quo locus hic insignitus est, nihil ulterius habeam, quod curem. Quae quidem vitae securitas cum ipsa vita tibi debetur soli: quam vel ob hoc ipsum cupio protendi, ut grati erga te animi mei officia futura sint longiora. Scripsi superioribus diebus è Neapoli ad Vespasianum Columnam, qui me ipsum ad se advocabat, excusans senectutem meam: videbis quid mihi rescribat: unde quid speret, facile elici potest. Ex literis Tranquilli alumni mei, qui fere presentem rerum historiam texit, quid per hos dies Neapoli actum sit, cognosces. Deus bene vertat. Cupio enim tibi mi domine omnia prosperiora, & ne aliena dissidia tibi negotium facessant. Et si sciam, tibi ex variis locis certos praesentium rerum afferri nuncios, tamen haec ingrata non fuerint. Vale, tibique, & Heroinae Consorti tuae manum exosculor 13. Cal. Decembreis ex tua Meronida. Vespasianus non rescivit adhuc ubi locorum sim, sed brevi sciet, & judicium meum laudabit.

P. G.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA IX.

Habet de muneribus gratias, & a bello hominem dehortatur.

NOn ne satis erat benignissime regule in tam dulce, & amoenum hospitium admitti, ac tot vitae commodis donari, nisi etiam postremo cum petasonibus leporem addidisses, ut me scilicet redderes pulchriorem? Fuit enim haec apud veteres credulitas, ut qui leporina carne vesceretur per septem dies pulcher existeret: puto quia oris habitudo obleviusculi nutrimenti temperamentum fieret venustior. Quae me unquam fortuna adeo sublevaverit, ut meritas tibi unquam possim gratias referre? Qui nunquam ullo meo officio provocatus, tam largiter de me benemereris. Desiste quoeso mi Princeps, mihi enim per te necessaria superabundant omnia, ac noli committere, ut curiosi suspicentur, me magis muneribus tuis, quam virtutibus captum, de te honorifice & sentire, & loqui de me igitur hactenus. De bellis siqua futura sunt, nihil est, quod cogites: Satis enim dignitati tuae, & familiae, quam sustines consuluisti, ut qui sub auspiciis Imperatoris Fratrem germanum ad Cremonensia moenia expugnanda strenue pugnantem amiseris, alterumque natu minimum sub eadem fortuna eisdemque vexillis in militia commorantem retineas, ut nemo sit ex Regni Proceribus, qui plus te ipso praestiterit. Tu familiae caput, sine liberis, ad genus propagandum te ipsum, ac tuos omni calumnia liber servaveris, uxorique pudicissimae ne te penitus subtraxeris: momenta enim temporum multa saepe inopinata, quae desperabantur afferre solent. Adde illud, quod in tuis literis prudentissime tetigisti, ut nemo tam humilis fortunae sit, qui velit inglorius vitam perdere, & sanguinem sine ullo virtutis suae testimonio effundere. Exoleverunt illae civicae, ac murales coronae, nullis propositis praemiis virtus hoc tempore excitatur: utinamque fortiter morientis ratio ad posteros transeat, quibus prodesse possit. Sed super hac re amor in te meus longius provexit. De literis tuis, quibus ad me rescribis, habeo quid tibi maxime gratulter, nam ex nuncio cognovi te illas mira celeritate statim post coenam exarasse, quod te per dignitatem tuam rogo, atque oro, quando tam ultra processisti, ut tam facile, & concinne scribas, ne te ipsum deseras, musas toto pectore amplectere, & ad illam tuam coelestem musicam, hanc quaeso literariam nec inferiorem adjungas. Tibi, & Conjugi tuae concordiss: manum exosculor. Vale. Procerum decus. Nono Cal. Decembreis ex Muronio.

P. G.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA X.

Fausta precatur, Ceremonias sacras commemorat, deque ejus in se studio sibi blanditur.

NOn eram nescius mi Princeps, quid sibi vellent illae in tuis amoenissimis ad me literis querulae subscriptiones, ut nunc te exulem, nunc infelicem, nunc invenustum diceres, & quorsum tenderet haec non injusta fortasse conquestio: ita enim me longa aetas docuit, sic variantis fortunae levitas me exercuit, ut minimo quoque nutu, ac signo statim in aliis deprehendam quicquid ipse saepe rebus meis non integris vexatus pertulerim. Sed haec navigantium ratio, ut fere rarissime aut nunquam ex animorum sententia secundos ventos sortiatur, tu, quem scio saepe portum feliciter tenuisse, etiam si extra illum adversa tempestate deprehensus distineris, an desperare debes, secundiore flatu te in eumdem sinum reversurum, unde egressus nunc, & absens impatienter doles? bene spera mi Regule, tibi intermissa, non penitus interdicta commoda cum majori foenore restituentur. Sine frangat se haec praesentis hyemis saevitia, te adibo, qui cum jure optimo relaxes animum, testaturus meam erga te fidem incomparabilem: neque me ita debilitavit senectus, ut etiam stricto gladio, sublataque ad laevam parma non possim tuo adhaerens lateri, aut oppositus adversariis te protegere, aut fortiter pro tua salute, ac dignitate pugnans occumbere. Vale decus meum. Quinto Cal. Decembreis ex Muronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XI.

Solatur absentem, mox praesens visurus.

SErvatoris nostri Natalis dies Paleni Princeps ornatissime sit tibi felicissimus, quando lepidissimis tuis literis ex laeto me laetiorem, ex fortunato fortunatiorem facis. Est in te vis ingenii rarissima, prudentia non minor: quippe qui optime noris temporum conditiones, quibus non minus te accommodas, quam providus gubernator marinis fluctibus, ac ventorum flatibus obsequitur: nam qui cum hominibus consuescit, ut eorum moribus indulgeat necesse est: praesertim si cum variis conflictatus ingeniis in nulla re prava ejus animus commoveatur, sed servata dignitate, de gradu (ut dicitur) se dejici non permittat. Interfui hesterno die vespertinis cerimoniis, tanto alioqui flamine qui mihi non parum tribuit, operante: cujus nisi spectator fuissem, potuissem videri in ejus nova dignitate Principem incumbentem sacris, neglexisse. Fateor ingenue a quam plurimis diligi

ligi forte potius quadam, quam ullo merito meo. Nec dissimulo innumeros fere a me etiam coli: nullum tamen nec amicum, nec fautorem habeo quem tibi jure anteponam. Vale. Octavo Cal. Januarias.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XII.

De Piscariae Nuptiis agit, rumoremque de Navarri morte, aegre fert.

NUpsit Piscaria Philippino, ut rumor est. Si audivisses Uxorem tuam foeminam certe primariam super hac re probabiles mille adducentem causas, quibus illa bene nupserit, & quasi viduae patrocinantem Mulieri, ut nihil potuerit afferri in medium aptius, nec copiosius, ut jam ex sententia uxoris tuae probatissimae Piscariam sapienter nupsisse nobis exploratum sit. Multa dies (ut nosti) afferre solet, utinam videamus meliora. Audio Danielem nostrum, nolim tamen in hac re prophetam, audivisse a viatore nescio quo Navarrum decessisse, quod certe ferrem molestissime, lamentari tamen scio esse mulierum, virorum meminisse: mihi certum est etiam meum obitum, si modo tempestive obvenerit, inter munera naturae optima numerare: & non modo in hac re aetati jam grandaevae, sed rationi obtemperare. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XIII.

Se incolumem, illo Auspice praedicat.

VIde quantum mihi exhibuerit benignitas tua, ut his praesertim temporibus, quibus & pestilentiae, & belli suspicio viget, alii infra votum, nonnulli intra votum, ego te indulgente, te praeside supra votum vivam, tibi habè igitur hoc qualecumque carmen, mei in te animi argumentum. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XIV.

Eum ubique sequendi est studiosissimus.

ENnius aestivo Cajetam Sydere adibat:
Scipiadae quoniam grata erat illa suo.
Dulcis erat magno Campania laeta Maroni;
Hujus enim Summus Caesar amator erat.

Ges-

Cesserat in Thuscos Mecoenas forte propinquos;
Servabat Flaccus Principis ora viri.
Sic ego te, veteres imitatus, & ipse Poetas,
Per tua Paleni praedia sponte sequor.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XV.

Conscribendorum Carminum occasionem aperit.

PAleni Regule, amplissimo quovis Regno digniss: vide quo me necessitas adegit tua, e Arcellae ornatissimi in scribendo elegantia; ut cum parem me vobis esse pedestri oratione diffidam, ad carmen, tanquam ad Asylum quoddam confugiam: a quo quidem si vos longe vegetiores me senem tardigradum arcebitis, dabo libenter herbam his victoribus, quos non dubito citra sanguinem, ipsius tantum victoriae gloria contentos fore. Vale tui ordinis decus.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XVI.

Donus versibus prosequitur.

NOn sunt digna tuis Paleni Regule mensis
Haec tibi, quae magno paucula poma damus.
Si excuties animum dantis, potiora negabis,
Quae solet hesperidum nobile ferre nemus.
Sic colimus superos, satis est offerre pusillum
Muneris, & totum te exhibuisse Deis.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XVII.

Ejus literis affectus in re caepta confirmat.

VEL hoc potissimum argumento adducor, te non parum in literis profecisse, quod sentio me tuis epistolis affici, & in omnem, quam cupias partem versari: Itaque non possum non laudare propositum tuum in linea quotidie dicenda, ut etiam manus, ac mens non multa adhibita diligentia suum officium faciat. Sequere incoeptum mi Princeps, & quantum in te est, navare operam contende. Nam quemadmodum qui te praecesserant nunc antecedis, ita & si qui antecedunt, longe post te relinques. Serio loquor, video quo processeris lege, scribe, loquere sine intermissione: socio enim aut comite potius indiges, quam duce. Vale.

P. G.

P. G. PALENIO COMITI

EPISTOLA XVIII.

Obsecratoria est pro Chirurgo illi Subdito.

SI fato tribuenda sunt omnia jure plectitur Chirurgus tibi subditus: quis enim fatum accusaverit? Si nostri fuerit arbitrii, quae a nobis proficiscuntur posse corrigi, tuae mi Princeps erit clementiae cognoscere, & ignoscere. Quam enim pollicitur conditionem, non repudiandam puto: nunquam daretur veniae locus, nisi errarent homines. Quaeso te igitur, audias hominem, & absolvas: cum nihil tibi etiam tui dicant magis esse proprium, quam misereri. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XIX.

Ejus desiderio angitur in re litteraria proficienti gratulatur, nonnulla de rebus publicis, in eundem, Uxoremque officia continet.

LAetitiam pariter, & moerorem afferre solet mortalibus vicissitudo; ita enim natura constituit, ut ne ipsi quidem dies inter se similes decurrant, neque idem status rerum diutius protendatur. Sors, animus, corpus immutatur, nec perpetuo gaudere, nec dolere quisquam potest. Quis me videbat mi Princeps, cum tu hic aderas fortunatior? Cujus ita fruebar contubernio, ut sentirem nihil mihi in vita suavius contigisse. Quid tibi vis, inquies? a vobis abii, ac nihil non commodi abiens, quo uti posses, reliqui. Revisenda fuit Uxor carissima, pudicissimaque. Conchani fidelissimi repetendi, facienda, & his quoque nostri copia, subditis jus dicundum: tibi jam decrepito pepercimus. Quid quod tu ipse fateris necessariam in rebus vicissitudinem? Recte sentis mi Regule ornatissime. Laudo consilium, officium approbo, nihil muto, nihil est, quod culpari possit. Sed nescio quo pacto recurrunt animo suavissimae illae tuae confabulationes, feriae jocosae, studia circa literas felicissima, concinnae compositiones hetruscae, hispanicae, latinae, illae emendatae, ac numerosae lectiones; gallica interim fabulamina, modulationes musicae, ardor pilae, denique conspectus ille tuus augustissimus, quo laeti omnes detinebamur: nostro igitur desiderio ignosce, & totum hoc quicquid est dotibus tuis imputa: cum alioquin ornatissimae literae tuae non mediocre levamentum attulerint: teque non parum jam in studiis profecisse mirifice gaudeo; quem non desinam adhortari ut Ciceronianas divitias amplecti, Terentianam elegantiam exosculari, in hortis Sallustianis frequenter convivari, non de-

ſiſtas. Vale cum Uxore optima feliciſſime. De rebus publicis quicquid obvenerit in melius interpretabimur. Strenuam, eruditamque manum tuam exoſculor. Craſtino die ad propinquum mercatum me conferam: ſi quid te dignum reſcivero, te faciam certiorem. VIII. Cal. Febr. ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XX.

Nunciat a Ducibus Hadrienſi, & Neritonenſi, Suardinoque quid acceperit: In eum Uxoremque de more eſt officioſus.

CONveni apud Caſertanas nundinas Ducem Hadrienſem, & Neritonenſem, qui jam conſcenderant equos abituri: me viſo ſubſtiterunt. Perbenigne exceptus utrumque tuo nomine ſalutavi: de te honorifice multa utrimque collata, tamquam de Principe viro laudatiſſimo: & haec publice omnia, fere omnibus nundinariis audientibus. Alterius Ducis filius tibi(ut ejus verbis utar) manum exoſculatur cauſatus mille incommoda cur te non viſerit:dignum certe exiſtimo benevolentia tua: qua qui dignus eſt, abunde ſatis dignitati ſuae conſuluit. Sciſcitatus ego a Principibus an haberent ex hoc tumultu bellico aliquid novi; nihil aliud certius retulerunt, quam omnia ad pacem potius, quam aliorſum converti: quod tu mihi jam ſcripſeras.

Suardinus noſter, quem tua benignitas ſibi perpetuo devinxit, idem confirmavit. Deus bene vertat, dummodo tibi quaecumque exoptas mi Princeps obveniant ſecundiſſima, mecum perbelle agitur: niſi quod te non cerno, quemadmodum ſemper video. Vale. Tibique, Uxorique tuae optimae manus exoſculor. Sis felix. Quinto Cal. Febr. ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXI.

Ipſi addictiſſimus ejus literis mirifice delectatur.

NIhil umquam gratius, nihil compoſitius, nihil amantius mei legere poſterum contingerit his tuis vernaculis poſtremis literis: quibus ego ita me captum, ita perſuaſum ſentio, ut me cupiam perpetuo abs te manu captum fore, numquam manumiſſum. Quod ſi Germani olim veteres in aleae uſu tanta lucrandi perdendive temeritate ferebantur, ut cum omnia defeciſſent noviſſimo jactu de libertate, ac corpore contenderent; & qui victus erat voluntariam ſubiret ſervitutem; ita ut quamvis junior, ac robuſtior, ſe alligari, ac vendi pateretur; quanto ego juſtius tibi me dedam in ſervitutem jucundiſſimam, tot alioqui beneficiis, onoribus, elogiis, non provocatus mo-

modo, sed exornatus? Et si apud antiquissimos Romanorum: ut in duodecim tabulis sancitum erat debitoris corpus inter creditores dividi licebat: quanto fortunatior servitus mea apud te fuerit, quae tam clementer habita unius cujusque candidam libertatem felicitate antecedit? Tibi habe igitur Gravinam tuum, quem ex sententia, & ex vote tuo verses: nihil enim abs te mihi provenerit, quod mihi ingratum sit futurum. Literas tuas statim acceptas, ac saepissime mira cum jucunditate perlectas tantum abest ut a me amovendas judicarim ut etiam iterum, atque iterum exosculatas in sininistra pectoris parte fovendas reposuerim: neque enim officiosum esse puto, quem tanto amore complecteris, si quid pericli fortuna objiceret, tibi superstitem fore. Vale procerum Decus, & veni.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXII.

Vitae ab illo ineundae consilium: suam de Bellis sententiam, vivendique rationem exponit.

EXplent mihi omni ex parte animum Excellens Paleni suavissimae literae tuae uva conchana dulciores: siquidem in illis, & res, & verba adeo consentiunt, ut prudentia tamen cum elegantia de primatu inter se certare videantur. Ego vero, ne apud te dissimulem, in hoc triumpho, & gaudeo, quod video praesagium de te meum circa literarum studia jam nunc verissimum posse judicari, quandoquidem non cessas legendo, scribendo, quam de tuo ingenio expectationem concitasti, in dies reddere firmiorem. Quod si, ut lepidissime in tua epistola jocaris, putas sperari posse literarum mearum testimonio nomen illustrari tuum, quanto meum (quod cum tua bona venia dictum sit) futurum est illustrius, si posteritas intellexerit hanc senectutem meam Palenio Regulo omnibus virtutibus ornato non parum placuisse? Caeterum mi Princeps ne te obsecro angant praesentia: quibus si te immisceas, nec usui, nec gloriae servias: expectanda est enim rerum occasio: multumque refert, sub quo mereas, quemve tuarum virtutum spectatorem, praeconemque habeas. An pinnatam coronam hoc tempore speraveris, si primus hostilem murum ascenderis? An civicam, si hostem occideris, civem servaveris? Nihil horum expectandum est: quin potius praesto fuerit invidia, quae silentio statim omne praeclarum facinus obvolvat; at haeredum res augebitur. Jam non ultra progrediar: scribo ad sagacissimum Regulum: satis est quod intelligitur. Satius est enim latitare, si temporum ita ferat conditio, quam penitus impensam, & operam perdere recenserem ex veteribus quam plurimos, qui consulto a rebus bellicis abstinuerunt, nec tamen inglorii, perosi tantummodo suorum temporum indignitatem. Sed epistolam, non historiam scribimus. Interim quae tua alacritas est, & secordiam, & segnitiam fugias; nec secundiora desperes.

Magna fieret omnino Caesariani nominis accessio, si Frusino expugnaretur; Pontificiae res imminuerentur. Nam praesidia oppidatim disposita fierent statim infirmiora, sequereturque facilior aliorum deditio, sed adhuc sub judice lis est: semperque eventus belli incertissimus habitus est. Ego vero ut de me aliquid cognoscas, praesenti temperie, ac serenitate fruor mane, orto tamen sole, pedes ultra Gradillum pagum accedo, illuc usque unde ad Sergianum ascenditur: ibi aliquantisper consisto (aliquid meditans nugarum: totus in illis.) Eadem qua veneram rediens ad puteum Larissium subsisto: puellas saluto lavantes ibi lintea: resalutant non invitae: reverentur enim meam caniciem omni liberam suspicione: cum alioquin faemellae etiam hic omnes audierint me tibi non injucundium esse. Quaero interim causas Longiusculae cujusdam more cum illis fabulandi, animi tantum gratia: an sit brevis puteus, an perennis aqua, an salubris, quid quaeris? Ad singula mihi optatissime respondent: ut jam in hanc familiaritatem devenerim; ut nunquam illac praeteream illis insalutatis, ad haec puer me sequitur non iscitus quidem, qui priori illi improbo, & jam ejecto successit, quique de re vel honestissima compellatus statim rubore perfunditur: hoc solo utor comite, violas passim legente, nam si adhiberem aliquem alium natu grandiorem, & itineris amoenitates, & studia interturbaret omnia. Est enim sic mihi spatianti Sallustius noster in manibus, cujus prudentiam pariter, & gravitatem, atque in scribendo elegantiam in dies magis admiror Hac vitae ratione prandeo quidem appetentius, sed non quam soleam, prolixius. Sumpto cibo usque ad solis fere inclinationem domi me contineo: postmodum deambulo per loca omnia, ubi tu tam strenue consuesti malleo pilam ligneam percutere: nec desunt Pancratii nostri problemata, quae me exerceant viri omnino probatissimi, tuique observantissimi, & cui (mea quidem opinione) depositum securus sine teste committas. Scriberem alia quaedam animi laxamenta, quae sine te (non blandior) mihi sordent omnia. Vale felicissime cum Consorte optima, quibus manus exosculor. Quarto nonas Februarias ex tuo Muroniano.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXIII.

Bene valens, bene valere jubet Palenium cum Familia.

Longas vellem condere historias, quoties ad te scribo, cupidissimus adloquendi te per literas, quandoquidem coram non licet: sed mos gerendus tibi est, qui mihi praescribis literarum brevitatem: suspicans longiores literas tuas mihi fortasse molestiam afferre, quasi mihi longius respondendi afferant necessitatem: cum contra cuperem illas ob insitam suavitatem, nunquam desinere. Ecce jam tibi meo Domino, meo Principi, meo Mecoenati obtempero. Bene valeo, & tu cum uxore pudicissima, & Fratre strenuo, & Fideli Familia bene

ne valere: & expectate omnino cum serenitate temporis meliora. Quarto Idus Februarii ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXIV.

Dominae iturus est obvius.

MEa felicitas facit, ut ego natura ociosissimus, repente negociis obruar: dici non potest quam inopinanter sim etiam impeditus, sed non adeo, ut ab officio discedam: iturus sum obviam Dominae, si hodie ad nos ventura est, tu quaeso Princeps humanissime facias me de hac re certiorem. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXV.

Nonnihil de suis literis, de Seripando, ac de Julii commendatione multa continet, nec non in ejus Uxorem, fratremque obsequia.

SUperioribus meis vernaculis ad te literis, & mortem Julii Falci me acerbe tulisse significavi, & officium commendavi tuum: quippe qui in omni fortuna amicos constantissima benevolentia prosequeris: sic te generosissimum decet: sic tui regii mores exposcunt: adde quod ita apte amici interitum, ita dolenter per literas deplorasti, ut sine motu animi, sineque dolore a me perlegi non potuerint. Sed quando ita jubet necessitas, ut tu rectissime sentis, naturae parendum est. Nos interim citra culpam vivamus, forti animo laturi quicquid obvenerit. Est omnino audiendus Seripandus noster: vel hoc uno nomine, quod tua gratia, tuus aspectus illius dignitatem, existimationem, facundiam auxerit. Dicam illi ex te per literas salutem. Hic Julius, qui has tibi a me literas reddiderit, voluit per me tibi commendari: vel solo nomine tua gratia non indignus, & ob Julium Caesarem, quo nemo major unquam fuit, & ob Julium Falcum, quo nemo tibi carior dum vixit, jure optimo esse debuit. Vale, & vive cum Uxore, & Fratre felicissime. Septimo Cal. Martias ex Muroniano tuo.

P. G.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXVI.

Laudat Scriptorem elegantium literarum, vitae docet consuetudinem, in tres Dominos officiosissimus.

VArie me affecerunt binae literae tuae elegantiae plenae, veluti foemellae quaedam geminae uno partu in lucem editae: pares quidem venustate, sed ingenio, atque natura dissimiles. Siquidem alterae moverunt mihi lachrymas, quasi luctum quemdam de fortuna Vespasiani Principis afferentes, alterae vero miram jucunditatem, significationemque benevolentiae erga me tuae. His ego mi Princeps nil aliud habeo in praesenti quod respondeam, nisi me, & summopere dolere illius Reguli immeritam vicem, & tibi mirifice gratulari: quippe qui eo felicitatis in scribendo perveneris, ut apte doceas, acriter moveas, & jucunde delectes: atque adeo id prestas, ut ejus animum ad quem scribas, in quamvis partem cupias, flectere, & deducere possis. Scribe igitur quaeso aliquid per singulos dies: istamque tui coelestis ingenii celeritatem torpescere ne sinas. Es enim ita a natura constitutus, ut non modo huic studio, sed coeteris quoque occupationibus quantumvis magnis abunde sufficias. Interim expectemus quid nam ipsa dies allatura sit: nec te a complexu Isabellae Heroinae pudicissimae subtrahas, nec a Fratris experientissimo colloquio disjungas: nos vero ita desiderium tui feremus, ut ratio apud nos potior, quam ulla alia cupiditas futura sit. Vale felicissime. Vobisque tribus meis Dominis manus reverentissime exosculor. Sexto Cal. Martias ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXVII.

Literarum laudem, suasionem ab bellum, in ejus uxorem, & Arcellam obsequium, Joannis Jacobi commendationem persequitur.

EXcitor in dies magis suavitate tuarum literarum: videoque te ad eam pervenisse scribendi elegantiam, ut enixe mihi rogandus sis, ne desistas. De rebus bellicis celerem, spero exitum: si modo illud verum est, nullum violentum esse perpetuum. Tu vero mi Princeps ad communem sortem obeundam te accinge: nemo est enim ex Regni proceribus, qui non praeseferat, ut audio, promptissimam pugnandi pro Caesare voluntatem: de his hactenus. Arcellae meo, sed omnino magis tuo, si modo tecum est, me enixè commendo. Uxori tuae laudatissimae, fratrique concordissimo manus exosculor. Eo me authoritatis tuae gratia evexit, ut tam negare nec audeam, nec pos-

sim

sim quibusdam ex tuis praesertim apud te meum patrocinium, tametsi supervacuum: siquidem tua benignitas ex se ipsa non rogata omnia perficit officia, praestatque boni Principis adjumenta. Commendo tibi igitur hunc Joannem Jacobum: ea tamen conditione, ut & se non destitutum sua spe, & me apud te eum esse sentiat, quem animo conceperit. Vale fortunatissime. Quarto Cal. Martias ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXVIII.

Scientissimum Literarum extollit, cum Uxore venturum praestolatur, hortatur, ut a Caesare sit.

ITa vivam, mi Princeps, ut jam in arcem facundiae ascendisti: nihil obstat tibi, quo minus per potentissimos eloquentiae campos felicissime decurras. Imples etiam, & praestas illud Horatianum, (omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci:) miscendo seria jocis aptissime. Noli quaeso momentum temporis intermittere, cum tibi ab aliis non omittendis curis pauxillum otii concedetur, quo non aliquid cogites, legas, atque componas. Fac ut ista divini tui ingenii promptitudo semper parata sit. Jam video te omnes ferè dicendi virtutes esse complexum: & quod maxime laetor, Authores quos legis effingis, eorumque divitias sine injuria tuas facis. Ex adventu vestro tam propinquo ita exhilaratus sum, ut jam videris me alterum, longeque pulchriorem, quam reliqueris: ut cupiam non modò radi, sed etiam velli. Tu modo cum Heroina tua ad nos propera, nosque facias beatiores. De rebus publicis curato mi Princeps ante omnia, ut Caesar sentiat te sui studiosissimum: nam caetera ipsa dies, & occasio expediet. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXIX.

Viro in se munifico qualis eo absente sit Uxor, ex ejusdem literis, qui afficiatur ipse declarat.

CUi magis debeam quam tibi, nemo est: nam quo magis me urget necessitas, eo magis benignitas tua me ab omnibus malorum nexibus explicat, neque enim pestilentiae metus me terret, cum tua diligentia sim tutissimus: nec rerum penuria opprimit, cum tua charitas supra votum mihi bonorum omnium copiam sugerat: apud uxorem tuam, & ingenii sui mansuetudine, & tua commendatione sum gratiosissimus. Quae quidem si Reginis omnibus esset fortunatior, si tua careat praesentia in summa egestate se vitam ducere existimaret. In causa est immensus amor, quo te complectitur supra omnium amores

res quoſcumque antiquitas extulit. Levarunt me hoc aeſtu lepediſſimae literae tuae: quibus adeo reficior, ut nullum hoc tempore ſentiam levamentum mihi eſſe, aut fore jucundius. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXX.

De Calatinorum gaudio in novi Domini creatione, de ſuis in Burellium, Herculeum, Columnium officiis loquitur, Chriſtophoroque Calatino patrocinatur..

TOta Calatina Civitas in laetitiam, gaudiumque heſterno die effuſa eſt, quod Camillum ſororium tuum, principem virum, numquam a me ſatis laudatum, dominum omni laude praeſtantem ſortita ſit: ſub cujus poteſtate, atque tutela nonniſi vitae tranquillitatem ſperat ſibi conſtitutam. Quanta vis eſt virtutis. Quantumque poteſt bona, quae ex virtute naſcitur, exiſtimatio. Omnis enim ordo, omniſque ſexus, omnis aetas libentiſſime conſenſit, talemque ſibi dare Dominum efflagitavit. Quin etiam purgata, ac deterſa urbe tota, & feſta fronde exornata, uno conſenſu Cives Calatini, & Deo opt. max. & Imperatori invicto gratias egerunt immortales. Scio tibi haec omnia mi Princeps jucunditatem afferre: ea de re ſcripſi libentius. Novi enim quantum Burellio tuo deferas, tribuas, & exoptes: ut unum in duobus veſtris corporibus animum agnoſcam. Interim bene valete felices, & concordes animae, vitamque, & gloriam extendite. Tu vero Paleni, de quo magna ſemper concaepi, ſerva te ipſum: meque Columnio, & Herculeo, & Burrellio Principibus enixe commendabis. Nos hic valemus omnes, tibique manum exoſculamur. Chriſtophorus hic Calatinus dignus eſt tua benevolentia, tuoque patrocinio. Vale. Quarto Nonas Julias ex Muronio tuo quam raptiſſime, tabellario feſtinante.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXI.

Ejus literis recreatur, optat, ut apud Caeſarem innoteſcat, per illum juvandus in Fratrem ipſius praeſefert officia.

BInas ad me dediſti literas, priores ex Concha, alteras ex Sueſſa, tantae jucunditatis, & gratiae, ut omnem triſtitiam, ſiqua ob abſentiam diſceſſumque tuum a nobis animo reſediſſet, penitus illae exemerint: deſiderium igitur tui, quo tenemur, facile hac ratione leniveris; ſi quas omnes tecum extuliſti abiens voluptates, tam ſuaviter ſcribendo remiſeris: & nos quaſi in integrum reſtitueris. Sed utinam mi Princeps, hoc praeſertim tempore ſors aliqua oriatur, quae te tuo Caeſari, ejuſque vicemgerenti, quantum animo, quantum corpore

corpore excellas, aliquando patefaciat. Statim intelligerent homines te talem virum esse, qui non sis in ordinem redigendus, sed qui ordines ducas: ut quod in te defossum est aurum, inapertum proferatur. Quod cum Adriensium Duce tam familiariter agas, potissimum est tuae virtutis argumentum: quippe qui optimum Principem tibi proponis imitandum: quem in omni laudis genere praestantissimum florem, non suo natum tempore, & praedicamus, & agnoscimus: qui si te altius inspexerit (ut est animo candidissimus) facile amplectetur: meque ipsum de te bene sentientem laudaverit. Quibus cupiam principibus per te commendari. Alteris meis superioribus literis ostendi eamdem quaeso operam praestiteris Magdalonio, ac Bovianensi. Caetera quae ad me spectare censueris, tuae in me benevolentiae citra omnem tamen animi tui molestiam, tentanda relinquimus. Vale praesidium, & decus meum. Cura valetudinem: aestum tolera; qui hoc tempore tametsi molestus est, salubritatem afferre solet. Federici Fratris tui manum exosculor: utrique omnia bona cupio. Nos hic benevalemus, tui numquam immemores. Pridie Nonas Quintileis ex tuo Muronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXII.

Gratias habet pro testimonio de se redito Viro Principi Vespasiano cujus ad eum literas mittit.

ET quid Vespesianus ad te scripserit, & quid tu ad illum rescripseris, perlibenter legi: visus sum enim in utriusque literis contemplari felicitatem meam: quem ornatissimi Principes certatim amandum susceperint, suisque probatissimis testimoniis ita exornent, ut jam mei ordinis viventium nulli invideam. Haec tamen mihi omnia commoda Palenii mei gratia jucunditas, & in scribendo mira elegantia confirmant. Dii te sospitent mi Princeps, & incolumem ad nos suo tempore reducant: quo diu certe carere non possumus, nec debemus. Dispeream si potuit elegantius abs te Vespasiano rescribi, ut in eo scribendi genere fueris non inferior. Quid ipse ad me scripserit, exemplum accipe: cujus literas erat amoris in me tui non obsignatas, sed resignatas ad me mittere. Ego ad te, si has numeraveris, quaternas ad hunc diem dedi literas: an acceperis, reddes me postea certiorem. Vale, & te ipsum serva. Nos omnes benevalemus. Sexto Idus Julias ex Muronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXIII.

Sospiti gratulatur, torquetur ejus absentia, doceturque literis ad Vespasianum ab eo datis quid illi sit sperandum. Diligentiam in scribendo suam, Dominae, familiaeque valetudinem, in eundem, domumque totam officia eloquitur.

QUod in Pelignis hoc tempore feliciter agas, omniaque itineris incommnda superaveris gratulor. Speroque tibi isthaec aestiva jucunditatem ac salutem allatura. Nos hic aestuamus anni tempore: sed aestuantiores facti sumus desiderio tui: cujus dulcissima carere consuetudine instar mortis est. De conventu Suessano non potuit per te scribi quicquam exactius, ornatiusque tametsi inter tumultus illa omnia exaraveris. Quid de te in summo ocio, animoque tranquillo sperandum sit. Nec legi quicquam decentius aut accomodatius, quam quae rescripsisti Vespasiano Principi, qui cum futuram tibi summam necessitudinem facile augurari possum. Par est utrique animus, eadem acies ingenii, unde magnam benevolentiam, atque concordiam conflari necesse est. Interim te nobis omni adhibita diligentia servabis: neque enim ad fati necessitatem reiicienda sunt omnia. Quandoquidem multa sepe interveniunt, quibus nos apparuisse aditum videmur. Quod de te Principe oculatissimo suspicari non possumus. Quinta est haec mea ad te epistola: quod si omnes non acceperis; praesentibus certe difficultatibus imputabimus. Ex quo enim abiisti a nobis nullam ad te scribendi occasionem praetermisi. Ad me abunde rescripseris si valebis. Valet Domina cum tota familia. Ego tibi, & Matri, & Sorori, & Fratri manum exosculor: vobisque omnibus bona exopto omnia. Idibus Juliis ex Muronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXIV.

Egregium literarum Scriptorem hortatur ut in proposito permaneat in parvis rebus a labore temperaturum: Neapoli pestilentiam pene digressam monet.

AUgetur in dies tuarum literarum copia, & elegantia crescit profectus: eoque (nec certe fallor) deductus es, ut jam cum principibus viris, qui haec profitentur, salva tua dignitate concurras. Sed quid non praestabit, quid non perficiet istius divini ingenii magnitudo? Quam ego non solum laudo, sed admiror. Nam acute inventa ornate complecteris: & quod aliis jure quidem in vernaculis, ac latinis tribuebam, jam video te consecutum. Vivas modo, nec te in-

incoepti pulcherrimi laboris poeniteat: hujus enim literariae militiae vexillum in arce defixeris. Nec praesentia modo, sed futura saecula (non blandior) Palenium meum honestissimis elogiis prosequentur. Hanc venationem exerce huic aucupio incumbas, hic laxare habenas non pigeat: alibi contineas quantum potes. Neque enim decet Regulum praesertim strenuum, in parvis, sed in magnis, & ubi de gloria agitur de salute periclitari: siquidem in omni splendoris vitae actione prius causa, deinde opera spectanda est. Ne in syllaba quidem in tuis elegantissimis literis cespitasti: ut nemo sit dummodo non coecutiat, qui te Ciceroniani alumni personam induisse non affirmet. Vale, & te ipsum quantum potes servato: hoc praesertim tempore quo maxime alteri parcendum est. Nos hic valemus omnes & praesertim domino benevalente, a quo pendemus omnes. Iterum vale. Decimo Cal. Sextileis ex tuo Muronio. Quod maxime te scire cupiebam pene exciderat: Neapolis nulla fere laborat pestilentia; suosque cives jam revocat, illos Octobri mense tutissime receptura.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXV.

Praestat in laudandis literis, monendoque ne iis abstineat; valet cum aliis ejusque desiderio discruciatur.

NOn minus me frequentia literarum tuarum, quam elegantia delectat: nihil enim praetermittas, & quod mea intelligere intersit, & quod te mandare literis conveniat: quandoquidem nihil non prudenter facere, ac dicere consuesti. Quid potuit abs te scribi cumulatius, ornatiusque, quam quod postremis ad me literis de Italiae praesenti fortuna praescripseris? lego, statim sentio me affici, perlego experior me illico commoveri: considero altius, & res, & verba, quamprimum me capit admiratio. Qui tam cito principem virum è mediis jurisdicundi occupationibus, e venatu, e pila, & variis corporis exercitationibus: disertum, & facundum emersisse? Ut jam in vernacula, & latina lingua cum eruditis primoribus contendat? Tu igitur mi Princeps tibi exemplo atque aliis esse potes, quantum praestare valeat vir acris ingenii, si sibi ipse non defuerit: nihilque esse tam difficile, & arduum, quod non humana mens vincat, ac facilius reddat assidua meditatio. Noli quaeso, si te ipsum diligis, dicendi, legendi, scribendi exercitationem diutius intermittere: sed toto (ut ajunt) pectore elegantiores Musas complectere: neque committas, ut cum longe a carceribus in stadio fere emenso jam cursu metam attingas, tu tibi defuisse videaris. Vale, & ipsum sub isto coelo diligenter serva. Nos hic valemus omnes: sed sine te in his diebus canicularibus, quod loco miraculi esse potest, quamvis non alio morbo laborantes, frigidiusculi sumus. Septimo Cal: Sextileis ex Meronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXVI.

Ineundae vitae consilium, ejus Conjugis Sanitatem, de Neapolitanis meliora complectitur.

MUlta saepenumero aliquid certi destinantibus obveniunt, quae vel addubitare, vel certe mutare consilium cogunt. Ad res tuas obeundas, ac peragendas satis tibi superest prudentiae, ut nec alio hortatore, nec consultore indigeas. Te ipsum amplectere: tecum cogita: te Ducem sequere: ne in tenebris quidem offendes. Quid abs te exigat hoc tempore Burellius Comes, cui tu Sororius es, per ejus literas nosti: quid te deceat tute scis. Discedere ab officio (si modo officium sit) nunquam consuesti: in quo quidem praestando, nec amicum quemquam, nec affinem pateris superiorem. Quodcumque de te statueris, sive in Pelignos proficiscaris, sive in Campania constiteris, consultissime actum putavero. Quae te incomparabiliter amat supra omnium amorum fabulas, honestissima Conjux tua valet bellissime: nos valemus omnes. De Neapoli in dies audimus meliora. Tu mi Princeps vale, & salve.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXVII.

Literarum, locorum ubi agit, Dominique est laudatoria; praestolatoria ejus adventus, officiique in eumdem, uxoremque est plena.

ITa me capit, & oblectat mi Princeps (in quo tibi non possum non maxime gratulari) & facilitas, ac lenitas literarum tuarum, & illarum cursus non sine aliquo concentu numerosus, ut non mihi sit satis eas perlegere, nisi etiam perlegam saepissime; profecisti: atque ita vivam ad finem usque vitae sine injuria fortunae, ut vera praedico, iterum repetam, profecisti. Nec putes ulla re magis scribendi stylum confirmari, & augeri, quam ut facis, frequenti scriptione uti, & cum amicis pulcherrimum hoc certamen certare. Ego quamvis absens, absentem te audio, & video: meliorque pars mei tecum habitat, mecum interim agitur jucundissimè: nec possum hoc tempore alibi jucundius vivere. Lustravi hodierno die hos colles amoenissimos: salutavi pulcherrimum illud tuum Nympharum nemus: contemplatus sum duas illas fossas, immo duo illa baratrha profundissima, habes hic etiam miracula naturae non spernanda: Sed nihil est, quod magis quam te ipsum admiremur, dominum loci, qui hoc tempore his moribus ita excellis, ut inculpatissimam vitam ducas. Ego te Dominum expectabo, tu omnia, ut te decet cum tua summa digni-

gnitate, tuoque magno commodo transegeris. Tibi, & Consorti pudicissimae manus exosculor. Vale. Pridie Idus Augusti ex Muroniano tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXVIII.

Elegantes praedicat literas, sua illi placuisse carmina gloriatur, Neapoli, unde pestis excessit, eum videre ardet. Suam, Dominae, unaque aliorum valitudinem, literarum desiderium, cum dorcadibus, ursisque pugnae modum, Jurisperiti literas docet.

QUid sentiam de tuarum literarum elegantia, quantumque peracris tui ingenii indoles non modo spei, sed haud dubii facundiae fructus nobis polliceatur, & coram saepe, & per literas confirmavi: Tu modo ne minimum quidem scribendi tempus intermiseris, nec legendi: multos enim mihi crede post te relinques, quos non posse consequi suspicaris. Ubi igitur exercendi corporis rationem expleveris, ad Musas animum converte, atque ad ea studia, in quibus te palmarium fore intelligamus. Si tibi (ut scribis) mea placuerunt carmina, nihil est quod ulterius quaeram: tantum enim tibi tribuo, ut aliorum judicia non reformidem. Tu te nobis serva, ut possimus tuo conspectu, tua dulcissima frui consuetudine, Neapoli praesertim, quam reliquit penitus pestilentia. Nos ad hunc diem cum Domina valemus omnes, non tui modo amantissimi, sed tui opportuni adventus cupidissimi. Vale, & ut facis, elegantissime rescribe, quamvis raptissime: nihil enim quod abs te proficiscitur nobis injucundum est. Cum dorcadibus, & ursis geras te quaeso cautissime; nam cum exercituum ducibus, quam cum feris animose congredi principi viro, & Regulo pulchrius est. Iterum vale. Quid Jurisperitus ad amicum scribat, legere potes: tametsi haec omnia pervenisse ad aures tuas credimus: XVIII. Cal. Sept. ex Muronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XXXIX.

Laudes, & luctum in obitu Archipresbyteri Conchani, una simul conjungit; Autumnales dies, ac Palenium manet.

PErmolestus fuit mihi nuncius de immaturo obitu Archipresbiteri Conchani, non minus tua causa mi Princeps, quam sua, quandoquidem videam tibi non parvam a fortuna subductam esse materiam voluptatis, cum tibi ex tot subditorum millibus unum intercaeperit, cujus consuetudine maxime oblectabaris. Erat homo mirae comi-

mitatis, omniumque horarum: ad singulos amicorum nutus ita expositus, atque flexibilis, ut non in plures se rerum formas Proteus Oceani filius (ut ferunt fabulae) convertere consueverit, dum modo benevolis obsequeretur. Mitto tantam domi suae hospitalitatem, quae peregrinis atque omnibus Concham divertentibus semper patebat: mitto alia multa commoda una cum amico extincta: illud praecipuum in homine admirabar, quod coelestium saepissime oblitus, hoc unum ante omnia studere videbatur, tuam sibi gratiam quoquomodo confirmare, etiamsi de salute fuisset ei periclitandum: quod tacere non possum, tantus erat hominis in te amor, tanta observantia, ut omni tempore praeseferret te iratum magis timere, quàm Jovem. Doleo igitur mi Princeps tam rarum hominem tale de se nobis reliquisse scribendi, ac rescribendi argumentum. Vale, & te ipso fruere. Nos valemus. Neapolis, ut frequenter audimus, in pristinam valetudinem non autem fortunam est restituta. Expectamus avidissime autumni frigora, & te Principem optatissimum. XV. Cal. Sept. ex tuo Meronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XL.

De inscitia duorum non curanda, De amore cohibendo, De ejus literarum laudibus agit.

DEliramenta hujus miserrimi senis ne te moveant Princeps constantissime: sunt enim ejusmodi, ut risum potius movere debeant, quam stomachum: qui cum semel importunus me ad iram provocasset, audivit ea, quae noluit: tametsi inepte, ut solet, quaedam in me retorserit. Nunc quiescimus, & convivimus, ut solebamus. Habet hic infelix in hac stoliditate etiam socium, qui est a sacris: ut nil aliud dies, noctesque cogitare videantur, quam abs te illam disjungere, quae tibi coniunctissima esse debet: sed cum nihil proficiant, eorum inscitiae parcendum: neuter enim (ni fallor) est dignus Caesaris ira. Tu decorem tuum servabis, re ipsa praestiturus quicquid tuae dignitatis ratio postulaverit. Doleo tamen, & quidem vehementer doleo, amores tuos ea forte processisse, ut jam per omnes hos vicos, veluti triticum in aeris ventilentur: quae res nisi in posterum astu provideatur, aliquid dedecoris, & incommodi pariat necesse est. In adventum tuum plura reservamus, qui si quid erit incendii, quod parvum, aut nullum fore spero, facile restinguet. Tu interim te respice, & te nobis serva. Bene vale. XIV. Calend. Sept. ex tuo Muronio. In dies scribis elegantius, maturius, & plenius: eoque devenisti, ut non modo celeriter, quod tuum est, sed etiam in quocumque tumultu aptissime, & quovis animi motu concinne scribas. Vale.

P. G.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLI.

Tranquillo suo, Neapolitanisque sospitibus laetatur: rerum sui temporis historiam, & alia quaedam adnectit: commendat Literarum adlatorem, salutem suam Palenio tribuit.

REvisit me hesterno die Tranquillus noster, & exhilaravit: ex tot enim ingruentibus malis egregium alumnum salvum advenisse laetatus sum, eaque mihi de salute Neapolitana certius nunciasse, quibus si qua erat in ànimo suspicio penitus deleretur. ita ut dulcissimam urbem non modo peste, sed pestis quoque suspicione liberatam nobis persuaserit. Ex quibusdam etiam proximis literis Vespasiani Principis Columnii ad Suardinum, haec attulit. Idibus hujus mensis Marchionem Vestinum, & Musettulam a praeside Romam missos, nil aliud curaturos, nisi ut hic Caesaris exercitus, qui Romae continetur, in Insubriam proficiscatar. Sunt enim certi Nuncii è Genua, Gallos ab Alpibus in Italiam descendisse Duce Lutrechio, cum non negligende equitum cataphractorum numero, ac peditum Helveticorum decem millibus. Mediolanensium Dux jam in campum devenerat cum Venetorum militum delectu: cui Antonius Levius Caesarianus se opposuerat. Erat praeaterea Petrus ille Navarrius jam in agro Astensi: cui viro tantum tribuo, ut magnum ex hoc Duce existimem fortunae bellicae accessisse hostibus incrementum. Adversus hunc curare dicitur nescio quis ex Comitibus illis Insubribus Sansecundi. Nostri in Gallia Cisalpina jam parata educere in praelium possunt peditum decem millia, quos audacia, ac robore his Romae populatoribus non putant inferiores. Caesar audito Borbonii Ducis obitu sibi Vicarium delegit Ferrariae Ducem, cui praeter regni Neapolitani, ac Siculi jurisdictionem, totius rei bellicae summam in Italia permisit: ipsiusque Ducis Legatum constituit Orangiae Principem, tertiumque tamquam veteranum, Alarconem Ducem Hispanum adjunxit. Antonio Levio delegatum est Mediolansium regimen. Protonotario Caracciolo magnum Literarum magisterium. Abbati Nangerio quaestura; sed hic, & quaesturam, & caetera omnia nuper Romae moriens reliquit. A Gallia, & a Britannia nuperrime sunt oratores ad Caesarem, qui (ut mea fert opinio) aut aliqua pacis jecerint fundamenta, aut classicum cecinerint. Dices alterutrum omnino futurum esse: at hoc medium esse potest, ut bellum diutissime incruentum protrahatur: quod certe brevi conficeretur, ni Germanorum impetus, ac inhumanus furor ignavorum mentibus tantum formidinis iniecisset. Joanhieronymus Columnus Marcelli filius, decem dies ab hinc Fregeliis febre extinctus est. Gregorius ille tabellio insignis jam vivit. Sed audi mi Princeps rem miram. Hujus catulus forte carnem pastus erat cujusdam insepulti hominis pestilentia absumpti: domum rediens filiolis ipsius tabellionis, a quibus saepe frustilla panis solitus erat accipere, adulabatur; ample-

amplexabantur invicem catulum miserrimi pueri: tandem ex illis, quatuor (erant enim sex numero) intra quatriduum extincti sunt. Vide quantum in hominibus, & casus, & natura dominantur. Salvatorem hunc, qui tibi has meas reddiderit, non vulgariter tibi commendo. Vexatur a fortuna: cujus injuriae saepe bonus Princeps, qualis es tu, mederi potest. Vale. Nos valemus. Decimo Cal. sept. ex tuo Muronio. Tranquillo demandavi, ut si quis curiosus de me aliquid scrutaretur, ita responderet: me peregrinum in tuis praediis, sub te benigno Principe, nec annonae, nec pestilentiae, nec bellorum in hoc anno infortunatissimo quicquam incommodi pertulisse. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLII.

Multis hominem eruditissimum praedicat.

VIde quantum conferat studii pertinacia, frequens, & erudita lectio, scriptioque assidua, & fere quotidiana: ut jam de fati quaestione difficillima cum senioribus disputes, & eleganter philosopheris. Adjungis etiam haetrusca carmina lepidissima: quae me ita ceperunt, & oblectarunt, ut centies una cum eleganti epistola perlegerim. Assecutus es mi Princeps dotes ingenii non vulgares: & assequeris in dies uberiores. Deprehendo enim in tuis literis miram facilitatem, felicitatemque perge modo, & quando in arcem pervenisti, in ea quaeso consiste. Nec desinam de te id ipsum augurari, ut haetruscum carmen, quam facillime praestas, eadem te Musarum gratia latinum brevi praestiturum. Vale. Emoriar, ut mihi ingentem risum excusseris, ubi primum legi in Pancratium ineptissimum execrationes. Vale iterum felicissime nostri memor. Nos valemus. Septimo Cal. sept. ex Muronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLIII.

De avibus una cum Domina in coena gustandis habet gratias; cum Gottifredo magna ex parte voti compote patienter, ac benevole ab illo vult agi; Praestantissimo scriptori Literarum Ciceronem committit, suadetque, ut ingenium, corpusque exerceat.

EXternas aves aucupii tui felicissimi duas accepi, de quo quidem apud me amplo beneficio tibi manum exosculor, gratiasque habeo immortales. Incorruptae sunt delatae, ut quae ab incorruptissimo ac generoso animo missae sunt. Illis hodie in coena cum Domina vescemur: apud quam sua insita benignitate factus sum gratiosissimus: ut non minus mihi prospiciat, quam tu, cui vitam debeo.

Got-

Gottifredo per literas meas abunde ſatisfactum eſt: qui jam intelligit, & agnoſcit egregiam tuam erga ſe voluntatem. Dignus eſt omnino benevolentia tua: atque etiam cum ſua (ſi quam habet) moroſitate ferendus, & amandus. Tu mi Princeps adeo in ſcribendo excellis, ut non modo mihi mira elegantiae felicitate reſcribas, ſed mecum etiam felicius diſputes, ut quem validiſſimis quoque rationibus convincas: viderisque, & in phyſicis profeciſſe, poſtquam tibi inter phyſicos per hos dies verſandum fuit. Sed ne mentiar, totum hoc Ciceroni acceptum referre debes, quem (ſi te amas) nunquam ſinas abs te divelli: eaque numen illud eloquentiae pietate proſequaris, qua Aeneas, qui feſſum aetate parentem ſuis humeris dicitur ſuſtuliſſe. Vale, & ingenium, ut facis, cum corpore exerce, noſtri memor. Quarto Cal. ſept. ex Moronio tuo.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLIV.

Literalem effert, urgetque ut adventum maturet.

AMantiſſimi dignitatis tuae dici non poteſt, quantum ceperint, voluptatis ex liberalitate, qua in Coſmum cubicularium tuum nuperrime uſus es. Malum eſt enim ſub eo Principe vivere, ſub quo nemini cuiquam conceſſum ſit; ſed multo pejus ſub illo, qui cum nihil commodi in quempiam conferat, peſſimum paſtorem imitatus miſerrimas oves non modo tondet, ſed deglubit. Tu vero Princeps candidiſſime nullam de hac re calumniam times: qui verae liberalitatis rationem ſecutus, non de rapinarum manubiis quemquam ditare conſueſti, ſed de tuo in illum conferre beneficium curaſti, cujus diligentia, fides, taciturnitas tibi jamdiu fuerant ſpectatiſſimae. Vale, & ad nos anhelantes conſpectum tuum propera. Octavo Idus ſept. ex tuo Muronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLV.

Eloquentiſſimi viri Principis amore, proximoque adventu oblectatur, Tranquilli ſcriptionem offert videndam.

AMari abs te Principe, qui tot virtutibus, quibus ornatus es, elegantem quoque facundiam adjeciſti, inter rariſſimas felicitates numerandum puto: amor enim erga me tuus id mihi affert commodi, ut alii quoque tuo illuſtri exemplo admoniti de me bene ſentiant, & loquantur. Quantum igitur ob id ipſum tibi debeam, tu ipſe judica. Reſpiravimus omnes, ubi audivimus adventum tuum ad nos appropinquare. Quis enim poſt tempora nubila, & longas pluvias, ſolis radios non expectet? Veni igitur mi Princeps, veni, noſtraque gaudia

noli quaeso remorari: neque committas, ut properationem tuam potius Pelignis nivibus, quam comitati tuae acceptam referamus. Hoc tamen non praeteribo, tantum me tuarum literarum elegantia oblectari, ut vel hac una ratione absentiam tuam quam caeteri, patientius feram. Vale, & quae Tranquillus ad me rescripserit, vide. Sexto Idus sept. ex tuo Muronio.

P. G PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLVI.

Literarum laudes, de Dorcade gratias, pugnandi cum Ursis modum, de Patrui casu dolorem, Camortiae nomen edocet.

TErnis tuis literis, quas mihi Julius Cursor tuus abs te reddidit, mirifice sum delectatus: video enim te tantum in latinis literis profecisse, tantumque in scribendo praestare, ut jam texere historiam possis: nec modo latinitatem assecutus es, sed etiam, quod me maxime capit, miram in scribendo venustatem: ut si fieri possit, nil aliud abs te exigerem, nisi ut in dorcadum difficillimis venationibus, in folliculi sudore, in equitatione, in coena, in omnibus denique actionibus semper latine scriberes: & ut rem etiam ad summum perducam, in lecto, in somnis scribere etiam somniares. Dorcas ipsa, quam fueras venatus, mihique pro tua immensa erga me benignitate destinaras, ac si ad me pervenisset, fuit gratissima: Erat enim illa non modo significatio tui strenui laboris, sed etiam (ut eleganter scribis) locorum, in quibus hoc tempore commoraris, asperitatem suam testantium. Cum Ursis, quaeso te mi Princeps, non minus caute quam audenter agas: teque ipsum honestioribus certaminibus serva. Hic valemus. Doleo vicem tui patrui, viri omnino insignis: utinamque ita vivat, ut de illo ad me in tuis literis elegantissime perscripsisti. Nam illud *quod*, quoties reddit causam, & pro *quoniam* accipitur, non modo non refugiendum, sed avidissime in literis reponendum. Patruo si vixerit, me commendabis. Camortia vulgo, graece dorcas, latine caprea, quae alio modo fera capra nuncupatur. Virgilius in quarto (Ecce ferae saxi dejectae vertice caprae decurrere jugis). Dorcades a Graecis dictae sunt, quod acutissime videant: a latinis caprae ob caprarum similitudinem. Tibi strenuas manus exosculor. Quinto Idus sept. ex tuo Muronio.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLVII.

Ad carmina in ejus Sororii Ferdinandi obitu est prolusi.

PYrrus Epirotarum Rex ter aut quater cum Romanis acie conflixit. victus postremo, & ab Italia fugatus in Graeciam navigavit: ubi cum

eum Argos oppidum vi coepisset, illud ingressus a vetula quadam aegre ferente sortem patriae, dejecta è tecto tegula in capite ictus interiit. Hanc ego occasionem nactus, exitum Ferdinandi Sororii tui antepono tamquam feliciorem. Hoc est hujus carminis, quod in gratiam tuam compositum est, argumentum. Scriptor quisquis est, frustra laborat, nisi facta dictis exaequaverit: ut apud Sallustium tuum potuisti facile admoneri.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLVIII.

De Ferdinandi morte.

O Cui conlatis bis, terque affligere signis
Romanas acies bellica palma dedit:
Et cui post captum vetulae implacabilis Argos
Divisit medium testa cruenta caput:
Quam cuperes te morte tui gentilis ademptum
Pyrrhe ferox, simili sorte obiisse diem.
Te vetula, hunc Regis pugnantis dextra peremit:
Tu tegula, hic magno strenuus ense cadit.
Ad Ticinum validis dum miscent praelia turmis
Gallorum hinc Regis, Caesaris inde manus.
Tu Rex dignus eras dextra decumbere Regis,
Hunc docuit Regni sceptra tenere tui.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA XLIX.

Suam incolumitatem ei refert acceptam.

VIde quantum mihi exhibuerit benignitas tua, ut his praesertim temporibus, quibus & pestilentiae, & belli suspicio viget, alii infra votum, nonnulli intra votum, ego te indulgente, te praeside supra votum vivam. Tibi habe igitur hoc qualecumque carmen, mei in te animi argumentum. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA L.

De suo illum ubicumque sequendi Studio.

ENnius aestivo Cajetam sydere adibat:
Scipiade quoniam grata erat illa suo.
Dulcis erat magno Campania laeta Maroni:

 Hu-

Hujus enim summus Caesar amator erat.
Cesserat in Tuschos Moecenas forte propinquos:
Servabat Flaccus principis ora viri.
Sic ego te veteres imitatus & ipse poetas,
Per tua, Paleni, praedia sponte sequor.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LI.

Explicat cur ad illum non venerit; Chirurgum vult a se removeri.

IVissem ad te hoc mane, mi Princeps, quod nihil facio libentius, nisi importunus imber offluisset. Sed misereat quaeso te Gravinae tui, qui cum nullo laboret vulnere, nullo crucietur ulcere tamen quotidie a Chirurgo conficitur: & quod me magis macerat, dum me validum vident amici, nec unquam a meo latere chirurgum divelli, in his praesertim temporibus ac perditis moribus, suspicantur me occultiori aliquo morbo vexari, oro te igitur mi Princeps, si me amas, & chirurgum a me dimoveas, & me ipsum hac infamia liberes. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LII.

Declarat qui Priori aegroto praesto esse debeat, Pelignorumque vicissitudine ferre constanter.

LAborat pituita Prior noster Carthusiensis: non tamen sine Spe recuperandae pristinae valetudinis. Curatur a tribus medicis non imperitis. Si judicium meum expectas; non despero, quin visuri simus incolumem. Tu interim quaeso Princeps humanissime mitte aliquem ex tuis, qui hominem ex te visat, & salutet. Postquam e colle descendi, audivi certos esse nuntios de multis Pelignorum oppidis, quae jam venerint in hostium potestatem. Timeo non sine summo dolore, non modo cineribus Nasonis tui, sed oppidanis tuis Paleniis. Tu vero, ut fortem virum decet, immo ut jam tibi insitum semper intellexi, constanter feres, teque cuicumque fortunae accomodabis. Vale.

P.G.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LIII.

Solatur tristem, eruditque de vitae ratione per ejusmodi tristitiam servando,

SChedula certe tua multis de causis mihi fuit luctosa, sed eo magis quod tibi Principi jucundissimo justissimum moerorem praesentis fortunae iniquitas affert. Sed quid aliud agendum, nisi (ut dici solet) in tempestatibus fortiter clavum teneamus? Vide quam parvo temporis momento humane felicitates (si modo aliqua est inter homiues foelicitas) convertuntur. Tibi vero, mea quidem sententia, nil aliud hoc tempore convenit; nisi certiorem nuntium expectare, se penitus fuerit deploratum in promptu erunt officia, quae peragenda sunt: si melins (quod Dii faxint) evenerit laetabimur. Sed timeo climactericum. Interim destinendi quicumque Nuntii hos rumores Muronium afferre possent. Vale, & te ipsum cura. Cras mane te conveniam, cui manum exosculor, & exopto meliora.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LIV.

Amici aegroti statum, amicas alter quando invisendus, vitae genus per hoc tempus tenendum enuntiat,

NIhil tua schedula elegantius, dummodo Carthusiensi nostro bene potius, quam male ominata sit. Si hausta potione non habuerit se meliuscule, de amico actum puto, quo extincto magnam certe jacturam faceremus. Sed querelae quid prosunt? Dixerunt veteres, Deos etiam ipsos necessitati subjacere. Amicus alter non est hodie pransurus domi. Cras summo mane conveniam. Vale: & te malo tuba quam tibia commoveri, in hoc praesertim tumultu, qui neminem saltem animo otiosum esse patitur. Iterum vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LV.

De se, suisque rebus est tota.

COnveniendus est mihi Minturnus, ut quid consilii captet, intelligam. Ego enim ad hoc aetatis perveni, ut tamquam Delphin Thynnos in caetariam inducam. Adeundus Gottifredus, cui me expurgem, cum apud eum, ut cupiebat conviva esse non possim. Vult me comitem Cardinalis Neapolitanus hora vigesima ad obsides fla-

flamines. Negare non audeo: esset enim subrusticum, & mihi insolens: quando mutuis officiis benevolentia continetur. Ecce, ego ille omnium solutissimus, factus sum obligatissimus. Sed hoc me plus angit, quod te adire non possum. Tu autem id ipsum parvisceris. Dux enim, qui Papyrios cursores secum habeat, Claudios non curat. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LVI.

Eximias scribentem literas magnificat, Dominaeque solatio invitat ad reditum.

TUarum literarum mira jucunditas nos omneis tua moerentes absentia reddidit laetiores. Nam ubi te incolumem cognovimus istic non insuavem vitam ducere, respiravimus. Scribe mi Princeps, atque rescribe, & (ut facis) elegantiores musas amplectere: nam in albo doctorum procerum non adnotaberis modo, sed etiam brevi inter primos adnumeraberis. Jam in hanc incidisti necessitatem, ut te ipsum in bonarum literarum studiis longius promoveas: quando, & Hadriensium Dux vir summus, & caeteri, qui elegantioribus studiis inserviunt, hoc de te sibi pollicentur, ut Musas habiturus sis indulgentissimas. Domina sine te nunquam laeta est, cogitabis igitur cum tempus anni patietur de reditu: Sic enim nos omnes beaveris. Vale.

P. G. PALENIO COMITI.

EPISTOLA LVII.

Illius laudandi ratio est.

EX carmine cognosces, quibuscum te contulerim: & quatenus veritatis ratio passa est, pene fecerim superiorem. Quid enim officii pietas mea adeo cumulatum tibi unquam praestiterit, ut non restet semper aliquid, quod debeat cumulatius? Si quaeris quid de his versibus sentiam, nisi me foeturae nostrae amor decipit; videor, si cum illis alteris comparentur, quasi gemellos genuisse. In his vero, ut in aliis meis omnibus excutiendis non tam benevolentiam tuam, quam censuram requiro. Vale.

DE-

DE PALENII FORTITUDINE.

EPISTOLA LVIII.

Fortem hominem plurimi ducit.

Ille sui domitor congestis Scaevola flammis
Torruit errantem Rege pavente manum:
Et Marius varices immoto crure recidit,
Absque tamen gemitu victus uterque dolor.
Quid jactare duos juvat ambitiosa vetustas?
Unus erit noster, nec tamen ille minor.
Qui ferrum flammasque tulit patientius, & qui
Crus laniandum acribis medico exhibuit.
Par tribus haec fuerit constantia, gloria dispar,
Unus enim gemino vincit honore duos.
Nam quod in his robur semel illud grande refulsit,
Hoc bis Paleni clara Juventa dedit.

FINIS LIBRI PRIMI.

PETRI

PETRI GRAVINAE
EPISTOLARUM
LIBER ALTER.
P. G. TRANQUILLO GRAVINAE SUO.
EPISTOLA I.
Cautiones commonet.

NDE quaeso didicisti, ut causa incognita, incognito etiam juveni absque ulla absentis depositarii venia, nullo chirographo depositum redderes? oppigneraverat revera mihi Lucanus ille Juvenis quosdam Libros tribus nummis argenteis, quos abs te parum circumspiciente, ne dicam imprudente dolo abstulit. Convenit me domi postridie, & veluti sibi conscius coepit statim causari nescio quid, & errorem potius fateri, quam culpam. Exarsi ego in illum contumeliis, atque conviciis, ut par erat, tua potius causa, quam mea: dolebam enim, & te ab illo deceptum, mihique occasionem liberalitatis praereptam fuisse. Erat enim in animo libros reddere, nec nummos reposcere: quos mihi renuenti lachrymans obtulit. Quod autem ita evenerit, lucrum existimaveto, dummodo tu inposterum fias cautior. Vale.

P. G. TRANQUILLO.
EPISTOLA II.
Alienae fraudulentiae devitanda est Auctor.

FActus es venator murium: nec injuria: quandoquidem, & libros, & vestes, & edulia, & ingenii foeturas erodunt. Sed cave, ne majori tu muscipula capiaris; unde tibi liber regressus non detur. Quoties auceps, dum capiendis avibus nimium intentus est, calcato aspide demorsus interiit? Quoties piscator dum hamo captum piscem pronus e mari extrahere studet, in mare devolutus vitae periculum adiit? Quare te hortor muscipulae nostrae inservies, & alienum devites. Innumeri sunt hominum doli. Vigilandum semper est; multae enim insidiae parantur bonis: quas tamen eludere summum operae praetium est. Vale.

P. G.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA III.

In aegrotantem Amici filium jubet esse officiosum.

TRanquille illud est omnino vegetum ingenium, quod multa, & fere omnia circumspicit. Hinc mirantur Caesarem variis argumentis eodem tempore amanuensibus plura dictasse. Tu is es, quantum dispicio, qui ubi libros evolveris, caetera negligenda existimes. Laborat gravi morbo Decius Gothifredi Filius non tamen deploratus a Medicis. Visi adolescentem, & bene spero. Sine nota utriusque nostrum fieri non posset, nisi tu quoque fueris officiosus: atque eo magis, quod ejus mater de te satis amanter sciscitata est. Scis te aliquid illi Familiae debere: nec posses tu me hujus rei conscio justam inscitiam causari. Vise igitur relictis rebus omnibus aegrotantem amici filium, & te civiliorem praesta. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA IV.

Prolis adolescentis est commendatitia.

TRanquille ex facie hujus adolescentis concipies quantum illi tribuerit natura; ex habitu, quantum fortuna ademerit. Cupit augere cultum ingenii, sed industria sua sibi victum, ac vestitum quaerere. Is est, qui commode potest unum vel duos pueros instituere. Siquem habes ex tuis nobilibus, quos tibi obligasti, cui hic adhaerere possit, curato illi, & vitae commoditatem exiguam, & mercedulam. Tibi omnia referet accepta. Dignus est, pro quo aliquid laboris vel sola humanitatis ratione suscipias. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA V.

Herbas acetariis idoneas ab illo petit.

TRanquille nescio qua appetentiae novitate stomachus sibi hodie acetarium cupit. Si igitur tibi non ex anni tempore, sed ex diligenti irrigatione supersunt adhuc herbulae, quaeso ad me tantillum ex illis mittas, quae quidem mihi supra caeteras teneritudine placuerunt. Quod si penitus exaruerint, sortem meam pariter & ignaviam tuam, seu potius te alias res agentem incusavero, qui attentius oppositam fenestram, quam moenianum tuum curaveris. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA VI.

Ei de Fortuna ſecunda gratulatur, infortunatum Montanum deplorat.

INfelicem Montani horoſcopum amicorum diligentia corrigit: ita cum Barone illo conſtitutum eſt, ut Montanus remigret patriam, expectetque Baronis literas in Lucaniam profecti eo confirmato animo, ut Montanum ſecum omnino habeat, cui pro ſtipendio triginta nummos aureos quotannis erogabit. Video communis amici ſortem duriuſculam: quam neſcio a Coelo ne, an a moribus, qui quidem mali non ſunt, acceperit: ſed an omnia ad Coelum referamus? quid ni? cum ejus circumflexu tegantur cuncta, motuque omnia moveantur? Tu tamen tibi gratulare, cui tanta eſt Aſtrorum indulgentia, ut inter fortunatos hoc tempore habearis. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA VII.

Secum, unaque cum amicis ad genialem diem agendum invitat.

HEſterno die convenit me domi noſter Scipio: conſtituimus die ſolis in quodam ſuburbano Albii alumni ſui extra cryptam Neapolitanam ruſticari: non tamen ſine te, quem Nemeſis, vel invidentiſſima non odit. Afferam ego panem ſiligineum, duas anſeres, & vini oenophorum non aceſcentis. Scipio non erit aſymbolus; noſti hominis diligentiam. Haec tamen ad te, ut admoneam, non ut urgeam; quaecumque ego collaturus ſum, tecum ſunt communia, ut caetera mea omnia. Reliquum eſt, ut te ipſum his deliciis ſerves; & equum, vel mulum, quo veharis tibi quaeras. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA VIII.

Diei genialis locum, & tempus deſignat.

TRanquille mutavimus conſilium cum Scipione. Noſti hominis maturum ingenium, nec longus pulvis, nec aeſtus vexabit nos die craſtino, nec crypta ſubeunda, nec ſomni quies minuenda, nec regreſſus moleſtiam afferet. In ſuburbano, quin potius in ſuburbio Baldaſini inſignis viri, quod eſt in via Capuana prope Divi Antonii Templum ruſticabimur. Tanta eſt viae commoditas, tantum compen-

pendium, ut me solum equitem propter aetatem facere conveniat: Nihil est igitur quo solicitus sis, nisi ut sumpta penula ortu jamdiu sole nos convenias. Hanc tamen hilaritatem Scipioni nostro acceptam referemus. Diem tibi genialem polliceor. Vale. Domi tertio Idus Majas.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA IX.

Rogatio est, ut ad se quaedam carmina mittantur.

Tranquille cupio videre longo post intervallo carmina illa hexametra ad Prosperum Columnium, quae recitavit Petilius. Quaeso apposito signo, mitte ad me libellum, ut revideam, & rescribam. Tunc enim mirifice placuerunt. Nunc (ut ille ait) refrigerato inventionis amore maturius expendentur. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA X.

Commodato Ciceronis Orationes rogat.

Tranquille ni fallor, dixisti mihi alias abs te emptas orationes Ciceronis? quae si apud te sunt, ad me quaeso per hunc puerum transmitte: rimaturus sum enim locum quemdam in tertia actione in Verrem. Si non habes, quaere in bibliotheca Suardini nostri, curaturus ut per biduum ad me sint: quo exacto, eadem fide ad te codicem remittam, qua acceperim. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XI.

Rerum fatum insectatur.

Tranquille qui diutius vivunt, miram fortunae varietatem testari possunt. Ut alios omittam, ego ipse eo deveni, ut tu alumnus spoliatum me vestias. Nec moleste feram etiam si me famelicum saturares, dummodo mea nulla culpa sit. Sed statim mihi objicies solitudinem, quae hoc tempore omni contubernio ac societate est melior. An putas quemquam hodie admitti posse, cui tuto confidas? Quid ergo? Nihil proderit diligentia, vigilantia, solertia? Quid ni? proderit: sed his omnibus (mihi crede) vis fati dominatur. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XII.

Suadet ut accipiat ſudariola.

TRanquille ſi mecum certas charitate, cupio vinci: volo enim te fieri meliorem: ſin muneribus dandis, non patiar: quandoquidem qui pauperior eſt, & largitur, foenerator potius cenſetur, quam liberalis: ſatis enim (ut lepidus poeta teſtatur) liberalis eſt pauper, qui diviti nihil donat. Niſi igitur ſudariola recipias, in eam ſuſpicionem veneris, ut captator fias: tametſi ſperem te mihi non modo literis, ſed etiam in fortunis haeredem fore. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XIII.

Aegyptium librum ad ſe mitti poſtulat.

TRanquille mitte quaeſo per hunc ſcitulum puerum libellum illum Aegyptium a Comite Hieronymo tibi dono datum: ſuccurrit enim mihi neſcio quid ibi animadverſum, quo indigent Equites quidam Cupidinei in futura haſtatorum concurſione. Faceſſent enim negocium mihi, quem opinantur nec literariae rei, nec militaris inſcium, ego vero ita ſum animatus, ut ſervata dignitate omnibus ſim placiturus. Vale.

P. G. TRANQUILO.

EPISTOLA XIV.

Hetruſci ſermonis commodo ei librum tribuit.

NUdius tertius ſignificaſti mihi, te cupere in Hetruſco idiomate exerceri. Et neſcio quomodo te ſuppuduit ob inſitam modeſtiam, a me librum petere: quaſi mea omnia non ſint jam tua. Quare tibi habe, & in primis orthographiam obſerva: mirifice enim brevi proficies. Vale.

P. G.

P. G. TRANQUILLO SUO. S.

EPISTOLA XV.

Suum Romae ſtatum, Tranquilli ex literis laudem, Amicorum, Scipioniſque imprimis ſalutationem, commendationemque, literatorumque hominum Infortunia continet.

TRanquille Fili ſalve. Haec non ſcriberem niſi ad te. Non minus placui Romae hoc tempore edentulus, quam olim bene dentatus: & Summo Pont. & Flaminibus pleriſque mire gratus: frequens apud Flamines conviva, non tamen coenipeta, ſed provocatus, invitatus, & efflagitatus: ut etiam nonnullos offenderim, quos non adierim: tibi volo haec eſſe nota, & quia ſcio te libenter mei animi affectus indui, & ut exemplo meo ad virtutem, & ad facundiam, quam jam amplexus es, exciteris. Sed haec coram brevi, ut ſpero uberius. Legi ſuaviſſimas literas tuas Saliceto, qui tunc aderat cum mihi redditae ſunt. Laudavit vir ille graviſſimus, & de te non parvam ſpem animo concepit: Legi triduo poſt Marcelli Columnae, cui ob laetitiam de Camillo Filio lacrymas elicuiſti. Perge ut coepiſti. Ego poſtquam allocutus ſum Pontificem Max. Leonem, paucis interjectis diebus duos dentes ſuperiores Romae facundiae, ac ſuadae medullae conſecravi. Factus ſum macilentior, quia vigilantior, & vegetior. Tandem inſenui, ſed non refrixi. Et ex benignitate ſummi Ducis Proſperi Columnii omnia gratis abſolvi: cui quantum debiturus ſim, tu ipſe cogita. Omnes amicos ex me ſalutabis, Scipionem praeſertim meum, virum non modo in re literaria, ſed aliarum rerum prudentia inſignem: quem dixeris omnino Fortunatum ea ſorte, qua nunc utitur. Hic enim Literati non ſpernendi ſturnatim panem mendicant. Ex his minus infelices tantummodo ad coenacula admittuntur. Vale, & me amicis omnibus commenda. Romae quarto idus Decembris M. D. XVIII.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA XVI.

Curat ad ſe mittendas ſuas commentationes, unaque hymnum.

FEceris mihi gratiſſimum, ſi miſeris ad me commentationes illas meas in ſomnium Scipionis, quibus hoc tempore indigeo: tibi enim omnia non hae ſolae ex rebus meis ſervantur. Si vero illas tanti facis, ut te aliquando vel juvent, vel oblectent, redibunt ad te quando voles, jure poſtliminii. Expecto abs te de *Barbaro* hymnum, ſed non barbarum: novi enim in te vim Religionis tantam eſſe, ut tu Divi hominis ſanctitate, non genere movearis. Vale.

P. G.

P. G. PROSPERO SUARDO PUERO VIRTUTIBUS ORNATO.

EPISTOLA XVII.

Ejus Parentis dono gratum, Urbis satietate captum se praestat, illum est aditurus.

EGeris meo nomine gratias parenti tuo viro optimo, quod mecum sui ruris opes communicet: is est enim, qui non verbis, sed rebus amicitias contineat: me vero vobis rusticantibus, hujus licet amoenissimae urbis mira jam coepit satietas: nam & euntem ad templum occurrentia plaustra remorantur, ultro, citroque meantium, & peditum, & equitum turba offendit, immodicae Civium voces obtundunt. Vobis contra arrident omnia, viridantis soli jucunda fragrantia, avicularum modulationes, arborum aura frodentium, non ingrata solitudo & quod ad voluptatem quoque attinet, astutae vulpis occursus tuae cohorti insidiantis. Ad vos igitur festino. Parabis mihi perendinum prandium, quale tuus Cicero exoptabat. Nosti me jam tuum veterem contubernalem non edacem, sed paucioris potius cibi quam somni. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA XVIII.

Joannotti Mortem muntiat, studetque ad Urbem illum reducere.

GAbriel Peres Joannotti collegae tui Fratrer, & Benigni Juvenis ornatissimi pater intra septem dies dolore stomachi extinctus est, non sine moerore totius viciniae. Fragilitatem nostram & cognoscere, & conqueri, quotidianum jam est. Si natura nobis displicet, conemur, atque id unum cogitemus, Deo non desplicere. Interim te ipsum cum istis pueris quantum potes servato: quod si voluntas vos in Urbem non reduxerit, certe aestus, & solitudo remiserit. Vagos olim homines (ut nosti) intra una moenia convivere vis naturae compulit, & rerum varietas, atque hominum multitudo continuit, & societas insita copulavit. Denique nemo est praeter illum Horatianum murem, qui non cupiat ex rustico Urbanus fieri. Vale.

P. G.

P. G. PROSPERO COLUMNAE.

EPISTOLA XIX.

Maritimae tempeſtatis in Ponhormitano Portu excitatae. Accipitriſque aucupatorii eſt hiſtoria.

QUuinquageſimum (ni fallor) ab hinc annum Proſper Columna Princeps laudatiſſime, cum ad octavum idus Decembreis medius ſaggittarius occideret, horrida quaedam prodigioſaque maris tempeſtas ingruentibus ventis ſeptentrionario, & Aquilone, veluti quodam conjurato impetu in Panhormitanum Siciliae Portum, qui boream aſpicit, ſupraque credi poteſt infeſtiſſime deſaevit. Nam cum ibi forte triginta naves ſtarent ad anchoras, quae propter varias rerum importationes è diverſis regionibus illuc appularent, ut navigantibus uſo venire ſolet, & intra eumdem portum uno tempore continerentur, unde triginta ex illis repentina furentium ventorum vi depraehenſae, nihil alioqui proficiente hominum audacia, atque induſtria (miſerabile viſu) ad unam omnes, quodque magis foedum fuit, ac lacrymabile, in portu naufragium fecere. Intumuit minaciter mare, veluti obicibus ruptis trans inundaturum. Volvebantur ſuper portus hoſtia, e molem non undae tantum decumanae, ſed nigricantium fluctuum montes: qui adeo denſi frequenteſque continuabantur, ut miſeris nautis nec circumſpiciendi, nec ſuccurrendi ulla mora, facultaſque daretur: Immurmurantium ventorum impetus, ſtridorque rudentum, excitatuſque ex illiſis ad terram fluctibus veluti quidam nimbus viſum, auditum, vocem, ac reſpirandi fere neceſſitatem adimebant. Res per nutus agebatur, ſed quid in tanta naturae violentia, tantoque motu proficeres? Siquidem nunc prora ad Coelum, nunc puppis erigebatur: tantaque fluctuantes naves agitatio vexabat, ut attonitis nautis nec pedibus conſiſtere, nec praeſenti periculo ſubvenire permitteretur. Tota Civitas ad portum effuſa pro moenibus ſtupefacta trepidabat, non niſi fremitus ſaevientis maris, ventorumque vehemens cum diro murmure ſibilatio, & clamores ejulantium exaudiebantur. Supplices nautae e navibus protenſis dextris auxilium implorabant: oppidani tantummodo miſerebantur. Neque enim ullus erat relictus opitulandi modus: ſi qui enim aliquid attentabant magnitudine fluctuum ſtatim obruebantur: vivebat tamen ſpes aliqua, donec ad anchoras ſtari potuit. Sed poſteaquam omnem earum tenacitatem fera tempeſtas abrupit, ſoluta navigia, atque inter ſe colliſa, ſubito impetu Urbis moenibus impactam propriam navium faciem, figuramque perdiderunt: ut nihil aliud niſi disjectam materiam, & nunc fluitare, nunc abſorberi merces magnitudine fluctuum cerneres: plurimaque hinc inde miſerorum nautarum cadavera inter tabulas, & antennas, apluſtraque compluria, eximis vadis eruta ſcopulis illidi. Sed audi, quaeſo Princeps optime, ex tanta tempeſtatis ſaevitia erga unam tamen ſervatam fortunae beneficium. Remanſerat forte ad anchoram, quam dicunt ſacra quinque-

remis

remis quaedam Gallica adhuc incolumis praetiosissima onusta merce, tantaeque estimationis, ut vehere secum divitias (ut ajunt) Croesi diceretur. Jam ex nimia continentique agitatione funis nauticus anchorae in oculo (quem dicunt) prorae ignem excitare, geminatumque periculum, & incendii, & naufragii impendere: nautae nunc ignem extinguere, nunc ad oppidanos se convertere, nutibusque alterum funem petere: quo si caruissent, nihil habuissent certius, quam perire. Nisi subito praetoris Panhormitani, qui in moenibus praesidebat singularis providentia praesentissimo remedio subvenisset. Nam cum omnia circumspiceret, animadvertit accipetrem aucupatorium, quem falconem vocant, ligatum in puppi, & alis vi ventorum patulis, & tintinnabulis ad pedes resonantibus constrepere. Statim vir impiger arrepto consilio jussit pinnatum lorum afferri: quo saepe circumacto hujusmodi volucres in auras emissae ab aucupe revocantur, & alliciuntur ad cibum: quo allato, & de more, terque, quaterque circumducto, nautae, qui oppidanos observabant, viso signo, intellectaque industria volucrem solverunt. Illico famelicus Falco (parum enim distabat a moenibus quinqueremis) ad muros Urbis advolat: ligarunt statim jussu Praetoris, paratum, extentumque funiculum ad Falconis pendentes e pedibus ligulas. Innuunt oppidani expectantibus nautis, ut dato signo volucrem revocent: quo viso (erat enim moriger Falco) sine mora, vel invitis, ac repugnantibus ventis in puppim, unde venerat, revolavit, secumque oblongum funiculum attulit: quo nautae sensim tracto colligatum quoque funiculo funem crassiorem subtraxerunt, atque ita ex altero prorae oculo jacta anchora reddidit quinqueremem, adversus tempestatem firmiorem, confirmatisque jam animis alacres curare coeperunt omnia. Eoque brevi deventum est, ut & maris ira deferbuerit, & Falconi dato cibo gratia relata sit. Visa mihi fuit res omnino non indigna tuis auribus Ductor maxime, ex qua, & fortunae indulgentia, & elegans quaedam viri prudentia colligitur: ut si forte, cum consueveris in campis subitum saepe consilium capere, ad hanc similitudinem te fortuna perduxerit, hac admonitus multo majora, & illustriora praestandi occasionem arripias. Vale ex Neapoli octavo Idus Decembris MDXX.

HIERONYMI CARBONI.

EPISTOLA XX.

Sui est itineris descriptio.

TOtum iter mihi oppidatim peragranti jucundissimum fuit, praesertim ex Argentio ad montem Herculis proficiscenti: substiti enim aliquantisper intra furcula Caudinas, militarem dolum Samnitici Ducis, & Romani Exercitus fortunam mecum cogitare, ex loci natura persuasus. Sed ubi, quo destinaveram perveni, mirifica novae arcis structura ita animum, oculosque in se convertit, ut jam furcas illas, & oliviferum Taburnum, reliquasque locorum amoenitates obli-

oblitus ſum hoc Marchionis Carrafii recens opus mihi conſiderandum putaverim, non tantum noſtri temporis monimentum, ut reor, omni ex parte conſpicuum, ſed cum quovis ex veteribus conferendum. Aſſurgit Arx illa in vertice montis alioqui natura munitiſſimi, quadrata forma, marmore undique Tyburtino ſtructa, ſubjacenti, ac pendenti oppido imminens, tot, talibusque propugnaculis tuta, atque diſtinta, ut nulla tormenta bellica, quamvis horrentia, non inania, ac nihil nocitura affirmes. Tertio die in Altam villam dirigens iter, quia mihi per quaedam ſuſpecta loca eundem praedixerant, dati ſunt ſeptem ſtipatores armati, Samnites non ignobiles: inter quos (ita enim obtigit) ille inventus eſt, qui ſua manu Janomorum latronum Principem in Vallona intra cubiculum latitantem apprehenderat. Quem vidimus poſtea Neapoli Carnificis manu laniari. Videbat igitur mihi jam factus Tribunus militum, aliamque perſonam agere. Sic eques inter pedites quadrato agmine procedens, in diverſorio quod eſt juxta vetuſtum pontem in via Appia prope Tofariam oppidum juſſi milites cibo, potuque refici, ut ſi pugnandum eſſent, forent alacriores ſine pugna, res acta eſt. Militibus dimiſſis, ab Altaevillae Regulo perhumaniter exceptus poſt coenam de Trajano Principe viro optimo, novaeque ejus fortunae incremento, de ejus liberis, de te, de Duce Proſpero Columnio multa. Poſtridie hora diei quarta Beneventi pranſus ſum. Ante tamen totum oppidum luſtravi, miſeratus ſortem urbis, quae quondam Romanos neglexerat, & aliquando vicerat, vacua jam facta, & ſemiruta ſeditionibus, luctuoſa lacrymas externas moveret. Acceſſi ad Triumphalem arcum, dignum omnino maximo, & fortiſſimo illo Principe, & hoc ipſo, cujus exemplum ad vos mittimus, elogio inſignitum: quod quia viſum eſt elegantiſſimum, diligenter exſcriptum, & repraeſentatum boni conſulite.

IMP. CAESARI DIVI NERVAE FILIO, NERVAE TRAJANO OPTIMO AUG. GERMANICO DACICO PONTIF. MAX. TRIB. POTEST. XVIII. IMP. VII. COS. VI. PP. FORTISSIMO PRINCIPI SENATUS. P. Q. R.

Avvulſus tandem ab hujus modi conſpicuo monimento, quo diſtinebar, ad fratrem tuum propero, & qua me ducebat dirigo greſſum ad ſecundum lapidem miſeranda Valentini pontis facies me feſtinantem remoratur, & converſus ad nonnullos, qui ibi mecum ſubſtiterant, en inquam humani labores quo recidunt: omnia longinqua dies abrumpit, & conterit. Omnem tamen mihi triſtitiam viſum Padulum tuum ex animo excuſſit. Dii boni quod oppidum, quam nobile, quam ſublime, quam amoenum, hinc totum licet aeſtimare ſamnium. Accurrit Frater tuus patricius inſignis, & advenientem medium amplectitur, gratulatur ſtatim ſibi, quod me hoſpitem habeat, at non hoſpitem: quid enim diſſimulavero ſingularem Patricii optimi humanitatem? Sed tertium quendam Fratrem ſecum habere praedicat, effuſum in gaudium ita me excepit, ut omnia mihi amoris argumenta praeſtiterit. Non capit epiſtola, quae coram dicturus ſum. Hoc velim ſcias,

nihil Fratri tuo deesse ad vitae commoditatem, dignitatemque: non passus est unam me tantum noctem apud se commorari, meque etiam hodie detinuit. O quae in reditum meum reservo, ut te ipsum, & istum coetum nobilissimum oblectem. Cras Bovianum ad pulchros Samnites festino. Vos interim generosae animae felices vivete, sed vestri Gravinae non immemores. Bene valete. Ex Padulo Carboniano Cal. Octobris M.D.XXI.

AD AUGUSTINUM NIPHUM PHILOSOPHUM.

EPISTOLA XXI.

De libro sibu destinato, suisque laudibus gratias rependit.

QUis est adeo (quaeso te) sui oblitus, atque a communi sensu alienus, qui abs te non cupiat diligi, & exornari, quique non ardeat scriptis illustrari tuis? Hoc est si immortalem fieri, & posteritati perpetuo commendari? Legi igitur mira cum voluptate praefationem libelli tui, quem mihi destinandum constituisti, brevem, elegantem, circumspectam, cujus quidem una tantum clausula licet exigua in qua mihi doctrinam, & eloquentiam tribuis, tantum mihi vitae praemium affert, ut jam nulla, vel Indica gemma futura sit apud me praetiosior. Quid enim potest homini cumulatius adscribi, quam prudentia cum eloquentia conjuncta? Quod utinam judicii potius tui esset, quam amoris testimonium. Una tamen ratione conabor tantum beneficium rependere, & erga te gratum animum praestare, ut intelligat praesens Aetas me non inglorium tui buccinatorem, quem etiam non sit repudiatur aposteritas. Vale, & propera Vir magne, ut immortali tuo munere tui citius frui possim. XXII. Februarii M.D.XXII. Neapoli.

AD SALICETUM.

EPISTOLA XXII.

Ærumnosi hominis est consolatoria.

SI, quae istic nuper acta sunt, fato tribuenda existimas, nihil est quod doleas: sin hominum perversitati, habes quod incuses. Non morabor in parte hac, ne maledicendo, communem augeam dolorem, & nihil proficiam. Tu modo quantum in te est, vitam extende: nam aut videbis fortasse haec aliquando corrigi, aut authores doloris nostri infelicius angi. Vale.

P. G. SYLVESTRO CAMPIBASSANO.

EPISTOLA XXIII.

De ſpe agit, ac tempore una conveniendi.

MI Frater ſalve. Sperabam hoc anno te ipſum reviſere: libenter enim ſoleo per aliquod anni tempus vagari, & quaſi a rerum natura commeatum petere abeundi. Sed interpellarunt me multa, quae inopinata ſupervenere: ut ex hoc adoleſcente mihi quam cariſſimo Leviſio Teraciano cognoſces. Noſti praeterea tu quoque ſenex, & aequalis meus, & philoſophiae non imperitus humanarum rerum varietatem, & inconſtantiam: nihil enim certi poſſumus in Craſtinum polliceri. Non deſpero tamen hinc ad annum nos una conventuros, niſi Spes fefellerit. Tunc quam multa inter nos, non paucis, quod ſi aliter (quod abſit) ceciderit, aut vivi hic parebimus tempori, aut mortui ſempiterno ſecuriſſimi aevo, ſorte omnino meliori perfruemur. Vale, & te ipſum quantum potes ab iſtis frigoribus pluſquam ſcythicis tuere. XIII. Cal. Octobris M.D.XXII. Neapoli.

P. G. PETRO EXTAENTARDO.

EPISTOLA XXIV.

Contendit ut Tranquilli Fratri mitem conciliet.

TUi generis, tuaeque fortunae dignitas, & ingenii manſuetudo cum ſingulari eruditioni conjuncta nobis tui obſervantiſſimis omnem benignitatem pollicentur. Neque inter eos adnumerari potes, aut debes, qui ſummum jus, ſummam injuriam conſtituant: adeoque de rigida illa ſeveritate multum demere conſueſti, ut omnia ad aequitatem quandam & clementiae modum perducas. Excuſat Fratrem Tranquilli noſtri juvenilis aetas, cujus impetum cohibere difficillimum eſt. Mitto multa alia, quae in ejus defenſionem adduci poſſunt: neque enim abs te modo juris rationem poſcimus, ſed juris remiſſionem petimus, & gratiam tuam imploramus: non indigni fortaſſe etiam te judice, qui abs te impunitatem juveni impetremus: quod ſi non exoramus, nihilo plus egeris, quam in perpetuum pronunciare, nos tamquam profanos, & immeritos a muſis, & a gratiis longius ejiciendos eſſe. Vale.

P. G. AD. . . . .

EPISTOLA XXV.

Se literarum infrequentissimum excusat, suardini conditionem enarrat Carmina Amici commendat.

NOn scripsi ad te hactenus, nunc Belgas, nunc Britannos, nunc Hispanos, navigato etiam Oceano peragrantem, ne tibi occupatissimo, & apud Caesarem seria tractanti meis nugis obstreperem. Nos hic pauperes quidem, sed vivimus otiosi, securi, negligentes etiam multa, quae ad vitae ornamentum, & commodum facerent. Vos viri Ulissei aliud attente, & laboriose curatis: ut sive propositum, sive necessitas urgeat, nil aliud videamini nisi labores, & terrae, & maris appetere. Itaque cum inter nos vitae sit dissimilitudo, minus mirum est, si non frequentes ad vos litteras damus. Sed omissis jocis scias Suardinum, virum quem nosti amantissimum tui, & quem in dies experiris amantiorem, cum tota familia (ut nunc est) fortunatam, & honestam vitam ducere. Tua elegantissima carmina in manibus, & in ore quotidie versantur. Nec tamen existimamus nostrum Caesarem auctiorem esse factum, quod tanto imperio penè Antichthonas, vel Antipodas adjecerit, quam quod te suarum sortitus sit rerum tam egregium praeconem, & buccinatorem. Vale.

TRAJANO CABANILIO.

EPISTOLA XXVI.

Rogat ut adolescenti Valerio Graece sciendi cupido contubernalem Magistrum reddat alacriorem, Purgatque se ruro literas dantem.

VAlerium Trajanum, posteaquam mihi notus est, & inspectus, toto pectore amplexatus sum, utorque eo valde familiariter: est enim juvenis acri ingenio praeditus, multa lectione exercitus, memoria singulari, & ad omnem elegantiam paratus: qui vegetus, atque hilaris non invita Minerva praeste plerumque quod animo concipit. Proinde non possum non summopere laudare mi Princeps judicium tuum, qui hunc ex tibi subditis, quem in tuis intimis habeas, delegeris, mea quidem sententia tua omnino gratia, tuaque benevolentia non indignum. Utque hominem magis diligas, ardet incredibili amore graecarum litterarum, cupit enim quantum in ipso est promovere fines ingenii, sed incidit in hunc Demetrium bonum quidem virum, natura tamen aliquanto tardiorem, quam praepropera fortasse Valerii cupiditas flagitet. Excitabis igitur tu bone Princeps blandioribus tuis litteris Graecum hominem, ut latino contubernali indulgentius inserviat, praesertim non minori foenore mutuam operam repensuro.

Et

Et quia inter caeteros principes viros summus ingeniorum fautor haberis, non dubito, quin juvenem ad majora nitentem sublevaturus sis. Me vero mi Princeps quod ad te rarissime scribam, nulla ingrati animi culpa, nulla tui oblivio, quem semper fero in oculis, & cui tantum me debere nemo est, qui nesciat, sed sola senectutis ignavia apud te nocentem facit. Vale.

PRINCIPI MELPHITANO.

EPISTOLA XXVII.

Captatio est benevolentiae, sui, urbanarumque rerum enarratio, ardor eum videndi, in eum, donumque totum officium.

NOn sum ego tam ambitiosus, ut a te litteras expectem, quas postea circumferam, ut ostentem. Mihi a summo Principe responderi satis habeo, si tu quo nemo melior, animum erga te meum suscipias, teque cum praesentem hoc tempore non liceat, per literas absentem visitem. Neque enim induci possum, ut suspicer, cum inter caeteras virtutes tuas te animadverterim modestia, ac humanitate praeditum singulari, esse oblitum mei, quem nosti tui observantissimum. Dabitur occasio, ut praesens apud te animum expleam, coramque intelligas, mihi nihil esse optatius, nihil antiquius, quam ut abs te Principe ornatissimo, & cognosci possim, & diligi. Hic vivimus otiosi, & ut genius dulcissimae Urbis hortatur, etiam in voluptates profusi miram sentimus ad hunc diem Coeli indulgentiam, ac salubritatem: ut ne minimum quidem morbi genus appareat: annonae vilitas supra votum, ne suspitio quidem belli: habemus enim Pontificem pacificatorem, ut qui jam de judiciis inter utrumque Regem maximum agitet, nec desistat se exhibere authorem pacis: quo commodius Turcarum Imperatori Pannoniam jam sevienti obsisti possit. Nugatoriae tantummodo praesagientium quorumdam divinaculorum animos popularium terrent minae. Nec desunt stolidorum multi, qui jam nunc quorumdam montium cacumina praesumpserint animis, ad quae confugiant, ut se ipsos ab aquarum inundationibus liberent. O diem laetum, quo te revisurus sum, istamque honestissimam dexteram osculaturus, o Septembrem mihi mensem optatissimum. Interim vale cum uxore, & liberis felicissimus. Idibus Maji M. D. XXIII. Neapoli.

M. A. TIMARRAE.

EPISTOLA XXVIII.

Sui amantissimum Philosophum laudat, officiumque commonet.

LAudari abs te viro, quo nemo hodie laudatior vivit, si dicerem mihi non esse gratissimum, sane mentirer, sed amari abs te viro

ro probo, & erudito, ac in philoſophia hodie facile principe, longe mihi gratius, & optatius contigit: laus enim ſaepe in ſummis labris naſcitur, amor vero non niſi ex animo, atque praecordiis proficiſcitur: qui quidem inter nos tam verus increvit, tamque altis radicibus nititur, ut in dubium veniam, an morte diſſolvi poſſit. Quod ſtudia tua in liberales diſciplinas quotidie augeas, & exornes, quod in graecis non parvos etiam congreſſus facias, ut me ipſum amantiſſimum tui Homerico illo dulciſsimo liquore etiam aſpergas, mirifice tibi gratulor, cupioque tibi omnia ex ſententia obventura: ut certe obvenerit, ſi tibi praeſertim & tuis muſis ex magna parte vixeris: etſi memineris veras ſummaſque divitias in te ipſo conſiſtere, & illas te tecum ferre, & te ſocratico more mundanum eſſe, atque in quocumque orbis angulo fueris, tibi, & patriae, & vitae gloriam conſtitutam fore. Non quod a ſolo patrio te ipſum deterream, ſed neſcio quomodo uſu venire ſolet, ut loci mutatio felicitatem ducat. Adde, quod boni philoſophi ſemper fuit, & animi, & fortunae quantum in ipſo eſt, libertatem praeſtare, neque committere, ut altae illae ſemper aliquid boni inveſtigandi cogitationes mille ſuſpitionum hinc inde occurſationibus obturbentur. Sed quid ego haec? Ad te praeſertim, cujus eſt omnia circumſpicere, & alios praemonere. Certe meum in te amorem, meam operam, qualemcumque induſtriam, numquam deſiderabis. Bene vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XXIX.

De Obitu Decii Adoleſcentis conqueritur, Seripandoſque mandat viſitandos.

NOn queo ad te multa ſcribere, ut deſtinaram, & jucunda omnia; ita me infelix nuntius de morte immatura Decii noſtri perturbavit, afflixit, ut perpetuo doliturus ſim. Satis tu eleganter, & copioſe tam importunum obitum tuis litteris deploraſti: mihi dolori cedendum, cui certe hoc tempore par eſſe non poſſum. Affluebam delitiis, & mille cum hoc conſumatiſſimo Principe honeſtiſsimis voluptatibus. Caeperam neſcio quid ſuſpicari, injecit tandem mala Nemeſis venenum. Certe decus Neapolitanae juventutis amiſimus, utinam infeliciſsima matre non ſuperſtite. Jam rapit me dolor ulterius, ſed obſiſtam: dum noſtras eſſe partes intelligamus, quibus poterimus elogiis tanti juvenis deſiderium proſequi. Tu interim vale, dummodo intelligas blandienti juventuti tamquam inſidae minime eſſe credendum. Haec pauca exaravi raptiſsime, & dolentiſsime. Viſitabis Seripandos meos meo nomine, quod certo ſcio intelligere, me paulo minus ſe ipſis ob talem caſus afflictum eſſe.

P. G.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXX.

Ejus pietati fines constituit; Suam ab illo descriptam effigiem probat; Familiaritatem suam cum viro Principe laudatore litterarum Seripandi exprimit, ac de celebrando Decio cogitat.

TRanquille salve, omnia tua me delectant. Pietatem admiror, quae cum omnia tempore minuantur, in te uno in dies magis revirescit. Sed vide, tametsi nulla virtus intra suos fines constituta, nimia dici possit, cum ita mecum agas, ne aut animo in te meo, aut officio in me tuo diffidere videaris: cum te numquam satis facere suspiceris, modum igitur servabis. De effigie mea quae scripsisti, jucundissima fuerunt etiam Principi: quod me ipsum satis exprimat, & repraesentet, gratulor, & artifici, & mihi. Praesens, ut spero, illi gratias agam, & referam, si unquam potero ab hujus suavissimi Principis consuetudine divelli. Mirum est, quam omni ex parte conveniamus, eadem sentimus, eadem cupimus, & ut breviter absolvam, sola nocte disjungimur. Sapit supra opinionem hominum. Miro ingenii acumine, mira memoriae felicitate, judicio acri: nihil enim patitur negligens, aut otiosum. Epistolam Seripandi mei ita avide arripuit, ut secum per noctem habuerit, mihi mane cumulatam laude restituerit: ad quem ego brevi rescribam. Putabatis fortasse me Decii mei memoriae exornandae defuturum? Sine absolvam quod est in manibus, & jam portum aspicimus, officio non defuero. Vale XXVI. Julii M. D. XXIIII. Geneazani.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA XXXI.

De suo carmine, gratiaque apud virum Principem enim sunt nonnulla, de invisendo Tranquillo, Decioque commendando agunt caetera.

SI vales bene est mi Tranquille, ego quidem valeo. Absolvi jam carmen, quod inchoaveram non multo cum labore, sed ut nosti morem meum, leniter & passim. Neque enim id est argumentum, ut mihi sudandum, aut algendum fuerit. Ad carbonem dirigimus id quicquid est de statu praesentis vitae, qua fruor. Voluique hunc Principem laudatissimum, citra adulationem, ac morositatem exscribere. Haec fuit causa cur ad te, & ad alios amicos diu non scripserim: totus enim in carminibus fui, quam vis non totos dies consumpserim. Mens fuit in hac aetate experiri quid praestare possem, quantum autem profecerim, tu judicabis. Huic Principi ad hunc diem adeo acceptus sum, ut id mihi supra votum obtingat, curabo

rabo augere in dies opinionem, quam de me conceperit. Ita tamen apud illum vivo, ut pristinam libertatem non omiserim. Nihil autem est immutatum, nisi quod majores ac plures voluptates me circumveniunt: quibus tamen ita resisto, ut temperantiae, ac continentiae nomen adeptus sim. Et pannum, & arculam accepimus sine tuis litteris. Mihi animus est, vos mense Februario revisere, si vita supererit: ea tamen conditione, ut reversuro ad Principem hae mihi semper pateant fores. Ad Scripandos sine aliquo Decii elogio non scribam. Jam liberior factus ex prioris carminis meditatione incipiam aliquid commentari. Suscipies de me apud illos Patrocinium. Utinam mihi de juvene ornatissimo gaudii relictum fuisset, non doloris argumentum: libentius enim laudassem vivum, quam mortuum, & immature nobis ereptum. Sed nosti illud, mundum nil aliud esse, nisi congeriem omnium malorum: pluresque semper ex Thracia vitae computatione nigros, quam candidos calculos superesse. Jam non incipiam in calce epistolae tecum moleste amplius philosophari. Necesse est illud animo complectamur, quod ego de me in hoc meo novissimo poemate audeo polliceri. Fato quodcumque sequetur constitui patiens aequo mihi jure ferendum. Lenisius noster quantum video, fortunam in dies sortietur meliorem, praestat se eum, quem optamus. Vale Cal. Sept. Geneazani.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XXXII.

Binis ad se datis litteris per partes respondet.

Binis tuis litteris, quarum alteris me consolandum, alteris revocandum studuisti, ita mi Tranquille sum affectus, ut praeter earum non vulgarem elegantiam, miram quoque pietatem laudaverim. Quippe qui re nec verbo unquam cessas, & dignitatis, & salutis meae rationem fovere atque tueri, quo nomine ita a me tibi relatum iri gratiam expectare te decet, ut primum in amore, quod semper feci, respondam, deinde, quod mihi jam persuaserim, nec a natura, nec a fortuna quemquam dari posse te ipse mei amantiorem. Sed ut ego tecum veluti tu mecum forense aliquid, vel declamatorium agitem, quid me Tranquille consolaris? Quia me nimium fortasse, & extra rationis modum dolere suspicatus es? Nam qui modeste dolet, consolatione non eget: non debuisti igitur me consolari, nisi aut tamquam in dolorem immoderate delapsum, aut in dolore diutius, quam deceret commoratum. Qua in re quantum dignitatem meam respexeris, tu videris: movit enim me (fateor) adolescentis obitus, non perturbavit; momordit, non laceravit; offendit, non afflixit; & ut brevius concludam, non alium me reddidit, sed eumdem, qui fueram, reliquit. Mitto dignitatis meae rationem, quae mihi vita est carior. Nam si turpe esset homini longaevo, nec indocto, nec infirmo, nec deliro lugere plus aequo Filium, quanto magis alumnum?

Scias

Scias igitur me in Arce costantiae meae permansisse:& ut permaneam, dum vixero curaturum. Quod alteris litteris non invalidis quidem argumentis, me revocare contendis, facis tu quidem amanter, ut semper consuesti: ita tamen ut leniter, vel judicium meum, vel praesentem fortunam perstrinxeris. Vis ne Tranquille ut effugiam quantum in me est homo septuagenarius mortem? essem profecto quam infelicifs. si hanc omnino contemnendam in tam longa aetate (ut Cato major sentiebat) non viderim. Tametsi nihil aliud ago in tanta rerum commoditate, quam per singulos dies incommoda vitae, & vitam ipsam producendo, mortem effugere. Sed esto brevi, ut credere par est, moriturus sim. Quando quaeso commodius? Quando honoratius? Quando felicius? aetate matura, sensibus integris, solida existimatione, & quod in primis posuerim, sub tanta laudatissimi Principis gratia. At potero sub clementiore Coelo diutius vivere, quod Coelum quaeso clementius latino? quod pius Aeneas tam longa, & ancipiti navigatione terris jactatus & alto, caeteris omnibus praetulit, & tamquam fato sibi debita Lavinia venit litora. Nosti etiam illud, Stat sua cuique dies, nec evitatum existimes, velim, quod nondum advenit. Sed mihi, tecum praesertim, morosa disputatione opus non est. Omitto alia multa, quando tua omnia mi Tranquille non debeam, nisi in melius interpretari, planeque viderim, quae tua industria est, te tibi effinxisse scribendi argumenta necessaria, non mihi: ostentandi potius ingenii gratia, quam mei consolandi, ac revocandi. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXIII.

De Beatrice sollicitus in sua felicitate turbatur.

ME miserum, vereor, ne Heroina illa mea Beatrix interierit: ita & tuarum literarum suspitione, & variis rumoribus examinatus sum. Et quod me potissimum affligit, quod incurabili morbo laborantem, nulla medioorum industria sublevabit. Sed necessitati parendum est, quae hos luctus fortasse mitigabit. Nunquam tamen vel longissima dies memoriam primariae foeminae, & vere Beatricis extinguet. De prudentissimo isto Principe mihi videor posse bona omnia polliceri: qui incommoda, si qua fuerint, resarciet, non abnuente fortuna Nobiscum hic felicissime ageretur, nisi haec suspitio, hic conceptus dolor omnia interturbaret. Tu interim imitare bonos nautas, qui flantibus quibuscumque ventis noverunt uti, potius quam abuti.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXIV.

De obitu Beatricis, multa de Tranquilli forte sunt caetera.

PRae dolore brevius ad te scribo, quam destinaram, neque enim statui hoc tempore immaturam mortem Divae Beatricis ambitiosus prosequi, gratiam illius memoriae, quae me tam honorifice, ac benigne respexit cumulatiorem relaturus. O miram humanae vitae varietatem. Ecce novae sortis principium, nova consilia, nova rerum facies: atque utinam omnia, ut certe sperandum est, meliora. Tu interim fruere tanti Principis gratia. Tu inquam una tantum ratione me longe felicior, quia junior: neque enim pati possem te solum isto bono frui, non quod tibi quicquam boni invideam, quem cupio me ipso fortunatiorem fore, sed ne judicio superior, atque prudentior fuisse videaris. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXV.

Lucubrationem in Beatricis mortem, secessum illius, Virumque Principem Vespasianum commendat.

POsuisti nobis ante oculos obitum Divae Beatricis elegantia tuarum literarum, ita ut ego, & amici humentibus oculis, quae abs te descripta sunt perlegerimus. Jamque nil aliud audire assuevimus quam excessum amicorum è vita; nos etiam excessuri: curandumque quantum in nobis est, ut honeste vivamus, vitamque honestius terminemus. Secessum tuum laudo. Utinamque ego tecum ex eadem specula, & insulas Pontias, Aenariam, & Gravana, ac Massica juga, & subjacentem Lirim, & amoenissimam sese objectantis Cajetae curvitatem prospicerem. An putas veteribus poetis ad victum necessaria defuisse? Cur igitur Tibullus Messalam, Horatius Brutum, Virgilius Mecoenatem, & longe ante hos omneis Marcum Nobiliorem, deinde Scipionem priorem Ennius secuti sunt, nisi ut conversando, ac peragrando fierent maturiores? Qua potissimum ratione rerum experientia, & vitae prudentia consumatur, & augendo perficitur. Nosti quam sim ego alienus ab avaritia: tamen ne in eodem vitae tenore jam senex penitus torpescerem, secutus sum Vespasianum Principem. Dii boni quanta cum voluptate, quanta rerum omnium copia, quanto foeturam ingenii excitamento: ut tibi non parum cesserit ad felicitatem, quod fere in eandem sortem incideris, merito igitur tibi ipsi per literas gratularis, merito gaudes. Respondit meis literis Princeps Vespasianus tanta prudentia, & elegantia, & laconica illa sua brevitate, ut rescriberem non sim ausus. Disperream

ream mi Tranquille si mentior, nemo scribit concinnius, exactius, pressius, & ad rem aptius: cujus manum elegantissimam meo nomine exosculaberis. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXVI.

Cumulatissime laudat ejus carmina Clarissimo Viro Principi offerenda.

NUlla te ingenii paupertate compulsum fuisse suspicor, ut aliquod meum carmen (ut tuo more loquar) videri velis suffuratus, sed ambitione quadam Virgiliana potius inductus es: nam sicut ille ex industria aliquot versus Ennianos, Lucretianosque suis inserebat, quibus ipse videretur illustrior, sic te Musae benignitas eo fiduciae, elegantiaeque perduxit, ut jam ingenii divitiis audeas seniorem poetam provocare. Macte igitur virtute, perge, aude, contende, memor illius Laberiani carminis. Non possunt primi esse omnes omni tempore. De te postremo ita pronuncio, seu versum pangas, sive orationem struas, nihil abs te ineptum, aut insubidum provenit. Visa sunt igitur mihi tua carmina non invenusta, & quae sagacissimo Principi debeant offerri: cujus judicium tanti facio, ut quicquid ipse laudaverit, nullam calumniam reformidet. Nec dissimulavero, mea mihi placere, quo illi placeant; nisi ex industria, ut est in omni re circumspectissimus, voluerit mihi aliquando subblandiri, ut senectus haec mea aliqua gloriola perfruatur.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA XXXVII.

Ejus in literis conscribendis laus, suaeque a viro Principe absentiae est excusatio.

LUculenta quidem epistola tua Carboni nostro satisfecit: nam non modo ornate, sed diserte scripsisti quid te facere deceret. Annuit ille rationibus tuis: & jam tibi gratiam habet. Tu vero nullam praetermittas scribendi occasionem, quando literae tuae inter eleganteis receptae sunt. Utque magis tibi gratuler, si istius ornatissimi Principis (quod spero, & opto) secunda aura excitaberis, facile tu Gravina junior superabis Seniorem: quippe qui ascendens ad clivum descendenti occurris: neque arduum tibi fuerit in Latio commoranti, nos in Oscis otiantes latinitate praestare. Revolassem ego ad Principem, nisi blandissima haec Siren novis artibus, blanditiis, muneribus, veluti sibi e Coelo remissum detineret. Pudet explicare singula: tandem eo me adegit, ut ne videar ingratus, aestivandum mihi cum illo sit: perpetuum alioqui jus odium, si aliter facerem subiturus. Di-

ces, praeponderare apud te debet ſuaviſſima noſtri Principis conſuetudo. Recte ſentis: ſed ita verſor in ancipiti, ut jam me nullo arbitrio meo, ſed neſcio qua fati neceſſitate ſentiam agitari. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXVIII.

Jocoſe quaedam exarat in ejus abſentia.

VOs abeſtis: nos in moerore ſumus. Suſcipiuntur vota pro reditu veſtro: invidemus vobis abſentibus. Videntur enim omnia iſthinc commoda ad vos eſſe translata. Ego interim fruor hujuſmodi comoediis, nec minus hiſtrionibus, qui non fictam fabulam, ſed veros actus repraeſentant. Dum haec ita ſe habent, vobis integrum eſt, nobis aegre facere. Sed heus tu, omnium rerum viciſſitudo eſt. Si reſtituemur in integrum, nos ridebimus, vos delebitis. Nunc noſtra gaudia anticipamus, quae veſtris futura ſunt diuturniora. Nam illa magis perpetua eſſe ſolent, quae conſuetudo in naturam tranſtulit. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XXXIX.

Humilibus quam par eſt reprehendit plura dicturus.

MUlta ſuggerit otium nihil agenti, ſed tantummodo varia cogitanti, ut ſaepe ea curare te inducat, quae occupato non ſuccurrerent. Videor mi Tranquille proſpicere curſum tuae vitae omnino hactenus laudabilem, ſed quem deinceps niſi fortuna honeſtior aſpiraverit, & humilem, & abjectum dixeris. Non haec tibi ſcribuntur ut praeſentia abrumpas, ſed ut futuris, ſi modo jus in te ipſo fuerit, conſulas. Subpudet enimme, ut dicam tandem, quod ſentio, iſtius tui tam longi pedagogii, non quod te ingratum dici velim, ſed ne inſimulaturi ſint homines, te parum fuiſſe amicum tibi: ut qui nec melioris fortunae, nec dignitatis tuae habueris rationem. At conſequeris fortaſſe hac via, quod non video honeſtius, ampliuſque Sacerdotium: quod mihi omnino ſorderet, ſi per has tenebras in illud incurreres. Dices unde iſthec nova prudentia? Video me in dies fieri morti propinquiorem, cuperemque ſucceſſorem relinquere, ſuperiorem fortuna, animo non inferiorem. Nihil eſt quod haec pauca te perturbent, nulla enim tua culpa factum eſt, cur haec ſcripſerim. Sed neſcio quomodo in mentem venerit moviſſe haec paucula, ut incipias tandem cogitare, quid te deceat: ne ſub praetextu pietatis in amicum, cui certe multa debentur, aſſueſcas humiliter vivere, neque ſuſpiceris propterea mihi proſpici, quod haec ſcribam, quod tuo auxilio, tuoque convictu indigeam: nunquam mecum actum eſt felicius, quam hoc tempore,

pore, nunquam gloriosius: Speroque me tale tibi daturum exemplum, quod si sequi volueris, nullam famae jacturam facies. Plura in adventum tuum differo, speroque omnia fore meliora. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XL.

Viri Principis, literarum Tranquilli, Aemenique Oppidi est commendatio.

VIdisti ne unquam Tranquille nostro Principe quicquam humanius, ingeniosius, ac bonarum amantius literarum? Moriar si non totus gestio, & exulto quot es aliquid de meis nugis putat sua dignum commendatione. Tantum ille tribuo, tantum mihi sapere videtur, ac rimari altius singula, ut facile mihi persuaserim, quicquid illi placeat, bonis ingeniis placiturum. Natus est ad promerendas Musas, quem si consideraveris attentius jucundissimum omnium virtutum hospitium judicabis. Dii, nobis, & bonis omnibus optimum Principem diutissime servent. Lepidissimae tuae literae de fortunae inconstantia mirifice me oblectarunt, gratulorque non parum tibi sub isto coelo feliciter agenti. Scias mihi istud oppidum prae caeteris arridere jucundius: tanta videtur mihi loci amoenitas, & gaudentis naturae varietas. Vale.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XLI.

In ejus fidem confert Patavinum Puerum, de quo se curante Monopolita certi aliquid est rescripturus: hortatur, ut loco amoeno fruatur curetque valetudinem, ipse quid sit Acturus ostendit.

VIx perlectis literis tuis, gravibus illis quidem, & prudentiae, atque elegantiae plenis haec pauca rescripsi: festinabat enim nuntius, ego licet senio confectus, ad ea quae ingenii sunt ferri soleo quodam non inepto impetu: ut falsiora mihi mea interim videantur, quae erumpunt, quam quae sensim educuntur, utcumque ad rem venio, nec te pluribus morabor. Video te jam supra aetatem sapere, nec omnino illius Imperatoriae sententiae immemorem. Satis cito fieri, quod bene fit: nec magis a prudentibus viris in rebus agendis, quam modum esse querendum. De puero isto Patavino scribam ego ad Monopolitam aliquid de ingenio, si videbitur, & de moribus, illumque existimo rescripturum quid tibi sit faciendum. Interim beneficium ad hunc diem quantum in te ipso fuit, non male collocatum nollem corrumpi: ne in extremo fabulae actu, quod turpissimum esse solet, exibilemur. Scio te dignitati tuae non defuturum. Interea fruere istius

loci

loci genio amoenissimo, & valetudinem cura. Ego per triduum ad summum Ayrolae cum Marchione Montis Herculei futurus sum. Sed me prius hospitem Extendardus noster habebit, qui jam Argentium concessit: neque enim jejuni, aut improvidi Caudinas furculas praeterituri, aut penetraturi sumus. Vale, Aestivi Solstitii Die ex Neapoli.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA XLII.

De sua, ejusque valetudine sibi gratulatur: De se quaedam, de vita per illum ineunda adiicit nonnulla.

QUod uterque nostrum hoc tempore recte valeat, Tu Minturnis, Ego Neapoli gaudendum est. Fortuna est omnino diversa: nam tibi cum mulierculis, & pueris, mihi cum proceribus negotium est. Sic utriusque aetatem decet. Spero de te etiam cum insenueris meliora. Triduum Ayrolae cum Marchione illo laudatissimo commoratus, ita acceptus sum, ut pene oblitus sim, me hominem esse tenuis fortunae, sed rep ente unum ex proceribus factum, cui fortuna tam benigne subscribat, ut nihil non ex sententia successurum videatur. In regressu, cum Extendardo utriusque nostrum amantissimo jucundissime pransus, & ut apud se pernoctarem invitatus, renuens Neapolim properavi: ab amicis ita certatim salutatus, ac si per triennium peregrinatus fuissem, non haec in meam laudem, sed ut intelligas, quanta sit Astrorum vis, ut etiam negligentem sui, vel invitum sublevent. Expectatissimae literae tuae mira jucunditate me affecerunt. Eo jam devenisti, ut quod animo concipis, apte, festiveque depromas. Certe vix patior desiderium tui. Nobis enim quantum video, nova quidem, & melior vitae ratio ineunda est: ne inter humiles, & addictos adnumeremur. Nihil tamen non consultissime, hic ab omnibus efflagitaris, & exposceris. Literas tuas ad Patrem amanuensis Extendardi Principis curabis transferendas. Vale. Nonis Quint. a Neapoli; M.D.XXV.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XLIII.

Nonnihil jocatur, laudat Minturnensem collem: Ad Tranquilli carmina, sequemet alia Spectant.

UTinam nobis diutissime jocosis literis mi Tranquille liceat uti: nosti enim humanarum rerum inconstantiam, & aetatis, ac fortunae insidias impendentes, ut nihil certi in horam, ne dum in diem quisque sibi possit polliceri. Interim gaudia, ac voluptates, dum licet, praecipere non stupidi hominis esse puto: sed se ipsum, quod natura jubet amantis, & plane cognoscentis quid penitus in vita agendum

dum ſit. Fuit olim mihi collis iſte Minturnenſis jucundiſſimus, nec poſſem unquam oblivisci, quae habuerim iſthic laxamenta animi, quibus maxime juvenilis aetas mea tunc affici, & capi potuit. Caeterum praeter haec dici non poteſt, quantum mihi loci genius arrideat, variusque ille tot rerum amabilis undequaque proſpectus meis oculis lenocinetur, ut non parum abs te diſſentiam, qui oppidum Sirio ardente, eo quod ventoſum eſt, damnandum putes: tanquam liberum non ſit nimios flatus, vel hoc tempore varia locorum mutatione non excipere, vel certe moderari. Sed non ſum ego adverſus te praeſertim iſtius oppidi defendendi patrocinium ſuſcepturus, quando etiam ſummis Regibus olim adeo placuit, ut ex oppidanis quamplurimos equeſtri decoraverint dignitate: ex quorum familiis adhuc ſuperſint qui malint eſurire, quam fodere. Amo igitur elegantiam tui carminis, ſententiam inſector: nec imprecationem tuam timeo, quandoquidem mihi ſum conſcius iſthic olim commoranti, nihil intentatum reliquiſſe, quo minus vel in media juventa fierem hernioſus: & tamen benignitate loci, ac coeli ita ſervatus ſum, ut vel ad hoc aevi, quod vitae extremum eſt, ſic fidos teſtes experiar, ut nihil minus ab illis quam perfidiam timeam. Vide tu quantum te ipſum geras, neque in loci naturam reiicias, quod tibi imputari poſſit. Vale IIII. Cal. Sext. a Neapoli.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XLIV.

De ſuo vivendi more tota eſt, plura coram eſt dicturus.

SAEpe mecum cogitavi, quae tandem ſcribere decrevi, ut imparatum te non offenderem: deberem ne haec in adventum tuum differre, & coram conſilium meum proloqui. Vicit ſcribendi ratio, ut ſpatium ſcilicet tibi daretur, diutius cogitandi, mecumque deliberandi, quid facto mihi potius quam tibi opus eſſet ad dignitatem meam ad finem uſque vitae ſervandam. Ego Tranquille, nihil enim tecum diſſimulabo, in hoc meo ad Neapolim regreſſu, factus ſum longe ambitioſior quam antea: multis quidem de cauſis, quas ſupprimam, ne te obtundam. Statuique mea in domo, licet conductitia, quod reliquum eſt, vivere, & mori, ne videar tam male, & inconſiderate mihi conſuluiſſe, ut niſi in amici domo permanerem, in extrema ſenecta non haberem tuguriolum, quo tegi poſſem. Viſam omnino Principem Minturnis: nam iſthuc Calendis Sept. illum adventurum literae Suardini mihi nunciant. Nunquam tamen adduci potero, ut addicar. Nihil enim turpius puto ſene famulante, atque mendico. Quicquid mihi eſt ſupellectilis apud aliquem deponam, quod totum tu deinceps receptum curaveris. Ego Neapolim repetens, vel Surrentum conceſſero, vel in alium ſeceſſum, dum modo apud vos non ſim, nulla indignatione commotus, ſed juſta cauſa ut intelliges, ubi una erimus, malo enim aliqua vitae neceſſaria penitus omittere, quam par-

ticulam

ticulam dignitatis, atque existimationis, quam mihi videor assecutus in hoc tantillo fortasse vitae spatio perdere. Tibi adhuc juveni plana sunt omnia: & sive Romam cum Vespasiano puero iturus es, sive in hoc tuo amoeno ocio Neapoli commoraturus peculium augebis, famam non penitus deprimes. Multa siquidem isthaec tua juvenilis aetas sufferre potest, quae mea senectus exhorreat necesse est. Coram plura, & omnia jucundiora. Vale. Idibus Augusti à Neapoli.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XLV.

Literis ejus amico redditis suadet in scribendo diligentiam: judicio Casaenovae de suo Phalaetio delectatur, ut Surrentum concedat Viri Principis reditum sciscitatur.

RESpira: resume animum, salva res est. Castigatas amico literas tuas reddidi: ut ne minimae quidem calumniae relictus sit locus. An putas, me adeo honoris tui incuriosum, quem mecum habes communem, ut si literae tuae, vel obsignatissimae in manus meas perveniant, quas ad quemlibet latine scribas, non resignentur statim a me, ac diligenter excutiantur? Ingenue igitur fatebor, ut ex desiderio tuo loquar, illas mihi qualescumque admodum placuisse: quas cum relegeris, istam sollicitudinem in gaudium convertes. Tu vero nimium ambitiosus factus es, qui minima quadam verrucula tam acriter commoveris. Quod autem celeri calamo aliquando scribas, quae excribere non cures, in hoc tu negligentiam meam potius quam diligentiam aemularis: quippe qui malim, quod non probo, de ingenii fama interim periclitari, quam excribendi tedio affici. Aetas tua vegetior, ac laboriosior aliud poscit, mea autem scribendi, ac dicendi exercitatio perlongiorem aetatem ad eam facilitatem pervenit. ut vel somnians aliquando in ea, quae probari possint incurram. Tibi curiosius circumspicienda sunt omnia, quem adhuc juvenilis aetas non potest ab omni errandi suspitione vendicare. Tametsi in eo cursu te videam, ut me non modo brevi consequaris, sed quod certe cupio, & aequum esse censeo, antecedas. Non displicuit mihi Casaenovae Phalaetium, vel eo nomine, quod meum illud carmen, visum est Poetae ingenioso non illepidum: quo quidem delectatus in illud extemporale non invenuste irruperet. Unde facile sperare incipiam, quae feci hactenus, & quae (si vita suppetet) facturus sim, lucem potius sortitura, quam tenebras. Tu quoque aliquid in isto secessu te dignum excude: meque certiorem facias, an Princeps noster Minturnas sit rediturus: aliter enim ego hinc me nusquam promovero, Sorrentum fortasse secessurus, nisi sors aliud interim objecerit, quod arrideat magis. Vale. Ter. Idus Augusti M. D. XXV.

P.G.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XLVI.

De vitae more, de Manni commendatione, de Philosophiae praeceptis, de ejus literae natura obiter pertractat.

NEc mihi, delicato quidem homini, in animo erat scribere, nec certum est scribendi argumentum, nisi hoc unum, quod nihil ago, nihil cupio: eo animo suscepturus quicquid obvenerit, ut hoc meum nihil agere non interturbetur. Brevi quantum conjicio erimus una, & tunc Comoedias agitabimus, de vitae reliquo quantum in nobis erit consultaturi. De me transacta sunt omnia, de te tibi erit certe aliquid cogitandum, quod si eadem fati benignitas te persequetur, nihil ut spero contigerit, quo fortunam incuses. Vale, & hunc Mannum, non equum intelligas ad rhedam, sed Praefectum Arci Minturnensi amantissimum tui redames: de te enim satis honorifice, & loquitur, & sentit. Tu interim cura valetudinem, & me ipsum cum Carbone fortasse expectaveris. Tu mi Tranquille, si quid a me desideras, quod tibi praecipiam, vel e media Philosophia depromptum, Patere, & abstine. In diei crepusculo jam coenatus sine lucerna haec pauca. Unde minus mirum tibi fuerit, si epistola non lucet XVIII. Cal. Sept. a Neapoli.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA XLVII.

Consilium capturus in agendo, de viri Principis adventu Neapolim inquirit, Tranquillo de sapientia plaudit.

QUod varie sentiam, varieque deliberem, multa bona cupienti imputabis, & qui cupiam omnibus, quae animo recursant, satisfacere. Nam cum promitto me multa facturum, consultatio potius dicenda est, quam certa constitutio. Quandoquidem in unum postea recidere soleo, quod ratio comprobat, ac faciendum suadet. Quorsum haec? Ut scias me Minturnas non esse venturum, si noster Princeps Neapolim advenerit. Hic parantur multa, quae ejus adventum promittere videntur. Sciscitabaris igitur tu de his omnibus, meque ipsum praemoveris: nihil enim plus odi, quam inanem, & injucundam peregrinationem. Dices, hui, tam cito Trajectum oppidum tibi ex animo evanuit? Immo nil magis cupio: si liceret mihi isthic liberius, ac diutius ociari: sed mos erit gerendus Principi, ne videar agrestis, & nimium mei juris: & quod maxime adhominor, ingratus, spero tamen me nil executurum, quo jure reprehendi possim. Tu interim felicissimus, qui inter Fabullos solus sapere videris: quibus jam persuasisti, te eum esse, qui cum tuto in tenebris quis micet, nec ali-

ter verſutus de te exiſtimo : cui talem ineſſe mentem ſentio, ut ſolida gloria, quae ſola ex virtute proficiſcitur, frui velis. Vale, & reſcribe : nil enim temere aggrediar : nec te inſcio aut inconſulto, novum vitae conſilium ineundum putavero XV. Calendas Septembris M.D.XXV. a Neapoli.

P. G. TRANQUILLO GRAVINAE CANONICO NEAPOLITANO MERITISSIMO S. P. D.

EPISTOLA XLVIII.

Surrenti ubi agit, eſt laudatoria.

CUm Salomone ſocio itineris jucundiſſimo perveni in Stabianum emporium hora diei ſeptima. Eodem die occaſione oblata,& mira tranquillitate maris invitante, piſcatoriam cymbam conſcendi ſcalmorum quinque,atque ego ipſe temonem tenens Vicum oppidum praetervectus,ubi conſiſtere deſtinaram,quia multum ſupererat diei,Surrentum delicias meas inter crepuſculum,& primam facem delatus ſum:ea quidem felicitate, qua ſolent, qui elegantiores muſas neque averſas neque adverſas habent.Inveni hoſpitium ſupra votum aptiſſimum hoſpidem hilarem,& Martium puerum meum gaudio exilientem.Hac Sirene dulciſſima non utar modo, ſed fruar : nec puto angulum quempiam orbis terrarum a ſole illuſtrari hoc ipſo dulciorem. Invideo hujus loci incolis merito ſaepe gloriantibus, nihil eſſe hoc coelo, hac terra, hoc mari amoenius, ſalubrius; nihil aſpectu, ac genio, & fortuna loci ſuavius, ſuamque nobilitatem ita extollunt, ut aſſeverent originem aliunde non habere, ſed quaſi cum natura perpetuam fuiſſe, nec unquam niſi cum fine orbis defuturam. Diſpeream, ſi mihi haec omnia tamquam cuidam perdito amatori non facile perſuadentur. Quid quaeris? nihil video, nihil audio, nihil ſentio niſi laude, & admiratione dignum : ut veniam in ſententiam, Naturam hic ſe cupidius, quam alibi indulſiſſe. Vale, & meo etiam gaudio, quaeſo gaude. Ex Surrento XIIII. Cal. Novembris.

P. G. DIOMEDI CARAFAE COMITI MAGDALONI SALUTEM.

EPISTOLA XLIX.

Militaria Avi ejus conſilia latine reddita commemorat.

CUpiebas avi tui ſummi, ac ſingularis viri, cujus tu, & nomen, & prudentiam, & dignitatem retines, conſilia quaedam pauca militaria vernacula lingua ab eo olim perſcripta in latinam converti : ut veluti pretioſae quaedam gemmae papyro diu involutae in auro puro concinnius clauderentur. Haec ego ubi inſpexi, digna quidem cenſui quae nitida latinitate donata in manus hominum venirent : in

quibus

quibus desiderio tuo satisfacerem: Aurifices industrios imitatus, qui Gemmas quamvis natura lucidas, dum auro circundant, supposita tamen miniatula quadam tenui membranula reddunt illustriores. Quod si omni ex parte expectationi tuae non responderim, certe tanti Principis viri prudentiam, quae ad te derivata est, & in obscuro non latuisse laetaberis, & obsequium meum laudabis. Vale. Anno salutis M. D. XXV. Cal. Novembris e Surrento amoenissimo.

P. G. DOMITIO BRUSONIO AMICO OPTIMO SALUTEM.

EPISTOLA L.

Gratiarum actionem pro sui laude refert, eique, Consaeque ominatur fausta.

JAm pridem aestus ille ambitionis, tametsi cum aetate crescere solet, apud me refrixit: ut juxta fere existimem me praedicari ab aliis, aut taceri. Verumtamen ita hoc tempore tuis literis, quibus nihil elegantius, ita tuo testimonio, quo nihil gravius, ita tuis laudibus, quibus nihil est jucundius hanc meam languentem senectutem excitasti, ut pene juvenilem animum resumpserim, meque ipsum senserim veluti nova quadam honoris, & gloriae titillatione mirifice commoveri. Utinamque quicquid in me amice congeris non minus a judicio, quam a benevolentia proficiscatur tua, utcumque, unus mihi Domitius Brusonius, etiam si desint caeteri laudatores, omnium instar fuerit: cui tantum tribuendum esse censeo, ut si veram gloriam respexerim, ab eo ex animo laudari, quam a Principibus ditari fortunatius putem. Sed declarasti mi Brusoni per tuas literas, verum illud esse, quod omnes boni sentiunt, neminem alterius, qui sua fretus, ac subnixus est, virtuti invidere. Vive igitur felicissime cum Fabritio Consae Regulo laudatissimo: qui sui nominis memor, in omni virtute veteres aemulatur, hoc veluti auctarium quoddam suis ornamentis adjecturus, si Brusonium meum unice dilexerit. Vale. Quinto Non. Quint. ex Neap.

P. G. VESPASIANO COLUMNAE.

EPISTOLA LI.

Declaratio est officii in ipsum, Uxoremque.

HAec aetas mea, non modo in dies magis ingravescens, sed jam praeceps, & caduca si mihi ita vires corporis confirmaret, ut vigorem adhuc animi non minuit, laetius mecum, & commodius ageretur. Nam & tibi Principi optimo presto essem, cui semper obsequi summum mihi operae pretium foret, & praesentia tua excitatus, tuaque gratia adjutus, tum famae ac dignitati melius, tum ingenio propensius consulerem. Sed homines sumus; nobisque per hunc vitae

cursum progredi tantum, atque egredi, non autem regredi permissum est. Id vero mi Princeps, quod totum mihi est integrum ipse praestabo: Te colam, te venerabor, de te semper honorifice loquar, & sentiam: tibi bona exoptabo, quaecumque virgula (ut ajunt) divina homini concedi possint. Cum praesertim hoc tempore talis Heroina tibi connubio juncta sit, qua nihil audio quicquam inveniri posse formosius, nihil festivius, honestius, elegantius: & qualem illa Julia Pompeji non modo sibi cognominem, sed filiam exoptasset. Neque tamen sospicor, mihi tam aversos Deos fore, ut vos aliquando non visam, utriusque manum exosculaturus. Vivete interim felicissimi conjuges, & tam illustre genus propagate, vestraeque posteritati consulite, & meam senis excusationem aequis quaeso animis accipite. Valete.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA LII.

Surrentina sede oblectatur, suaeque lucubrationis meminit.

Et terra, & mari uno die prospere me Surrentum appulisse, alteris meis literis tibi significavi. His vero nihil aliud habeo, quod scribam, nisi quod irascor mihi, qui tam male feriatus, & consultus fuerim per tam longam aetatem, ut alibi quam hic vixerim: ubi secessum quendam visa est, & quasi ex composito, fecisse Natura, ad omnes quibus humana mens oblectari possit voluptates. Nunc primum experior, quam dulce sit Ovidianum illud.

> Vive tibi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
> Fortunam cupiat quisque manere suam.

At hic latere nemo potest, sed Deorum vitam aemulari, & cum rerum natura loqui, & immortalitate frui. Utinam mihi id felicitatis contigisset in vita, & nulla tamen mea turpi culpa, perpetuum mihi ac necessarium hic datum fuisset Exilium: ut etiam si voluissem, hinc abire non possem. At invitis, & nolentibus nulla voluptas est. Immo quoties potionem respuentibus, postquam hauserunt, quae secuta est sanitas, jucunditatem attulit? Et si qua fuit saepe illata vis, omni postea libertate fuit carior? Dices, cur non idem quod tu, multi sentiunt? Quia multi (ut Ciceronis verbis utar) morbo aliquo, & sensus stupore quemadmodum suavitatem cibi non sentiunt, sic verae voluptatis gustum non habent. Mea Surrentina lucubratio est in cursu satis prospero (& ni fallor) bonis ingeniis placitura. Absolveretur omnino citius, ni genius loci amoenissimus ad se oculos cogitationes, reliquos sensus, denique mentem ipsam traheret. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LIII.

Laudatis ejus literis secessus sui amoenitatem, Amicorumque gratiam amplificat.

CAeperam susp'cari nescio quid adversi, antequam tuas accepissem: praeterierant enim octo dies, & tamen nihil abs te literarum, scis qui amant quam sint, & suspitiosi, & morosi. Diis habeo gratiam, quod feliciter omnia, ut hujusce felicitatis Mula quoque sit particeps. Videntur tibi meae literae (ut amanter scribis referre Surrentinam quandam amoenitatem: tuae vero cum lepidis carminibus, quod certe felicioris est ingenii, sapiunt Neapolitanam dulcedinem: ut jam eo perveneris, quem cui vis ex elegantioribus opponamus. In hoc amoenissimo secessu, cui plus suavitatis, mea quidem sententia, non potuit indulgere natura, ita fruor vita, ut nihil invita (ut ajunt) Minerva aut mihi cogitare aut exequi contingat. Et genio pariter indulgeo, & ingenio, & Branciis, & Curialibus, & Judicibus, & Amphoris ita jucundus, & carus, ut idem fere amor, qui me Neapoli complectitur, hucusque me sequatur. Quod de hac mea hilari senectute tam bene sentias, spero id ipsum me ad finem usque vitae praestiturum. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LIV.

Suae laudi respondet, in ejus literas jocatur, aegre Surrento divellitur, in cujus laudem carmen offert legendum: Sollicitus est de Salomone sui reditu, & Mula pro regressu.

ESsem longior in scribendo, nisi tu mi Tranquille laudibus, quibus me cumulas, feceris breviorem: ne si orationem extenderem, videar inflatus tumuisse. Jucundissimae literae tuae suis jocis lepidissimis tantum mihi moverunt risum, ut Surrenti nunquam riserim effusius, quandoquidem & tonstrinae, & apothecae me resonent. Spero me vobiscum Martinalia celebraturum. Nam & revocat me vester amor, & Placentina pensio. O dulce Coelum, quam vere Granata noster exclamat. Divellar hinc mihi crede, invitissimus: Multum enim refert, sub quo Coelo vivas, & aliquid mediteris. Praeterea nosti illud. Carmina secessum, scribentis, & otia quaerunt. Lege igitur hoc carmen Surrentino genio dicatum, dixeris, ni fallor, nec senis esse desipientis, nec Coeli crassioris. Cupio ab eodem Salomone reduci, a quo deductus sum: nosti hominis hilaritatem, & fidem, & benevolentiam in amicos non vulgarem. Mulam quae-

so

ſo remitte bene ſoleatam. Tu interim vale. Nonis Novemb. ex Surrento.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LV.

Caetera coram, quaedam adventui monita praemittit.

PRidie Martinalia tecum fuero, ſi aliud non obvenerit: craſtino die in Stabiano emporio pernoctavero. Si Martutius, qui navigaturus eſt ad vos, me praeceſſerit, ſive ſequetur, curabis mi Tranquille, ut ego feſſus de via, & calida lavari poſſim, & in lectulo bene ſtrato requieſcere. Multa ad vos offeram, quae confabulationes noſtras adjuverint. Nihil putes dum vivimus, & ſentimus quicquam eſſe dulcius ſecuritate vitae, & ingenii dotibus frui poſſe, liberum omni ambitione, & cupiditate. O Poetas aeternos, o ſolos ſapientes, quibus ad omnem virtutem, ad omnem quietem, id eſt vitae felicitatem inſtruimur. Si miſer aliquis ex tetricis iſtis hoc audiet, dixerit me inſipientem modo, ſed miſerrimo quoque miſeriorem, cui tota vita tanquam aliud agenti elapſa ſit: & qui nunquam ſe vixiſſe teſtabitur. Vale. VI. Idus Novemb. ex Surrento.

P.G. ALEXANDRO AMBROSIO S.

EPISTOLA LVI.

Sui laudatori gratus illum magni facit.

NOn tam laudari abs te pulcherrimum puto, quia laudandus es, ſit licet hoc primum, quam quod ita amicos laudas, ut neque elegantius de ſe, neque locupletius teſtimonium deſiderent. Dii boni quis curſus orationis, quis ductus, quis ornatus. Quibus quidem dicendi virtutibus non acta ſolum forenſia, quae fideliter, & accurate perſcribis, ſed tui Senatus graviſſima quaeque decreta ſervata dignitate potes conſequi. Tu vero non imprudenter, quis enim hoc tibi objecerit? Sed amanter nimium, quem extollere cupiebas, depreſſiſti: quippe qui adhibuiſti carioſo parieti pictae tectoria linguae, ut ſi quis velit expendere quem laudas, citra laudationem tuam nullame laude dignum putet. Indulgeo tamen tuae in me benevolentiae: qui cum non videor paria facturus, niſi tibi in amore non reſpondero ſolum, ſed te etiam vicero. Vale.

P.G.

P. G. AMBROSIO NEAPOLITANO SACRAE THEOLOGIAE DOCTORI.

EPISTOLA LVII.

De Sale jocatur.

MAgister, quem suspiciunt magistri salve. Misisti salem indigenti, quo tu exuberas: sed eo sale, illisque salibus, quibus magnus appares. Utinamque ut dono dedisti salis formulas, ita & dono dares quas in sacrario tui pectoris contines: quibus ego non cibum corporis, sed animi ac mentis penetralia condirem. Ut cumque, tibi gratias immortales habiturus sum, qui non modo salso munere mihi gustum exhilarasti, sed etiam instruxisti animum saluberrimo exemplo, dum me oblique admones, salem supra caetera condimenta haberi, & appeti debere. Vale, & me amantissimum tui redama. Ex Aversa Idibus Decembris.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LVIII.

Elegantem hominem laudat quaedam monet, eorum plura dicturus, Nympharam salutatione refert.

ITa vivam, ut mirificam mihi voluptatem attulerunt binae literae tuae: quibus mihi persuasum est, te non modo elegantioribus musis jam acceptum, sed eum existere, a quo & fideliter, & prudenter, & ornate de gravissima quaque re, ne dum jocosa certior fieri possim. Sed heus tu, res eo devenit, ut tantum apud me possis, ut habita de te ratio vitae mihi propositum mutaverit: malimque mihi obesse, quam tibi non prodesse, quem video a fortuna supra omnium amorum fabulas amari: ut omnino piaculum me facturum arbitrarer, si tibi tam benignae sortis cursum intertumperem. Sed coram plenius omnia, & apertius. Vale. Tibi Dryades, Hamadryades, Napaeae, denique horum locorum Nymphae omnes dicunt salutem: quam putant se perdidisse, nisi te incolumem viderint, & reducem. Vale, & me ama cum te tam fortunate amari permittam.

P. G. TRANQUILLO.

EPISTOLA LIX.

Ei gratulatur, quod pervenerit, de vitae ratione servanda commonet.

MUltiplici voluptate affecerunt me literae tuae, & quod felici usus es navigatione, & quod nulla vexatus es nausea, & quod non

sine elegantia scribis. Gratulor igitur non minus mihi quam tibi, quando ita profeceris, ut de te jure gloriari possim. Tu vero sub isto Coelo sic te ipsum cures, ut ad nos habitior revertaris: ne ve committas, ut tua culpa quis aut Coeli, sub quo natus sum, malignitatem, aut sororum mearum avaritiam cavilletur. Utere insuper (si sapis) Ulyxeorum remigum industria, qui cera obturatis auribus noxios sirenum cantus evaserunt. Nam si te Siculae ac Erycinae puellae circumvenerint, si blandis vocibus illexerint, si irretitum tenuerint, inter Thynnos qui hoc mense capiuntur, annumerari poteris. Expecto tuas literas longiores, te enim ipsum exacto Mense Majo multo optatius. Vale ex Neapoli sexto Id. Majas.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LX.

Invaletudine stomachi ab illo revisendo apud Siculos retardatur, Desiderio Capicii torquetur, Tranquilli reditum urget.

UTinam Sicilia (ut olim fuisse creditur) esset continens: tecum istas amoenitates, istos fontes, ista oliveta, ac vineta lustrarem. Sed nosti stomachi mei imbecillitatem, & quam sim importunus nauseator, ut etiam in portu mihi sit gravis sentina, mihi summus vertatur aer. Nihil tamen molestius fero, quam quod Capicio Patritio insigni caream, quem tota haec Civitas tametsi prope Italiam commorantem, ac si in ultima degeret Thule, ingenti desiderio requirit, nec diutius patietur absentem. Nos hic valemus omnes, sine te tamen incommodius, ac solicitius. Cogita jam de reditu atque ita ut primam quamque optimam navigandi occasionem non omittas, atque eo magis, quod audio Turcas, infestare hoc nostrum mare: ut multum referat, quo tempore, quove navigio trasmittas. Circumspice igitur omnia diligenter. Et te tibi, ac nobis serva. Vale ex Neapoli XVII. Maii.

P.G. ANTONIO CAPICIO PATRITIO NEAPOLITANO SALUTEM.

EPISTOLA LXI.

Urget, ut redeat; illi se fatetur obstrictissimus ex iis, quae accepit a Tranquillo.

NEc tu aestus siculos diutius ferre poteris, nec nos desideridm tui, ut jam plane experiamur, quid sit te viro insigni carere: unde tot nobis provenirent commoda, ut vix tanti esse putem, te patriae meae adesse, & a nobis abesse. Multa mihi de te Tranquillus noster, & ea omnia tanti apud me ponderis, ut fatear me nulli hominum magis debere quam tibi. Tu modo patrone optime ad nos aliquando redi:

redi: faciam enim ut intelligas, quem tibi perpetuo elientem devinxisti, nec in officiosum, nec ingratum unquam futurum. Vale. Nostri memor.

P. G. CARDINALI COLUMNAE.

EPISTOLA LXII.

Illi de honore gratulatur, suadetque ut Romam repetat.

DEbebatur tibi jampridem haec nova dignitas, quae te secedentem ad Belgas usque prosecuta est, neque enim tui animi vigor, ac magnitudo, tot virtum dotes, tuae illustris familiae decus, tanta de te expectatio, tot obnoxiorum vota poterant intra minora subsellia contineri. Evadendum tibi igitur fuit altius, utpote qui semper ita fueris animatus, ut contra impositum pondus instar palmae resurgeres. Proinde felix tibi, faustusque si novus hic oblatus honos, quem non modo ex omnium, qui te norint sententia impleturus es, sed exornaturus. Interim te ipsum serva, & Romam tuam repete, meque tibi nunc gratulantem hac Spe fovere ne graveris, ut me inter tuos habiturus sis. Vale ex Neapoli quarto nonas Julias. M. D. XVII.

P. G. CARDINALI VALLENSI.

EPISTOLA LXIII.

In ejus dignitatem est gratulatio.

O Laetum nuncium, o factum bene, o dignitatem bene collocatam: quando in te uno ita exornato tot apparuerunt bona, Leonis Pont. Max. prudentia, publica Urbis Romae gratulatio, spes virtutis confirmata, gentilitium Vallensis Familiae incrementum, tot obnoxiorum fiducia, denique optabilia omnia. Ego vero mi Princeps tantum istac tuae novae dignitati gratulationis adhibeo, quantum expectare potes, & debes ab animo tui jampridem amantissimo, observantissimoque. Vale ex Neapoli Quarto Nonas Julias M.D.XVII.

P. G. EGIDIO.

EPISTOLA LXIV.

Habitas coram viris gravissimis ab Ambrosio Disputationes laudat.

NOn potui me continere, quam tibi per literas significarem, si quid apud nos contigerit memorabile, quod, etiam ad tuam gloriam accedat: nam qui tui sunt ordinis, tuaque sub potestate vi-

vunt, quique te ducem ſequuntur, & veluti omnium virtutum exemplar intuentur, ſi quid agunt, quod animo, & ingenio tuo reſpondat, digni ſunt cum ſumma tuarum virtutum praedicatione qui celebrentur, & hi, qui eos celebrant,non parum boni nominis aſſequuntur, ſi alienae gloriae non modo non invidere, ſed etiam favere cenſeantur. Pridie Idus Julias in aede Divi Auguſtini pleno (ut ajunt) theatro, ac toto choro quovis hominum ordine refertiſſimo Ambroſius noſter pulpitum aſcendit, centumque innixus titulis per maximas quaſque diſciplinas commeantibus per ſeptem, vel octo horas feliciſſime diſputavit. Pulchrum erat videre veluti quendam ſtatarium militem ſuis fretum viribus, nec loco unquam cedentem, nec hoſtes licet ferociſſimos formidantem: ſed qui aut illorum ictus clypeo impenetrabili exciperet, aut molli quodam flexu eluderet: & qui cum centies fere acriter impeteretur, reſtiterit ad finem uſque certaminis invictus, delectabat praeterea ſpectatores quamvis in aeſtu diei ferventiſſimo, mira docti hominis in reſumendis adverſariorum argumentis memoriae felicitas, in ſolvendis erudita facilitas, ut longe aptius ſemper ipſe objecta colligeret, quam objicerentur. Supervenit mediae diſputationi Praeſes cum Cardinali Borgia ſuſcepit occaſionem Ambroſius repetendi argumenta omnia Parienſis cujuſdam ex his, qui Scotum ſequuntur, quique tunc forte in certamen deſcenderat, quaeque ille ſuſcitaverat: poſtremo quidquid ipſe deciderat, tanta cum admiratione ſui, ut per horam viſus per ſalebroſa, atque aſpera loca iter facere, nunquam ad lapidem offenderit. Exornabat, & condiebat haec omnia hominis humanitas, urbanitas, patientia, ut qui ne moleſto quidem joco aliquem laederet, ſed ſingulos honorifice compellaret.

Nolui fraudare amicum teſtimonio me qualicumque,apud te praeſertim, cui praeclara ingenia tanquam praeſidi placere maxime concupiſcunt, cumque ab eo certamine adeo glorioſus abjerit, ut illum judicaverint omnes, & tua benevolentia dignum, & ſibi, ac Patriae non parvum eo die ornamentum attuliſſe. Vale.

P. G. JOANCOLAE SALERNITANO S.

EPISTOLA LXV.

Illius eſt laudator.

AUctoritas nominis tui, quae ex ſingulari & generis, & doctrinae & probitatis dignitate proficiſcitur, adeo late patet, ut non modo nos qui non longe abſumus abs te, ſed remotiſſimos quoſque, vel ipſos Belgas, & Morinos extremos hominum, qui nobis hodie imperitant, ad te amandum, venerandumque provocaverit. Habet (ut noſti) egregia virtus hanc vim, ut etiam incognitos conciliet ſibi: nec patiatur de ſe ſilentium fieri, quin omnium voces, plauſus acclamationes excitet. Montanus hic noſter, quem tua ſibi benignitas perpetuo devinxit, teſtis mihi eſt locupletiſſimus nullum ſe unquam mecum

cum habuisse congressum, in quo tu nobis; & honorifici de te sermonis exordium, & perorationem non dederis: immo etiam certamen non proposueris, uter nostrum de te cumulatius loqueretur, ubi quidem fateor me a Montano tanquam juniore impetu quodam saepe fuisse victum, copia tamen, & voluntate semper victorem extitisse. Habebis igitur patritiae insignis perpetuum me tuarum laudum non buccinatorem modo, sed defensorem: speroque aliquando fore, ut tibi coram hunc mei animi affectum non sine cummuni voluptate sim declaraturus. Vale, & Gravinae tuo interim praescribe, impera, & quicquid laboris haec mea sufferre potuerit canicies injunge. Iterum vale Neapoli Quarto calend. Sextileis.

P. G: CARDINALI VOLATERANO S.

EPISTOLA LXVI.

Laudatum a Prospero Columnio hominem ardet videre.

JAmpridem devinxit me sibi Prosperi Columnae Romani Ducis excellens virtus, cujus apud me authoritas tanta est, ut singula ejus verba singulas Sanctiones putem. Hic igitur ad quem salutandum semper aditus patet (ejus enim conspectu, ac facie digna quidem imperio laetor maxime, ut qui illos veteres, & morum, & sermonum gravitate, ac prudentia repraesentet) de te quacunque oblata occasione ita onorifice loquitur, ac sentit, ita omni ex parte Principem te consumatum describit, ut mihi animo acre desiderium excitaverit tui visendi, salutandi, atque adorandi: ut pote qui videar extremum vitae actum in aetate jam inclinata fortunatissime absoluturus, si te, quod non defore, ante videro, quam e vita discesserim. Nosti enim quos aculeos habeat summae virtutis opinio. Interim Princeps optime te ipsum tibi, ac tuis bonisque omnibus, ac Reipublicae Christianae incolumem servato. Multa quidem vel insperata afferre solet ipsa dies: nec Solem post ingentes pluvias desperandum est. Me vero columnium Clientem, ac per hoc etiam tuum, obsecro inter tuos adnumeres, meamque in te abservantiam benigne suscipias. Vale. Neap. Quarto Cal. Decembreis.

P. G. HIERONYMO SIRINO REGULARI S.

EPISTOLA LXVII.

Itineris gratia usurus est viatico, commendat ejus Literas.

LIteras tuas non modo gemmeas, sed etiam salutares legi, relegi ea aviditate, ut visus sim thesaurum insperatum refodisse, & si quid est omni thesauro praestantius, tantam rerum copiam, tantam vim, tantam in amico admonendo, curando, servando, charitatem inspexi. Utar viatico ex animi tui sententia, quo me in itinere,

quod restat, obeundo prosequeris; meque ipsum colligam, cautusque (quoad fieri poterit) videro ne ad lapidem offendam. Interim epistolae tuae ornatissimae, gravissimaeque hoc meum laconismon non aliter assurrexerit, quam solet occurrenti praetoriae, instructaeque navi cymba piscatoria vela summittere, remosque inhibere. Vale.

P. G. DEIPHOBO RUSSO.

EPISTOLA LVXIII.

Illius excusationi laudem retribuit.

SCribis Deiphobe humanissime non sine poenitentia, ac pudore te perdoluisse, quod orta nuperrime inter nos de Catonibus contentiuncula (ut enim Censorinum, ego vero Uticensem praeferebam) visus es & amico, & seniori, & homini alicujus in re litteraria opinionis acrius institisse, quam decorum pateretur. Unde plane colligitur, tibi consilium fuisse, si quid inde offensiunculae contraxerim, quod forte male me tunc habuisset, per litteras omnino diluere: & veluti adhibito mulso, si quid in stomacho amarulentum resedisset, edulcare. Laudo singularem humanitatem tuam, bonitatem admiror, quippe qui tantum mihi tribuendum censeas, ut in bona etiam tua causa cedendum putaveris: cum illud noveris epigrammaticum, qui velit ingenio cedere rarus erit. Sed esto, fuerim ego (ut certe fui) in tumultuario illo Sermone, quae senum natura esse solet, aliquanto morosior. Quid abs te, quaeso, dictum fuit non concinne, non modeste, non scite, non reverenter, non vere? Ut ingenue fatear, me plurimum tibi debere; qui, quod maxime decuit, nec de gradu (quod ajunt) dejici passus es, nec me colluctantem, frustraque seniles vires tecum ut validiore periclitantem prostratum volueris: Sed miro temperamento incolumem servasti, & paris gloriae consortem dimisisti, ut quem semper, & dilexeris, & laudibus cumulaveris. Quod si tibi inter loquendum visus sum concitatior, hoc praecavebam mihi, ne tuo acumine, tua facundia, & rerum copia, quibus excellis, imbecillitatem meam penitus obrueres. Vide igitur quo res ipsa reciderit, ut non modo nihil habeam a me, & referendam putem: per quem si non pari ingenii felicitate, attamen non impari voluntate intellecturam spero omnino posteritatem Deiphobum meum, insignem quidem virum, praeter juris scientiam, etiam notitiam antiquitatis, & morum praecepta, & humaniores literas, & dicendi elegantiam, & in amicitia fidelitatem, atque constantiam tenuisse. Vale.

P. G.

P. G. THAMYRAE CIVI-ROMANO AMICO OPTIMO SALUTEM.

EPISTOLA LXIX.

Laudatis ejus Literis, hominem culpat, quod Neapolitanum Pontificem Romam revocet, rogatque ut a praeposito desistat eorum plura dicturus.

EXhibuit mihi etiam legendas, quas abs te proxime literas accepit noster Neapolitanus Antistes amantissimus tui: nam ubi prior illas mira aviditate perlegit, ad me conversus (utpote ad eum a quo non penitus aversas amoeniores musas arbitretur) Ecce tibi, inquit, Charites, & Veneres in scribendo nostri Romani Thamyrae oculatissimi: cujus ego consuetudinis suavitate, & ingenii elegantia, sic assuevi in meo Quirinali (dum Romae sum) frui, ut summorum regum felicitatis fastigium. Est ut nosti adunguem factus homo, suae ipsum literae repraesentabunt. Arripui perquam libenter, & legi, atque audientibus nonnullis patritiis viris, relegi non sine magna ipsius Principis, aliorumque omnium, qui aderant voluptate. Quid quaeris? Tuis ornatissimis Literis, illi diei, qui tunc genialis in domo Pontificia agebatur, album ne mentiar, quem dicunt calculum adjecisti. Visus es non tam ad Principem amicum scribere, quam apud eundem, veluti forensem causam luculenter agere, ea siquidem scribendi vi, eo ornatu, iis coloribus Jacobo religioso viro patrocinaris, ut statim quod optabas, persuaseris. Proinde non possum tibi amico veteri non maxime gratulari: quippe cui in eatate jam inclinata contigerit, & sensus vegetiores servare, & nihil habere hactenus, quod senectutem tuam incuses. Quin eo prudentiae, atque eruditionis pervenisti, ut veras cumulatasque animi divitias te adsecutum putem. Sed habeo post haec aliquid, quod tecum expostulem, quando nimium mihi videris amator tui, qui dum rem tuam agas, dum tuo stomacho (ut ajunt) inservias, aut parum, aut nihil amicis indulges: nam cum nec velis, nec possis per tuas litteras inficiari, quin ab hoc nostro Pontifice, & patriae, & propinquis. & amicis. & obnoxiis, & denique officio dignitatis, quam sustinet, aliquid dandum fuerit, hunc tamen postremo ita revocare contendis, ita urges, his rationibus ad Romam tuam repetendam adducis, & cogis, ut animadverterim Principem jam persuasum de reditu ante destinatum tempus cogitare. Sed quae (malum) invidia est? Ut qui te per tot annos fere contubernalem continenter habuerit, non patiaris nobis etiam, quibus & sol ipse sua debet lumina, paucorum saltem mensium moram impartire? Sine igitur, quaeso, aliquantisper eodem conspectu iisdem sermonibus, eadem gratia, charitate, beneficentia, iisdem heroicis certe virtutibus, quibus tu merito captus es, & nos etiam, qui capti sumus in dies magis capi, foveri, instrui, exornari, feliciores fieri. Non enim te hominem vere civilem, non Musarum amatorem, de-

nique

nique Romanum dixerim, nisi nos amicos in tuorum commodorum participatum admiseris. Sed haec omnia brevi, ut spero, tecum coram Romae, non morosius, sed jucundius. Vale.

CARDINALIS VALTERANUS PETRO GRAVINAE. S.

EPISTOLA LXX.

Sui laudatori pro literis laudem rependit, eique, Nepotique ejus gratiam promittit.

SAlve mi suavissime Gravina. Tanta est vis eloquentiae tuae, ut cum tuas de me literas lego, pene alius mihi ipse videar. Unde fit ut desinam mirari mutatos animos, mutatas formas aliquorum vel cantu, vel sono illustrium poetarum: & tamen verear, ne si suas plumas repetant singulae aves, tanquam Cornicula nudata furtivis coloribus risum moveam prudentioribus: Quare te per amicitiam nostram oro, atque obtestor, ne me hoc falso gaudio duci patiaris. Sed virum non sane malum, neque in suavem amicum, & hominem qui multa viderim, multa legerim, multa passus sum appelles. Ita me ipsum recognoscam, meique nunquam obliviscar, quam veram sapientiam majores esse voluerunt. Feram nihilominus verum, & solidum fructum ex tua jucundissima epistola, non quia talis ipse sim, qualem tua charitas, & doctrina describit, sed quia laudatissimo viro pro tali placuerim. Nam quod tibi, Nepotuloque tuo petis, tam laeto animo pollicemur quocumque loco futuri simus, ut ultro tibi debere velimus, qui nos tali judicio ejusmodi effinxeris, a quibus boni aliquid sperari possit, in quo certe salute comite per Dei Omnipotentis benignitatem, & Columnensium Heroum tutelam, quantum praestari poterit, nihil a nobis desiderari patiemur. Tuas literas avidissime legimus, atque repositas saepius resumpsimus quin pari affectu rescribamus: quanquam nihil ad illas, sed velut anser inter olores. Bene vale, & nos (ut facis) ama: hisque bonis, si quae in nobis sunt, pro tuis utere. Fundis XI. Februarii MDXIX.

P. G. CARDINALI VULTERANO S.

EPISTOLA LXXI.

Animum illius, epistolasque commendat.

PRinceps amplissime salve. Visus sum tibi, quantum ex iis conjicio, quae postremo ad me rescripsisti, nimius laudator tui, eaque tibi tribuere, quae tu nec agnoscis, neque assumis, mihique de te pronunciandi, atque censendi deinceps modum quendam praescribis, quo decorum utriusque laudantis, scilicet atque laudati verius concinniusque processerit. Laudo singularem modestiam tuam Princeps amplissime: prudentiam admiror, quippe qui mavis pulcherrima tot orna-

ornamentorum frui conſcientia, quam inanibus preconiis elevari. Egone, quem non modo non effigiavi, ſed ne adumbravi quidem nimius in te deſcribendo fuerim? Te ſolum teſtem cito, te appello (bene enim ſe novit ipſa virtus) te judicem conſtituo, quod ſi renuis, ad tuas ipſas, quibus reſpondeo, literas provoco, ipſae mihi patrocinantur, ipſae me infra dignitatem tuam non nimium tametſi verum laudatorem oſtendunt, quibus nihil unquam legi exactius, nihil gravius, elegantius, prudentius: & quae mihi viſae ſunt tuum verum icona multo expreſſius, multoque ſimilius attuliſſe: cui ego non aliter aſſurgo, & pareo, ac me ſubmitto, quam Numini: vel quia meipſum cohibes a fervore animi in te mei, uti cymba piſcatoria, quae cum fecerit vela, ſi in medio mari praetoriae navi, aut onerariae precioſiſſimis mercibus inſtructiſſimae occurrerit non ſublato clamore ſolum illam ſalutat, ac reveretur, ſed illi & vela ſubmittit, inhibetque remos, clavum ipſum ad majoris, ac imperantis nutum directura. Vale.

P. G. SALICETO SUO S.

EPISTOLA LXXII.

Laudatis ejus epiſtolis, hiſtoriae conſcribendae cenſet idoneum.

IRoniam in cauſa jam poſita Socraticam praetendis. Noſti enim Socratem illum irona habitum eſſe, ut qui cum ſciret fere omnia, ſe tamen nihil ſcire ſemper aſſeveraverit, idem tu praeſtas quoties in ſcribendo te deprimis, & nihil aut parum ingenio poſſe conſequi exiſtimari contendis. Sed (ut ajunt) laterem lavas, nunquam perſuaſeris. Nam cum te norimus virum plurimo rerum uſu, inſigni prudentia, doctrina non mediocri, gravi judicio, varia tametſi honeſta ſemper in rebus ſeriis fortuna, conſtanti animo, aetate matura, vita elegantiſſima, ſcribendi figura exacta, atque magnifica, cumque haec omnia tecum habeas praeſidia, hiſtoria ſcribere, nec velle debebis nec poteris? Mitto alia, quae ſcribis, quae cum aliquid ponderis, quia abs te ex induſtria inculcata ſunt, habere videantur, nihil tamen urgent. Quid quod non ego ſolus de te decerno? Sed quicumque tuas literas legunt, legunt autem plurimi, ſtatim idem ſentiunt: ubi enim res expendunt, & verba, ubi denſae brevitatis numeros animadvertunt, ubi nitidae orationis delectum conſiderant, te uno conſenſu tuopte ingenio ad hiſtoriam ſcribendam natum eſſe pronunciant: quando etiam jocoſe affirmant te intra pauciſſimos dies luculentiſſimis tuis ad me literis legitimam fere hiſtoriam conſcripſiſſe, aut ſaltem ut ab aliis ſcribi poſſit quaſi quoſdam commentarios concinnaſſe. Quid me igitur prohibes de te idem ſentire, quod omnes ſentiunt? Quid flagitas tuas ad me literas ſupprimi? cum jam ſint in manibus tot virorum clarorum, & ſexcenta earum exempla per literatorum coetus devoluta: in qua quidem re non ego tibi, qui haec non ambis, ſed mihi penitus indulſi, utpote quem per tuas graviſſimas literas in illuſtri gradu collocaveris. Siquidem ad me undique concurritur, &

ut

ut elegantiam in ſcribendo tuam admirentur, & ut aliquid de rebus praeſentibus ſeriis, ac imperatoriis cognoſcant. Quod te per meam in te veterem pietatem obſecro, & obteſtor, ut mihi permittas deinceps ita de te loqui, ita ſentire, ita ſcribere nec idcirco a reſcribendo permittas: ſed cures, ut frequenter tuas legam, neque committas, ut quem ſemel exornaſti, quaſi conſilii poenituc.it, neglectum relinquas. Vale.

P. G. MONTANO S.

EPISTOLA LXXIII.

De ſua apud illum occaſione ſe purgat, curaturus eſt ut ſtipendium illi debitum reddatur.

MOntane ſalve. Talem me finxit natura, & ratio confirmavit, ut in conciliandis amicis, nec cito deſiſtam, nec temere incipiam. Te ſemper dilexi unice, atque ita diligendum putavi, ut nemo tibi eſſet inimicus, quem ego quoque hoſtis loco non eſſem habiturus. Quis ergo tibi renunciavit his me faviſſe, quibus cum diu tumultuaris? Primum cui favebit ille, qui ſibi favere non poteſt? Deinde quiſnam ſanae mentis amico veteri novum praepoſuerit? Poſtremo quis homo civilis, ſi ex parva favilla magnum conflatum viderit incendium aliquid adlaturum mali, ſi modo poſſit non reſtinguat? Dolui, fateor, cum illis te oro re joculari, & nugatoria in iracundiam incidiſſe tam gravem, ut perpetuas Antonianas, ſeu mavis Nigrinas intonueris. Decvit certe hominem humanitatis profeſſorem humanius egiſſe, & comoediam potius quam tragoediam concinnaſſe, nihilque exiſtimare antiquius, quam ab omnibus amari, tutiſſimum, de quibus benemeritus ſis, ne beneficium ſemel collocatum deperiret. Quod autem tibi debeant ſtipendium, nunc primum per tuas literas cognovi, curatur us quantum in me ipſo fuerit, ut tibi perſolvatur. Neque enim poſſent oppidani illi in te eſſe iujurii, quin me etiam offenderent, cujus teſtimonio erga te conducendum in primis uſi ſunt. Tu vero in cauſa noli malos oratores imitari, qui boni judicii, atque conſilii inopes non adverſarios modo, quibus cum litigant, ſed etiam judices ipſos quos conciliare ſibi debent, nimis odii moroſitate malevolos efficiunt. Vale.

P. G. CARDINALI VULTERANO.

EPISTOLA LXXIV.

Conſiliarius ejus patrocinio vult foveri.

ITa tibi contingat mi Princeps diutiſſime vivere, uti jam ſuppuduit fortunam egiſſe tecum acerbiuſcule: b:evique futura tibi eſt indulgentiſſima, noſti vices rerum nihilque eſſe vel ab opinione vel

ab

ab hominum ſpe tam remotum, quod aliquando temporum varietas, & occaſio non afferat. Serva te modo, ut facis: qui tametſi omnia pro te ſingulari prudentia circumſpicias, nec eorum, quae acciderunt nuperrime officio defueris, contende tamen deinceps quantum potes, ut quos abs te rerum mutatio alienavit, tibi confidere incipiant. Multa enim, quae non videntur vel ratione perſuaderi poſſe, neceſſitate vincuntur, quotieſque hoc contigit, ut quem quis acerrime oderat, eundem poſtea imperare deſideraverit. Ridebis: at non eſt hoc dare velle conſilium Principi conſultiſſimo, quem oracula conſulerent; ſed nolle diſſimulare, quod ſentio, quod expecto, & ut magis rideas, quod fere manibus tango. Ego vero nec abs te literas, quibus mihi reſpondeas, nec quicquam aliud, quod ambitioſus oſtentem, nec ulla praemia, ſi vera de te auguratus fuerim requiro, ſed tantummodo ut magnitudo, ac dignitas tua meam in se perpetuam obſervantiam benigno, quo ſolet animo ſuſcipiat. Vale. Neap. XIII. Cal. Junias.

P. G. CARDINALI VULTERANO.

EPISTOLA LXXV.

Suo ejus valetudini conſilio proſpicit.

VEterum rerum obſervatio non modo bene dicendi, ſed etiam recte ac ſalubriter vivendi rationem, modumque conſtituit. Secedebant Romani Principes aeſtivo tempore in montes: maritima plana, & aeſtuoſa fugitabant loca: quod etiam hodie vos magni Flamines uſitare conſueviſtis. Audivi ego praeſens abs te, Fundos toto vertente anno tibi nec moleſtos, nec inſalubres eſſe, tibique aliqua ex parte idipſum videri forte tribuendum ſenectuti jam refrigeſcenti: quod cum non ſine ratione dictum ſit (quid enim ſine ratione tu unquam loqueris?) tamen eſt aliquid ulterius penſitandum, Fundos eſſe aeſtuoſiſſimos, ſenes vero aliquando, ob naturae infirmitatem, relaxationemque fieri aeſtu nimio diſſentericos, ne dum edacitate, quae in te cadere non poteſt: novi enim tuae vitae inculpatiſſimae ſobrietatem, ac victus caſtigatiſſimi temperamentum. Dixeris fortaſſe, jam ne tu etiam audes ſupra crepidam? quid ni audeam? dummodo intelligas haec qualiacumque ex meo in te amore meaque obſervantia proficiſci: nullas enim habet latebras verus amor. Quid quod ſaepe locorum mutatio profuit, ſi cum ratione fiat? delige tibi Oppidum frigidius, poſt ſolſtitium praeſertim quod imminet, in quo trimeſtre tibi ocium pares, & in utramque (ut ajunt) aurem conquieſcas: ſatis enim amplum Theatrum fuerit ubi tu conſederis. Tu vero (quae tua benignitas eſt) ignoſce ſi quid ſaluti tuae aliquanto cupidius proſpicimus, & optamus. Vale. Neap. IIII. Idus Junii.

P. G. SALICETO S.

EPISTOLA LXXVI.

Selini Turcarum Imperatoris Facinus immane recenset.

Condonamus quaedem vitia Principibus, praeter avaritiam, & crudelitatem. Quid enim humano generi perniciosius, quam avarus, ac sanguinarius Princeps? a cujus siti, & rabie nihil tutum nihil securum esse possit? Audio in Selino Turcarum Imperatore, qui hodie hoc tempore ex Principibus totius orbis Terrarum censetur maximus, imperatorias omnes inesse virtutes, mansuetudinem tantum desiderari: quod recens declarat exemplum. Deperibat hic formosissimam Puellam (ut ajebant) Graeculam mirae venustatis, in qua sibi nimium infra tot rerum gestarum gloriam indulgebat, ita ut tanquam jam factus decolor, & uxorius male audiret: suboluit nescio quid de hujusmodi rumoribus Principi: Secum statim consultat, seque ipsum colligit, indicit convivium, ductores bellicos admittit, jam accumbit, jam relaxat animum jocatur interim, denique praesenti laetitiae se accommodat: utique magis prodigiosam hominis naturam stupeas (neque enim se largius invitaverat, ne restaret calumniae locus) post quam exempta fames epulis, mensaeque remotae, hilari fronte, jocundo affatu, atque amor abundo similis jubet ipsam puellam coram deduci. Ecce tibi illa ut erat aetate, forma, proceritate, incessu, verecundia supra opinionem omnium conspicua, ad genua Imperatoris accedit, convertit illico in se cunctorum oculos, expectantium quidem laetiora. Mulcebat interim Imperator collum puellae, & ad convivas, ecquid vobis inquit de hac ipsa, an amplexibus nostris indigna? collaudant omnes raram pulchritudinem, & Principi ignoscunt. Expectabat misera suavium, & munera: cum subito furens barbarus, immeritam, & nihil tale suspicantem stricto pugione trasverberat. Jam solutus sum inquiens eo nexu, quo me non solvi posse credidistis. Stupor statim, & moeror consecutus. O ferum hominem, & vere barbarum: non fuit haec furiosa fortitudo, sed impatientia: non est hoc se ipsum vincere, sed succumbere; quod si fortis esse, & haberi cupis, arride potius, alloquere, assuesce, & abstine. Qui enim sibi, ne peccet necessitatem imponit, tunc maxime peccat, cum arbitrium peccandi non animi voluntate, sed fortunae necessitate abrumpit. Haec ad te virum insignem si ab aliis perlata sunt, ut veriora putaveris effeci; sin autem, habui omnino quae scriberem.

P. G.

P. G. PROTONOTARIO CARACIOLO INSIGNI.

EPISTOLA LXXVII.

Historia cujusdam hominis, qui nudus leonem aggressit, sauciavitque: Constantiam ejus, & prudentiam in arduis Germania rebus gestis laudat.

AGebat Tuneti in terra Africa Mercator quidam Italus, qui ut cupidis mos est negotiatoribus,constituit ad rem augendam in mediterranea proficisci.Adhibet sibi Comites, conscendunt equos, & iter arripiunt. jamque in deserta perveniunt, cum interdiù fit illis obviam per solitudinem horribilis, & cruentus leo, vulneribus tardior, lento se proripiens gradu, & jam moribundo similis. Secedunt equites aliquantulum de via. Fera autem sic male habita, ne respiciens quidem recta sese agebat: illi vero, quo tenderent urgere equos properantius, vix ad lapidis jactum processerant, ecce homo quidam nudus, nihil habens velatum, procera statura toto hirtus corpore cruento in dextera pugione, impexo capillo, barba inculta, atrocibus oculis, minaci vultu: substiterunt admirabundi, ac si in pejorem feram incidissent. Quibus prior ille, vidistis ne, inquit, leonem hic aliquem vulneratum? vidimus, inquiunt, nec longe abest, jam jam quantum conjicimus moriturus. Tu ne igitur vulnerasti? quid tibi cum illo? ultus sum, (inquit) mortem germani Fratris, quem hic truculentus leo jam annum ab hinc in proxima sylva miserabiliter dilaniaverat, aggressus sum in spelunca jacentem, tribus vulneribus confodi, nec possum non mirari, quod adhuc vivat. male, inquiunt, vivit, si adhuc vivit. Tu vero si vis illum consequi, perge qua te stillae sanguinis perduxerint. Sed quaeso, quid tantum tu homo solus, & nudus uno pugione praestare potuisti? Quibus ille, audacia omnino opus fuit, attamen vos monitos velim, nihil homine nudo suapte natura leoni quantumvis magnanimo fieri formidabilius. Hoc enim viso, praesertim repente invasus, stupet illico, ac torpet, nec sese explicat, sed quasi conficiendum praebet. Adeo nihil est in natura tam ferox, quod non ferocius aliquid aliud patiatur. hactenus de historia. Tu vero vir insignis nuda animi simplicitate, nudo pectore sic te in rebus magnis nuperrime in Germania gessisti, ut tot feros leones, inter quos versatus es, non expaveris: qui tamen genium tuum venerati plane didicerunt tibi nec constantiam,nec prudentiam circa ardua defuisse.Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA LXXVIII.

Curandum docet in Literis ab ineptorum hominum.

NOn possum mi Tranquille non ridere obscuram nonnullorum diligentiam, utque verius loquar, infelicem quandam in literis mendicitatem; qui ut aliquid sapere videantur, plane desipiunt, nu-

galia quaedam, & frivola ingerentes, unde nullum ingenii operae pretium consequantur. Quoties morosius disputant, ac si de archanis Philosophiae, deque summa rei literariae sit quaestio, haec scilicet nomina jucundus, & adolescens per u scribenda esse, & adeo adverbium media acuta pronunciandum, atque alia id genus, quae quidem tametsi non penitus respuenda existimo, tantum tamen operae in illis insumere, inanem, stultumque laborem puto; cum contra si saperent, rimari conarentur altiora: veluti si metricum aliquid in manus sumpserint, servet ne figuram suam, plenum ne sit, & grave carmen, an profluens, & canorum: absolvat ne quod proposuerit, sit ne ex se genitum, an subdititium, redundet ne, an intra suum alveum se contineat. Si vero solutum, atque oratorium quid expederit, constet ne suis numeris, num apposita emanent omnia, num vis in rebus, num sit in translationibus modestia, sint ne accersita multa, an sponte currentia, fucata an candida, num verba rebus consonent, sint ne aliqua nimis inculcata, & ociosa, num aliqua desiderentur denique praestiterit ne quod professus est. In his igitur judicium scribentis eminet, in his consilium excellit, in his erudita censura dignoscitur, atque in hujusmodi rebus pensitandis, aliisque non parum multis boni Poetae, Oratorisque dignitas absolvitur. Tu vero, Tranquille, quandoquidem non parvam in re literaria spem de te concitasti, noli quaeso hos graegarios aemulari: qui si veteres illos assequerentur, scirent non modo aut horum, quos enarrandos susceperint explicare mysteria, sed etiam recentioribus censoriam, quam dicunt, virgulam apponere, nunc vero inopes rerum sectari muscas tantummodo didicerunt: & cum Jonium mare attentare non audeant in lutulentis lacunis volutantur, ex quibus si casu aliquo emerserint, veluti Oceanum emensi gloriantur. Quod si quis me roget, an ego Censor novus haec impleam, haec praestem? dicam illud Horatianum, Fungor vice cotis acutum, Reddere quae ferrum valet, ex sors ipsa secandi. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA LXXIX.

De vestis mutatione eo suadente facta pluribus agit.

DIu fateor, dubitavi deberem, ne homo senex de tua potissimum, mi Tranquille, qui me nimium diligis voluntate, vestem mutare, & in postremo aetatis, ne penitus me destituam cultiore indumento conspectior in publicum progredi. Diu inquam an idipsum facerem in incerto fui: nisi enim extremum vitae actum circa omnem levitatis suspicionem absolverim, cum sint tot censores hodie, quot homines, in sexcentas facile calumnias incurram, abs te igitur pene persuasus tamen substiti, & in utramque partem ita mecum saepe disserui. Peccem ne ergo in publica, vulgares ineptias subditurus? Qui totus debebam ob aetatem, & studium a sola pendere prudentia, dicar petiisse praesidium a vestitu? Qui modo per fora, porticus, theatra commu-

muniori toga indutus, qui una tantum opinione ſubnixus ingenii, digito monſtrabar, repente in oculos hominum prodiero undulata veſte ſuffultus maculoſae tegmine Lyncis? Quid quod nonnulli qui ſibi nobiliores, ſapientioreſque, caeteris videntur, ſi quos videant in aetate praeſertim praecipitata circa veſtitum, cultumque corporis moroſiores elevant, irrident, aſſeruntque quemlibet ſeniorem modo ſenſibus vigeat ſatis ornatum, ſatiſque decorum ſervare, ſi pannoſus naturae incommodis reſiſtat: niſi illuſtribus majorum ſuorum imaginibus urgeatur. Caepi rurſus alia quaedam altius mecum cogitare, quaſi ſenectuti, nec minus mihi patrocinaturus. At eſt ſenectus ipſa natura triſtis, exanguis, ſui negligens, multis ſaepe deſpecta, externi omnino indigens adjumenti, quod ratio communis, ac praeſens vivendi conſuetudo non repudiet. Decet enim potius hominem juvenem circa augendi ingenii cultum, colendique munus animi occupatum, quique ad prudentiae maturitatem nititur, ſui corporis, ſuique ornatus negligentiorem fieri. Quandoquidem juventa ipſa per ſe florida ſatis habeat ornamenti, ſi cum aetatis flore virtutis etiam decoramenta conjunxerit. Senex vero, qui meritis omnino, ac pietate ſit gravis, eo prodire debet inſignior, quo majoris prudentiae exiſtimationem retinet: ne ſcilicet illa ſenilis gravitas, atque majeſtas, aut incuria, aut avaritia, aut egeſtate ſordeſcat, neſcio enim quomodo venerandam grandioris aetatis authoritatem, veluti quodam concentu, veſtitus etiam dignitas comitatur. Poteram his eſſe contentus, ut tibi morem gererem, ſed haec alia ex abundanti ſuccurrerunt: nos in ea incidiſſe tempora, in quibus ſi velimus laceros illos, ac doliares (liceat ita loqui) & ſeminudos philoſophos agere, a puerorum turbis undique concurſantibus, & ſputis, & colaphis, & calcibus impeteremur. Haec ſiquidem dies aliam vitam affert, ut eſt apud comicum, alios mores poſtulat, neque illud tibi eſt incognitum, temporibus ſerviendum. Sed quid mihi cum tetrica philoſophia? cujus tametſi ſaepe ingreſſus adorem ſacraria, non ejus tamen, ſed poetice ſacris ſum initiatus: hanc enim profiteor, hanc ſector, hanc veluti antiquiorem ſapientiam veneror, huic me penitus devovi, & mancipavi, unde bonarum rerum omnium cognitio ad mortales defluxit. Eſt quidem ſalubris Philoſophia, ſevera tamen, & ſuperciliosa, Poetica vero hilaris & jocunda: illa barbam nutriri jubet, haec poni. Philoſophia ſaepe Principes inſectatur, Poetica adſectatur: illa praeſcribit, haec ſubſcribit: illa coetus hominum fugit, haec ad ſe trahit: illa plerumque ſordida, haec ſemper nitida, denique multa quae Philoſophia reiicit, Poetica amplectitur: decebit igitur non ineptum poetam, licet ſenem, circumſpectior veſtis, & eleganti forma habitus compoſitior, praeſertim ſacris ordinibus, clariſque viris uſurpatus. Nam noſtratium nobilium ſententiae ſatis reſponſum puto a ſapientibus, eum adprime eſſe nobilem, qui ex virtute, & ſuo cenſu vivit, nulla mercenariae vitae labe ſord datus. Viciſti igitur mi Tranquille, & mihi jam quod intenderas perſuaſiſti. Itaque in tuam ſententiam non modo pedibus, ſed toto corpore, totoque animo, ac nova etiam veſte ornatus venio. Adde praeterea tot, quae ipſam novam veſtem ſecuta ſunt commoda. Nemo me ita indutum magnorum pro-

cerum

cerum janitor repellit, audiunt illico admissum libentius Principes, & blandiuntur: sciscitantur externi homines quinam sim: cedunt e via qui prius obstabant: equites, peditesque me respiciunt, observant. Salutabam antea, nunc resaluto: sic intra eadem moenia cum multis vivendum est. Vicisti igitur, inquam, mi Tranquille, & persuasisti: quantumque video, is fortunae (ut spero) & vitae cursus sequetur, ut nec te unquam hoc suasisse, nec me assensisse poenitendum putem. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO.

EPISTOLA LXXX.

Literas ejus Virorum Principum in eum benevolentiam, Acernitanumque secessum cum laude commemorat.

ERras, Tranquille, si credis desiderium tui alia posse ratione leniri, quam tuarum literarum tam dulcium frequentia, & elegantia: quod cum tam facile praestes, incredibile dictu est, quanta nos omnes amantissimos tui jucunditate perfundas, ita ut te absentem in tuis literis audiamus pariter, & videamus. Tu interim in isto Acerniano veluti Amphitheatro, & tuorum Principum indulgentia, & loci genio fruere. Quodque in montes secesseris, boni consule: Nam qui Nereidas tibi hic conciliaveris, Napaearum istic, & Dryadum favore auctior factus ad nos ornatiorque redieris. Vale ex Neap. XI. Cal. Julias.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA LXXXI.

Carolo creato Imperatore Neapolitanorum laetitiam, Leonisque Pontificis Maximi laudes complectitur.

EO stoliditatis Rana olim credula devenit, si fabulatores attendimus, ut facile adduci potuerit intumescens aequare tauri magnitudinem posse: intumuit, dirupta est, & risum movit. Jam vides quorsum tendat apologus, si audeam tecum praesertim scribendi felicitate contendere, cujus prudentia nihil exponit temere, elegantia nunquam offendit. Tuam igitur, ut potero imitabor diligentiam, si non licet, aemulari: atque ita quae hic apud nos post laetissimum novi Caesaris Nuntium acta sint accipe. Ubi auditum est, & per literas cognitum Carolum Regem Caesarem creatum, tota haec Civitas repente, ut fieri in hujusmodi alacritatibus assolet ad varia significandae laetitiae commenta erecta est. Indictis itaque statim feriis Praeses cum omnibus ordinibus ad Aedem maximam accessit Deo Optimo Maximo gratulatum; ibi de more divinis honoribus habitis, multorum dierum supplicationes decretae sunt. Longus deinceps per vias impluviatorum Sacerdotum hymnos canentium ordo, totaque Civitas, ut est in omne in-

ingenitae hilaritatis genus profusa, discursibus, canticis, tripudiis, laetis clamoribus exultabat. Cymbala in triviis, organa in Templis, ac dispositae in quinque Urbis sessionibus dextrae, sinistraeque tibiae Doricum Nomon modulabantur, tintinnabulorum sonitus, & tonitrua bellica, omneque fulminantium genus coelum replebant. Nocturni per Urbem ignes instar ardentium Pyramidum diem redere, noctisque per umbram flammarum longi per Coelum albescere tractus, speculae omnes facibus, tectorum culmina, turritaeque arces laternis flammeis coronabantur. Quid quaeris? nihil quod publicam laetitiam exprimeret omissum est. Diceres eo tempore novum inter nos, & coelicolas magnae cujusdam benevolentiae initum foedus: Diceres mutatum anni tempus, & ex mense Quintili Aprilem factum, adeo festa fronde per urbem virebant omnia. Invitati postea a Preside per nomenclatores in Regiam condicto die Regni Proceres, qui aderant, & totius nobilitatis primores viri, ac primariae foeminae ad regales choreas, regalemque interdiu merendam more majorum celebrandam. Surgit in parte quadam Regiae, quae orientem spectat, Aula imminens portui multitudinis capacissima erecta, testudinata, & eminenti quadratura conspicua: haec ex omni latere amplis auleis contecta est, omne pavimentum stratoriis pictisque tapetibus constratum, factus in hanc aulam magnus nobilium omnium ordinum concursus, implentur cunei, Praeses trabeatus in solio, Proceres purpuratis, & interlitis auro Clamydibus insignes, majoribus hinc inde subselliis consederunt. Principes foemine gemmis auroque fulgentes nativa forma conspicuae sua orchestra continebantur. Surgebant utrinque oppositi tibicinum concinentes chori. Praesto adsunt selecta tripudiantium paria viginti. Tripudiavit primus ad tibias cum Praesidis Uxore Marchio Piscariensis mira cum venustate. Tripudiavit deinde Comes Murgantinus cum Bisiniana ad numerum insigniter: caeteri per intervalla subsecuti. Facta postmodum tripudiandi pausa, ecce tibi plurimis concinentibus tubis, & veluti ut ad militaris pompae sonitum arrectis omnium animis centumquinquaginta discophori praecinti, singulique singula ampla ex auro, & argento sublatis brachiis gestantes vasa, in quibus aurata extabant sigilla e saccaro varie industrieque confecta, ii longo per aulam ordine gravi, & convivali incessu in gyrum spatiabantur. Vas primum honoris causa Praesidi oblatum est, alia deinceps aliis, postrema vero ut in his celebritatibus consuetudo jam tenuit, populariter ac festiviter direpta, atque hic fuit merendae finis. Ludi post haec apparabuntur xystici, hastatorumque equitum cataphractorum concursus, & varia belli simulacra: nec defuerunt (ut audio) nobilissimi juvenes, qui etiam Trojam luserint. Qualis autem fortuna tantam laetitiam secutura sit, sola declarabit dies: neque enim haec tam magna sine numine divum eveniunt. Mira tamen spes est bonorum omnium sub benigno Principe, cujus juvenilis aetas, & clemens ingenium mite imperium pollicentur: moderante praesertim habenas totius Christianae Reipublicae beatissimo Leone Decimo Pont.Max., quo nemo unquam in bonos indulgentior in terris Dei Opt. vicem tenuit: sub cujus amplissimo principatu tot apparuerint commoda, ejus bonita-

nita-

nitatem, cumque divinitus creatum testantia, tot inter se mortalium per novum orbem terrarum antea nobis incognitum commertia, tot novarum e locis remotissimis rerum importationes, Indicae etiam belluae, ac pereginae merces nunc primum post Romanorum illud Imperium Romam deductae, ingenuae omnes artes restitutae, tot, statuae veterum insignes quasi ab inferis refossae, disciplinae liberales ad summum evectae, elegantiores musae suis praemiis honestatae, tot linguarum genera in unam veluti urbem conclusa, summorum authorum libri diutissime intermortui in lucem, & vitam redditi, auctus sacrorum Flaminum senatus, sancti viri coelo consecrati, Roma instaurata, Principatus Ecclesiae propagatus, jura ampliata, Reges, ac Principes terrae facti obsequentissimi, novusque postremo sub ejus Auspiciis Caesar. Denique hic noster coelestis Leo non nisi publicam, ac diuturnam felicitatem confirmaverit. Sed ego aliquanto longius processi, quam par erat, tanti Pontificis raptus magnitudine: qui sibi luculentam historiam, non obscuram epistolam exposcit, suaeque Romae publicis gaudiis tanto haec nostra minora, quanto majori dignitate Urbs Roma alias Urbes, & Leo Pont. Max. Reliquos Orbis Principes excellit. Bene Vale.

P. G. SALICETO S.

EPISTOLA LXXXII.

Acceptis ejus literis de pluteo mittendo, & de carminibus sermonem habet.

Binas tuas literas, sero licet mihi redditas, cum eleganti deplorantis pastoris carmine legi perlibenter. Accepi etiam syngrapham, & quae tua mirifica cautio est, addis quoque instructionem plutei sine incommodo transmittendi: denique nihil praetermittis, & (ut ajunt) omnem lapidem tollis: ex qua quidem, ut tecum liberius loquar, curiositate offensiunculam, ne mentiar, quandam accepi, ubi primum sensi mihi abs te occasionem alicujus ostendendae industriae, & pietatis erga te meae. Ergo nudus si displacet, mittendus erat a Gravina Pluteus ad Salicetum, qui omnia circumspicit, cui omnia officia debentur? Sed una tantum cogitatione statim me solatus sum, quod cum tu vir prudentissimus intelligere id fieri posse; cavisti mihi potius, quam tibi, ne amicus, & literarum studiosus, & fere septuagenarius in tantam imprudentiam inciderem. Navigavi ego aliquando quamvis non Oceanum, novi Nautarum sordes, negligentiam, vexationem habebis, ut spero, illesum pluteum, nec injucundum, & tibi omni ex parte, ni fallor, morem gestum dixeris. De carminibus autem novis ad nos mittendis, & quae publicam venam non sapiant, tantum abest ut nos offendas, ut etiam tibi hoc nomine cumulatissimam gratiam habeamus. Quis videre gemmas recuset? Quis audire loquentes Musas fastidiat? Tu tamen poetam illum insignem, & Mecoenati jure acceptissimum admonueris: Finem illum, & principium

car-

carminis insequentis, Amore infami, quo ad sensum ad ripam referatur, collisio tamen illa aures verberat: caetera vero sunt ejusmodi, ut paulo felicius Daphnis ille Virgilianus fuerit deploratus. Vale.

P. G. SALICETO.

EPISTOLA LXXXIII.

Panni a se accepti, Epicedii, literarumque ejus est laudator.

LOnge pretiosior pannus fuit hic posterior, quem ad me misisti, & quo vel in summo magistratu constitutus cuperem exornari, adeo cum purpura certat antiqua, & quidem dibapha. Jampridem nihil legi plenius epicedio illo: in quo inventio, elocutio, & numerus paribus virtutibus certant. Utraque autem ode encomiastice ad Leonem Maximum & paraenetice ad amicum, jure ad lyram, & quidem Venusinam possunt concini, unique ob dignitatis, & elegantiae similitudinem author tantum tribui. Unde tibi ob tale munus non vulgares a me aguntur gratiae: cum alioqui tibi non parum gratulatus sim, quod formosissimam epistolam tuam veluti sponsam omni ex parte conspicuam, nobilissimo comitatu decoratam ad nos miseris. Tu vero vive in ista luce nostri memor. Vale.

P. G. AUGUSTINO NYPHO SVESSANO PHILOSOPHO SUMMO. S.

EPISTOLA LXXXIV.

Gratulatur illi, quod vivat, vitaeque agendae morem insinuat.

DIu nos habuit attonitos, & acerbius afflixit falsus quidam de tuo interitu continens rumor. Sed quicquid illud fuit, re postmodum cognita, quod tibi ad honoris, ac vitae incrementum accesserit, omnes bonarum literarum studiosi maxime gratulamur. Cogitabamus enim antequam vera de te rescire licuisset, quid casus, & natura soleant afferre, quantumque contra nos liceat perditis praesertim temporibus, gladiorum impunitati: ut jam ad vim syderum referri debere videatur, quod intra moenia passim caedantur homines, extra vero a crassatoribus non diripiantur modo, sed crudelissime trucidentur: nihilque aut parum posse praestare prudentiam in tam communi veluti laborantis naturae perturbatione, facile ergo creditum est quod fieri potuisset: Siquidem & summos homines a canibus aliquando discerptos, & ossifraga (si Diis placet) supervolante ridiculo quodam genere mortis, ac infinitis pene casibus absumptos legimus: ut jam beneficii loco esse possit, manibus quoquomodo hominum interfici. Dolebamus praeterea tantam doctrinae jacturam factam esse: quodque summum aetatis nostrae philosophum tam immature nobis ereptum, nonnisi maximum infelicitatis nostrae argumentum posteri

judicassent. Adde quod plures tui similes non frequenter gignit natura, neque excolit industria, quem unum nostris temporibus extitisse miraculo adscribimus. Sed ad te de tuis laudibus parcius: jam bene habet. Vanus evanuit rumor, omnia sunt nobis integra, & meliora. Vivit in Patria Augustinus, & quidem communi bonorum omnium voto vivit: Felicius tamen tecum agetur in posterum, modo memineris; si tuae vitae modum metiaris, te supra peripateticum vivere, si gloriam nominis, supra philosophum, si animi divitias, supra hominem, utque solemus aliquando ad bonam retinendam valetudinem relictis lautioribus cibis, simplicioribus uti, sic tibi non despero ad bonam servandam fortunam cupiditas quandoque incesserit, intermisso tuo dogmate inter stoicos non ut transfuga, sed tanquam hospes aliquandiu stoicari. Vale.

P. G. VESPASIANO COLUMNAE.

EPISTOLA LXXXV.

Ad laudandam ejus uxorem incitatur.

LUsi nuper quasi decuriam quandam epigrammaton in gratiam principis foeminae Beatricis Appianae uxoris tuae pudicissimae: quod existimavi ejus corporis atque animi fortunaeque dignitatem tanti esse, ut gravissimi cujusque elogium ne dum meas nugas in sui praeconium excitaret. Accedit ad hoc, quod cum jampridem in vestram clientelam concesserim, nec minus tibi quam patri non injucundus sim vestrarum laudum perpetuus usque ad calumniam buccinator, nolui committere ut haec tua Beatrix, quae cantatissima esse debet, incantata mihi praeteriretur. Cumque sit illa Hethruriae suae, ubi nata est decus, curavi ob hoc, ut non latine modo, sed etiam Hethrusce suas ipsa dotes agnosceret, hoc tantum nomine, ut tu Princeps jam imperio maturus, & ad omnem virtutem natus, haec pauca tanquam praeludia quaedam legitimi fortasse, ac serii futuri cantus accipias. Vale tanta auctus conjuge felicissime.

P. G. LUDOVICO COELIO VIRO ERUDITISSIMO.

EPISTOLA LXXXVI.

Illi, cujus lucubrationes commendat, se devovet.

CElebritas tui nominis tuaque in re literaria amplitudo faciunt, ut tametsi de facie te non novimus, tibi tamen abunde illa omnia animi bona contigisse putemus, quibus summos aliquos viros a natura, & studio honestatos esse, & legimus, & audivimus, neque hujus rei argumenta aliunde oportet sumere, quam ex tuis lectionibus antiquis, quibus nihil hac nostra tempestate, pace multorum dixerim, legi quicquam plenius, eruditius, luculentius: ut saepe de illis in coetu

coetu doctorum virorum libere pronunciaverim, ficuti ipfe Caefar Vicecomes nunc totus tuus, olim meus, non minori nobilitate ingenii quam generis excellens, locupletiffimus teftis effe poteft nullum opus literarium annos ab hinc fexcentos elaboratum fuiffe praeftantius, quod non tantum in gratiam tuam, quam in mei judicii finceritatem dictum velim. Cum igitur certo jam fcias me tui effe obfervantiffimum, rem mihi non parum gratam feceris, fi aliquid injunxeris, quo mea haec in te obfervantia infignior fiat. Dummodo intelligas rem meam potius a me agi, quam tuam. Siquidem a Ludovico Coelio diligi, & in fuis haberi nil aliud eft, nifi quadam laurea, & quod longe optabilius effe debet, immortalitate donari. Vale.

P. G. INCLYTO CESARI VICECOMITI. S.

EPISTOLA LXXXVII.

Ornatiffimarum ejus literarum de fiderio flagrat.

SI ad honorum gradus, ut fperamus, fic te evexerit fortuna, ut tu te ipfum Caefar ad facundiae faftigium extulifti, feliciffime tecum effe actum putabimus: adeo enim in fcribendo imples omnes numeros elegantiae, ac venuftatis, ut dum tuas literas legimus, nihil in illis defideremus. erunt certe aliqua ex parte defiderium tui, teque nobis praefentem reddiderunt, quodque citra adulationem dictum fit, os meum licet edentatum, dum pronunciarentur fecere concinnius: ut mihi non legendi femel, fed faepe illas relegendi munus rogantes amici injunxerint. Scribe igitur quaefo ad nos frequenter, ut frequenti afficiamur laetitia. Meum tamen confilium fuerit tecum brevitate uti, cum plane fentiam ubertate, & elegantia orationis me tibi longe imparem, charitate vero animi non inferiorem. Vale.

P. G. EGIDIO AUGUSTINIANI ORDINIS MODERATORI S. P. D.

EPISTOLA LXXXVIII.

Gratiam penes illum Sueffano Philofopho conciliat.

NIfi tibi Sueffanus hic nofter Philofophus notus effet, & jampridem infpectus, pluribus tecum agerem. Liber homo eft, & qui faepe mavult amicum quam dictum perdere, non (ut opinor) offendendi animo, fed jocandi potius, aut differendi. id autem hinc colligi poteft, quod cum Giganteum nefcio quid meditetur, vel non profpicit ejus exitum, vel non perhorrefcit, nec joco enim, nec ferio laedenda funt numina. Tibi vero Auguftiniani ordinis Principi video ab homine magis erudito quam provido impofitam fuiffe ob tui decoris obfervantiam, neceffitatem quandam, ut quem forte jure veteris amicitiae non oderis, videri, velis (quae tua cautio eft) tanquam inimicum, & odif-

& odisse, & insectari: ut qui tuae, tuorumque dignitati deesse non debeas. quod quidem magnopere probandum puto, si modo tu quem affligere potes, incolumem pro tua benignitate servaveris: quando tibi liberum est antidotum vulneri indere, aut venenum. Utrum vero te facturum speremus, nihil facilius judicare. nam cum tu omnium fere liberalium disciplinarum arcem teneas, non committes, ut is, quem ex totius Italiae consensu omnes philosophiae studiosi summum peripateticum admirantur, te saeviente, aliquod incommodum patiatur. Docti enim (ut inquit ille Arrius) doctos amabunt, si erunt docti: cum alioqui multa hujuscemodi in hominum vita suboriri soleant, quae non minus ridendo, quam feriendo eludi, ac dilui possunt. Vale.

FRATER EGIDIUS PETRO GRAVINAE.

EPISTOLA LXXXIX.

Cum Consalvo Duce laude collatum ad concilium vocat.

BEllum Gallorum in Italia geritur: Romae Ecclesiae Synodus habetur: & abest a bello Consalvus, & a Synodo Petrus Gravina, quam bene sine Consalvo bellum, tam sine Gravina Synodus habebitur. Tu itaque accede, quod illi non licuit: aut te Laterano deesse concilio, illum Ravennae, & Hispanis coactum dicemus. Alterum voluntati, alterum necessitati tribuetur, ut intelligas Hispanos in Italia non vicisse, sed Consalvum, cum absente Consalvo victi sint: nec Romam eloquentia floruisse, sed Gravinam, quo illa absente, aut muta, aut certe balbutiens atque inepta esse videatur. Vale.

P. G. EGIDIO S.

EPISTOLA XC.

Consalvi Ducis cum laude mentione facta ad concilium non veniendi rationem attexit.

IN hoc potissimum tuae lepidissimae literae, vir magne, me delectarunt, quod seriis jocosa facetissime miscuisti, quodque veluti scurram adibuisti regali convivio: cum post honorificam summi, & invicti Consalvi Ducis mentionem, me statim, nominatimque summiseris, quin etiam (si diis placet) pene contuleris: ut nisi amor in me tuus jam diu esset, spectatissimus, non aliter ea collatione me derisum putarem, quam siculex elephanto, musca Aquilae, formica leoni jungeretur. Sed amoris ratio te vir optime ad hoc impulit. Nam cum tu tantum Ducem colas atque suspicias, sciasque eundem mihi esse loco numinis, non dubitasti me illi tanquam asseclam, fidissimumque stipatorem adjungere. illud profecto fateor abs te decenti admiratione dictum, a bello Gallico Consalvum Ducem abesse, illius

gen-

gentis, quae gloria belli ante plurimas nationes extiterit, triumphatorem, qui si hoc tempore affuisset, si contulisset signa, tertio haud dubie triumphasset: adeoque memoria tanti Principis me reficit, ut ausim quod de eo semel asserui carminibus apud te praesertim denuo affirmare.

Hunc unum antiquis quem nostra opponere possunt saecula, adesse virum, quo sospite nulla tumultu Barbarico Ausoniis timeantur praelia campis. Sed heus tu, sic placitum superis. Quod autem de me ipso subjungis, utinam sic vere, ut jocose scriberes, quod quam bene sine Consalvo bellum, tam bene sine Gravina Ecclesiae Synodus habebitur. Quaeso te quid mihi cum Synodo? Quid (ut ajunt) cum amaracino sui? adibit Idus egens conventum, conciliumque Semideum? ubi mihi ornatus cum syrmate? quem neque fortuna, neque dignitas fulcit, audebit hic venire in conspectum Summi Pontificis? Spectare tot linteatos ac purpuratos flamines? tantumque in omni virtutum genere praestantium virorum consessum? Quem nulla dicendi copia exornat, hortatur, animat, audebit hic se illuc ingerere, ubi magnus Egidius censorio in haec clamore proruperit? O mores, o tempora, ubi illa tragica intonuerit? Ardebit iterum Vesevus, terra contremiscet, oceanus inundabit. Sed esto accessurus sim: quid me aliud Romae facturum putas, quam ut summa cum admiratione te attonitus audiam? abs te pendeam? cui datum est supra humani ingenii captum modumque ea dicendo consequi, quae ne cogitatione quidem coeteris licet assequi. Quod si me istuc omnino profecturum censes, vide ne plus ambitioni tuae, ne dicam gloriae, quam commodo amici consulas. Tametsi (ut spero) me brevi in meliore tua fortuna salutandi tui ratio altera Romam acciverit. Interim quae tua humanitas est, sinas nos hic neglectos, ignobilesque, ut quimus, vivere, & aliquid nugarum nostro de modo meditari. Tu vero magnus inter magnos vive, & vale, & me, ut facis, ama.

P. G. PROTONOTARIO CARACCIOLO S.

E P I S T O L A XCI.

Laudes in illum Sociosque cumulatissimas confert.

ABii abs te, & a viris illis ornatissimis sodalibus tuis non totus, sed dimidiatus. Quippe qui meliorem mei potioremque partem vobiscum reliquerim animum scilicet, & mentem. Nihil enim aliud dies, noctesque cogito quam felicitatem illam tuam, & amoris per tot annos erga me constantiam: ut si modo fortuna annuerit, nil aliud cupiam, quam id aetatis reliquum tibi destinare, & in tua gratia conquiescere. Quid, quod mihi tecum semper ante oculos observari videtur Salicetus ille ad unguem factus homo? cujus mira est comitas cum gravitate conjuncta, an possum praeterea oblivisci Don Joannis Laguntini hominis? quem Roma ita expolivit, ut in Hispano corpore Romanum pectus ostentet, suorumque majorum dignitatem

omni

omni virtute consequatur. Quid memorem Mantuanum illum meum in quo adhuc juvene nescio quid senile conspicitur? Cujus ego modestiam tanti facio, ut nihil ulterius in illo desiderandum putem. O mihi liceat aliquando tale contubernium si non implere, at saltem venerari, cujus quidem voti, haec summa merces erit, ut dicar tantummodo ex vobis unus esse. Vale.

P. G. EGIDIO SUO S.

EPISTOLA XCII.

Ejus orationi laudem tribuit.

UNo haustu orationem illam in aede abs te lateranensi habitam divinam quidem absorbui: adeo enim me statim coeperunt singula, ut arripuerim avidissime omnia, eaque rerum atque verborum prudentia, eruditione, elegantia, & suavitate perfusus sum, ut me ad finem ipsum non tractum, sed perductum esse senserim. Verum de ejus virtutibus alias uberius, beatos interim existimo, qui te dicentem in tanto consessu audiverunt, serium hominem de seriis seria verba facientem. Quantum (scio) jucunditatis, quantum admirationis illa tua viva vox, illa actio attulit? quantus animorum motus, nec sine lachrymis excitatus, ubi te ad illa Sanctissima Apostolorum capita convertisti? ut nihil verius dixerit Aeschines. Quid si illum audivissetis? praetulissem profecto qualencumque per id temporis in Urbe Roma servitutem huic ignavae libertati dummodo in connivens, nec fere respirans abs tuo orantis ore pependissem. Non possum tamen hujus absentiae molestiam solari atque huic jacturae nisi hac ratione mederi, quod de te maxima quaeque dicendi ornamenta animo concepi, quae quidem scio mihi non posse adeo felicia videri, ut in te non reperiantur longe feliciora. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO. S.

EPISTOLA XCIII.

Malevolorum sermunculis.

RIsi multum, & quidem Democritice posteaquam deprehendi technam quorundam invidorum, qui stulte putaverunt mihi negocium facessere, si Camelum adversus me incitassent: Sperantes hac ratione existimationem meam imminui posse, si cum illo congressus essem. Stolidos homines, & infelici judicio praeditos, qui potuerunt adduci, ut crederent, si me Asellus calce impetivisset quod omnino recalcitrassem, decoris, ac dignitatis immemor. Nec advertant (liceat mihi tecum ita loqui) meo mihi ingenio tantum nominis, & gloriae esse partum, ut ruditus omnes Arcadici si circumsteterint, non minus me perturbaturi sint, quam Fabritium illum vox inclaman-

mantis in aurem elephanti. Desperent ergo penitus malevoli se quicquam profecturos: cum praesertim intelligant tantum jam apud Principes viros, & Litterarum studiosos quam plurimos praejudicatam de me, nescio quo fato, opinionem valuisse, ut nostra illis (si Diis placet) pro ratione sit authoritas: & ut etiam utrique nostrum risum moveam, putant, his quae affirmant factum esse satis, si illud more Pythagorico intulerint, ipse Gravina dixit. Resipiscant ergo, & quiescant implanatores isti; nisi malint me senem quidem, sed nec delirum, nec edentulum experiri, quin potius eo genuino dentatum, ut si mihi remordendum sit, notam profecto indelebilem sibi infixam sentiant. Tu vero Tranquille, pro mutua inter nos benevolentia, si in istiusmodi Ennianos homines, quos mea vivendi honestior fama male habet, incideris, ex me admoneas, ut discant ex consensu eruditorum non Homeromastigas, sed Homeros ipsos tandem vivere. Vale Venaphri Idibus Quintilis.

P. G. EGIDIO S.

EPISTOLA XCIV.

Fratrem Michaelem suo muneri satisfacientem laudat.

MEmini me alias apud te ingenium Fratris Michaelis Neapolitani nostri, quem nuper tua benignitas Lectorem constituit, non parum commendare, eundemque a me inter eos connumerari, qui magnae spei sint jam idem sentio, idem affirmo, nec fraudato amicum hoc recenti testimonio: quod legendi munus, quo honestatus est, adeo acute, copiose, & diligenter implet, ut aetatem virtute praeveniat, gratiamque in se tuam efficiat pleniorem, justioremque. Vive tu modo, a quo ut ab optimo Christianae militiae, & invicto Imperatore, ingens strenuorum militum numerus defluxerit. Vale.

P. G. TRANQUILLO SUO S.

EPISTOLA XCV.

Sibi illatam carminis accusationem depellit.

COnati sunt nescio qui parum amantes mei, multumque dissimiles tui, quibusdam artificiis, ut audio, per totam Neapolim ritmusculos quosdam serere, atque animis hominum inculcare, illius me carminis authorem fuisse, quod in Monsellinum sagitta confossum proxime vagabatur: cum alioqui omnibus testatum velim, me amici casum dolenter tulisse utpote ejus, & qui me dum vixit suspexerit semper, & qui frequenter etiam studuerit promereri, duplicemque mihi notam hac industria inustum iri, sperabant, & maledici poetae, & insulsi, quorum alterum tantum abest, ut mihi jure imputari possit, ut etiam ad hunc usque diem tanquam nimius omnium laudator

fere

fere ab omnibus insimuler, alterum vero hac mea mediocritate ingenii ita puto a me penitus abjecisse, ut vulgata jam opinione inter falsos, venustosque, vel gementibus invidis, receptus sim. Placeat igitur sibi illius author carminis, quisquis est, ex sententia: mihi certe nec genium habere videtur, nec nisi vulgare, ac de medio sumptum: in quo nihil remotum, nihil acutum, nihil denique ingeniosum emineat. Nam quemadmodum paucorum est omnino benedicendo benedicere, ita & paucissimorum maledicendo apte dicere. Unde non ab re Coecilius ille secundus amicum poetam laudavit, qui multum salis haberet, & fellis, nec candoris minus. At nostrates quidam omne jam tulisse punctum arbitrantur, si carminibus suis multum fellis ingerant, salem penitus non immisceant, & fatuum illud ac insipidum quicquid exit, dummodo amarulentum emittant. Sed ipsi de se viderint: cum tamen desperandum sit eos posse molliri, aut reformari, quorum inveterata stultitia incalluit. De me autem videor posse hoc polliceri, ut nec mihi canina facundia appetenda sit, nec cum mortuis (ut ajunt) luctandum: non enim timeo me unquam tali fortunae, atque animi praesidio fore destitutum, ut cum vitae dignitas postulaverit, Tigillinos lacessitus perhorrescam. Vale.

P. G. TRANQUILLO S.

EPISTOLA XCVI.

A consalvo futurus tanti Ducis laudator accepto stipendio Invidos.

FAlsa licet cupidus deponat gaudia livor. Hoc enim Propertiano carmine mihi libet praefari, quandoquidem Consalvi Ferdinandi magni invictique ducis munificentia in me promerendo, ac exornando ita excubuit, ut instaurato mihi stipendio, auctaque mercede, honestissimum vitae ocium, nec sine dignitate suppeditaverit. Quo quidem successu, non tam mihi videor posse placere, quod ita vivam, quam quod ille dux ferarum gentium domitor me unum delegerit, a quo voluerit res a se gestas, quas nulla unquam (ut auguror) temporis longinquitas aboleverit, perscribi. hujus enim Principis censura apud me tanti est, ut ejus gravissimo testimonio me supra caeteros omni laurea, omnique decoramento insignitum putem. Quid ergo mi Tranquille hac re cognita ulterius obstrigilaverint invidi? quid opposuerint? Quid etiam quod non tam aversas a me fore arbitror Musas, ut non ea scripturus sim, quae vocem penitus obtrectatoribus ademptura esse confidam? ut si stilus ipse, de quo mihi desperandum non est, haud quaquam placuerit, jucunda certe tantarum rerum cognitio, tantique Ducis amplitudo, non modo nostri temporis homines, sed posteros quoque ad legendum illexerit. Tu vero alumne, spectatissime si quibus male de me opinantibus occurres, eos Virgilianis Carminibus hoc modo deterrebis.

In-

Invidia infelix furias, amnemque severum
Cocyti metuet, tortosque Ixionis angues,
Immanemque rotam, & non exsuperabile saxum. Vale.

P. G. EGIDIO S.

EPISTOLA XCVII.

Captata laudis occasione hominis in se benevolentiam confirmat.

DIu est quod te non visitavi per literas, quia per annum in secessu Venaphrano me continui, nunc vero Michaelem Neapolitanum nactus juvenem, non modo ob ingenii praestantiam mihi carissimum, sed etiam multo cariorem quod novi amantissimum tui, non passus sum illum ad te ire sine meis literis; qui quidem cum soleat mecum quam saepissime, immo fere in omni congressu de te honorifice loqui, videtur non parum sibi nominis hac ratione comparare posse, si in te extollendo, & quasi ad unguem describendo se exerceat: recenset mihi tuae singularis doctrinae varietatem, inculpatissimae vitae tenorem, in regendo prudentiam, in contubernio facilitatem, & elegantiam; denique te non minorem intra cubiculum, quam in suggestu, in quo tantum excellis, & concione ostendit. Quae omnia tametsi mihi jam pridem nota sunt, nescio tamen quomodo calore quodam, & impetu dicendi tanquam nova repraesentat, & auditu facit esse gratiora; nec possum non admirari, quod etiam in te laudando vim illam tuam in dicendo quantum potest aemulatur: vel hoc uno benevolentia tua dignus, quod te tantum amat, & observat, tuique similis esse cupit, quem quidem cum tam apte, & copiose suam in te pietatem apud omnes augeat, enixe rogavi, ut meam quoque summam erga te observantiam augeret apud te, & renovaret. Vale.

P. G. AMBROSIO NEAPOLITANO SACRAE THEOLOGIAE DOCTORI S.

EPISTOLA XCVIII.

Suum in agendo morem defendit.

SI non possum amicos vincere opibus, ingenio, doctrina, certe hoc potissimum contendo, ut amoris fide, & constantia vincam: nec enim in amandis amicis cito desisto, nec temere incipio. Quare tibi volo esse id exploratissimum, neminem tui ordinis te mihi cariorem, neminem, quem magis amem, & observem, & cui magis tribuendum putem, quod autem, ut tu flagitaveras non scripserim, id quoque amoris fuit, siquidem ita sum animatus, ut simultates inter amicos extinguam potius, quam exsuscitem: soleoque me composito-

rem magis litium exhibere, quam instigatorem: ut qui esse debeam inter duos amicos non alterius impugnator, defensorque utriusque. At, dixeris, pro altero scripsisti: scripsi fateor, nihil tamen, quod ad vestras controversias attineat, nihil, quod tuam existimationem minuat, nihil denique, quod me scripsisse moleste sis laturus, ut ex me coram brevi intelliges, scribamque ego pro te, si contigerit, epistolas simili exemplo sexcentas. Itaque nihil habes, vir doctissime, quod mecum expostules. Ego vero habeo quod te incusem, quod me eum suspicatus es, qui professionis meae, quae (ut nosti) a moribus non abhorret, tanquam inscius, vel malignus decorum non servaverim. Vale.

P. G. FERDINANDO PARENTI CONCHANO S.D.

EPISTOLA XCXIX.

Laudatum adolescentem firmat in studio Artium liberalium.

QUemadmodum te juvenem ornatissimum decet seniores omneis, de quibus aliqua vel probitatis, vel eruditionis est opinio, revereri, ita ipsis quoque maxime convenit, quam de se apud omnes existimationem concitarunt, non solum fama, quae plerunque inferior vero esse solet, sed omni ingenii, ac vitae approbatione sibi integerrimam servare: junioribusque si quos vident bonarum literarum studiis ad veram gloriam niti, adjumento esse. Utinam, mi Ferdinande, is ego essem, quem tu suspicaris: utinamque ut amori erga me tuo, sic possem judicio respondere, utcumque tuam egregiam in me voluntatem mirifice amplector, eoque justius, quod amari a probatissimis summum operae pretium est, si quid tamen est in me ingenii, quod scio quam minimum sit, id ipsum os illud aureum Palenii nostri Principis de me nimis amanter sentientis & auxit, & illustravit. Cui totum acceptum refero, si modo aliqui de me honorifice sentiant, & loquantur. Tu vero ut ab omnibus audio, & quantum ex tuis ad me lepidissimis literis facile colligitur, Sol oriens dici potes: in quo quidem quantum conjicio, virtus ipsa aetatem praecurrit. Nava igitur operam circa liberales disciplinas studio pertinaci, teque ipsum tamen ita promoveas, ut non festinata maturitate pervenias ad frugem, sed sequaris potius quam praecurras, illosque cautius navigantes imiteris, qui lenioribus auris in portum deferri cupiunt, quam qui periclitaturi violentis tempestatibus se committunt: Niphumque tuum sequere, summum aetatis nostrae philosophum, studiosaeque juventutis praecipuum moderatorem. Vale. Quinto Nonas Octobris ex Meronida.

P. G. BERNARDINO ROTAE S.

EPISTOLA C.

Carminis sui meminit, dolentem in Fratris obitu solatur, in ejus Domum, ac Epicurum est officiosus.

ET epistolam a me accipis, & carmen serius quam expectaras, nulla quidem mea culpa, sed temporum: Tot enim hoc anno pestilen-

ſtilentiſſimo veluti facto agmine infortunia inguerunt, ut ſublatis undique commerciis fere homo alius alii non fuerit hominis vice. Tu vero amorem in te meum, inque veſtram omnem familiam, & quae nunquam defutura eſt, egregiam a me accipe voluntatem. Utinamque ut tu mihi elegantiſſimis tuis literis te optaſſe ſignificaſti, de Jo. Franciſco Fratre tuo nunquam ſatis laudato, mihi per fortunam licuiſſet Epithalamium potius, quam Epitaphium concinnaſſe. Sed quando ita juſſit neceſſitas, de illius tandem feliciſſimo obitu cenſeo nobis gratulandum juſtius eſſe, quam dolendum: qui tametſi viſus ſit eo auſu, eaque fortitudine vitam ſibi reddidiſſe breviorem: ſi altius tamen inſpexerimus, pro Patria pulcherr me cadens vitam ſibi in longiſſima ſaecula protendit. Vale, tuiſque omnibus, & Epicuro viro elegantiſſimo me enixe commendabis. Calendis Sextilibus, ex Meronio.

P. G. JOANNI FUNDANO, ET ANTONIO EPICURO MARSO AMICIS S. P. D.

EPISTOLA CI.

De prandio, ac itinere differit.

FUndane, & Epicure invito vos hodie ad prandium (ut par eſt familiariter, ne expectetis igitur, ſeptem fercula, praeſtabo tamen vobis ſeptem vini pocula non injucundi, colore cum auro certantis, nec calidum vobis apponetur ſumen, ſed cum aprina carne cauliculus. auxerint etiam bellaria animorum laxamenta, lepores, dicteria, & Petilii mei alacritas, neque expectetis, vel, ut verius loquar, timeatis, vos longa carminum recitatione defatigatum iri, non enim ſoleo cum amicis convivia cauponari. Nullae de me laudes, nulla orietur adulatio, ſed omnia libera, ſimplicia, candida, & (ut ille ait) convictus facilis, ſine arte menſa: & hoc quicquid erit prandii, benevolentiae inter nos mutuae tribuetur. acceſſit etiam religio, nam cum ad templum Veneris pervenerimus, quod inter Narbonenſem citerioremque Hiſpaniam veluti quidam terminus mari noſtro imminet, fas erat, ut illi voluptates, jocos, Muſarum delicias ſacrificaremus, quibus quidem peractis Hiſpaniae legemus littora, ſecundis flatibus in Oceanum penetraturi, unde majores poſtea audebimus tentare ſinus. Vos igitur flante praeſertim Aquilone, quo citius in fretum Gaditanum perveniri poſſit, feſtinate, non remoraturi quicquid vobis felicior aura promittit. Valete amicorum optimi.

P. G. ANTONIO VENAPHRAE.

EPISTOLA CII.

Venaphri laude concluditur.

HAEc, ut tibi morem gererem, de Venaphro tua patria collegi, quam celeriter potui, & primum qualitas, & praeſtantia loci

ex

ex nomine, & appellatione dignoſcitur. nam ex latino, & graeco compoſitum eſt, ex Venere, & aphros ideſt ſpuma Veneris, eo quod locus ipſe aptiſſimus exiſtat generationi, ac fertilitati: omnia enim ut tu rectius noſti, uberrime gignit, quae ad alimenta hominum, & pecudum deſiderantur, triticum, legumina, vinum, oleum, omnis generis poma, paſcua, ſylvas. Hinc omne pecudum genus nutrit, mitto ſcaturientes fontes, & omnia ſupra humanum votum commoda, coelum ſaluberrimum, apricitatem ſoli, pulcherrimam planitiem, atque feracem, montes in gyrum poſitos, oliveta, vineta, inſignem praeterlabentem fluvium Vulturnum, venationes, aucupia, incolarum ingenia acutiſſima ad omnes bonas artes, viros militares, loci genium tantae amoenitatis, ut illinc diſcedere pigeat, & cui nihil ad felicitatem deſit, praeter bonam fortunam. Nec dicitur Venaphrum quaſi venafrugum: tametſi ipſi loco conveniat etymologia, ſed a Venere derivatur, quia apud poetas primam ſyllabam corripit, ut apud Martialem, Campani bacca Venaphri. In regione igitur Campaniae feliciſſima Venaphrum cenſetur, ex antiquiſſima Italiae Oſcorum gente: poſtmodum ita ferentibus ſatis colonia Romanorum facta eſt, teſte Plinio libro tertio de locis mediterraneis Italiae: intus (inquit) coloniae, Capua a campis dicta, Aquinum, Sueſſa, Venaphrum, Sora, Theanum Sidicinum cognomine, & Mola. Hae omnes Urbes coloniae Romanae fuerunt, ideſt a colonis Romanis habitatae. Venus, quae nomen Venaphro dedit, dicta eſt per quam omnia veniunt, ideſt producuntur: eſt enim Dea caloris, & generationis, & ut poetae affirmant, ex ſpuma maris genita, quia phiſice omnia ex calido gignuntur, & humido, atque hac ratione dici poteſt Venaphrum Venafrugum, non quod hoc illi nomen dederit, ſed quia ex natura ſui neceſſaria omnia ubertim producit, quae vero gens Venaphrum condiderit, ob nimiam ejus antiquitatem non conſtat; hoc tamen apud Strabonem legimus. Cum P. Silla pene nomen Samnitum infenſus deleverit, quaſi radicitus has Urbes, quae cum Samnitibus conſenſerant, deleviſſe videtur, Bovianum, Exerniam, Teleſiam, & Venaphrum, quod per haec verba a P. Silla vexatum fuit, & quantum colligi poteſt ex epiſtola quadam Ciceronis ad Atticum, Venaphrum Pompejanae videtur fuiſſe factionis. Non eo tempore, quo Pompejus timens Caeſarem advenientem contra Patriam, Roma per viam latinam diſceſſit, Venaphrum ſeceſſit, ibique aliquandiu commoratus Capuam ſe contulit, deinde Brunduſium: Caeſar vero illum perſequens, & a Pelignis diſcedens Exerniae ſubſtitit, tanquam in ſuae factionis amica civitate; deinde per Bovianum Brunduſium cum exercitu profectus eſt, remanet igitur Venaphrum Pompejanam, & Exerniam Caeſarianam fuiſſe: unde ad hunc diem ſuſpicor utriuſque Civitatis derivatas, & nutritas eſſe ſimultates. haec habui, quae raptim de Venaphro memoria aſſequi potuerim. Tu vir optime, bonum, & obſervantem erga te amici animum ſuſcipias. Vale.

PETRI GRAVINAE SICULI EPISTOLARUM FINIS.

INDEX

RERUM, ET VERBORUM

Per Libros, & Epistolas accuratè distinctus. In quo Primus Numerus Librum, Secundus Epistolam, Tertius paginam denotat.

A

B

N Brun-

Con-

Fa-

Ignes

N

O

P

Quod

Q

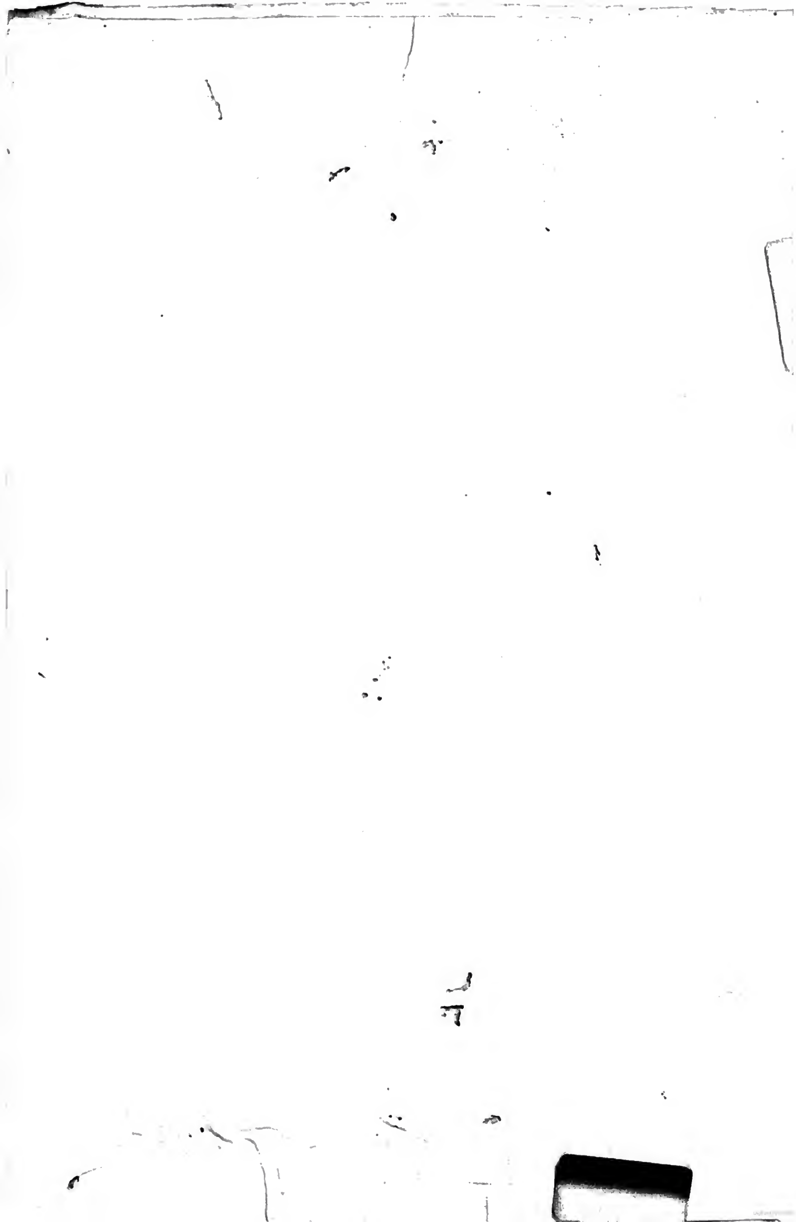
R

S

T

Tem-

F I N I S.

Del Sig.r Venanzio Menichini
di Roma